

Arts notarie

pōtifici A. l. indignus ep̄s seipm ad per
dū oscula b̄tōz. a sc̄ritate v̄ia recepi lras
in hac forma. B. zc. Lū ad executōz mā
dati v̄i hūilr z deuote pcedens ptes cas
dē corā me fecerim legitime euocari. Idē
B. in cāe pcessu sub hac forma v̄iam au
dientia appellauit corā vob dño zc. ponē
do appellatiōz fm formā si expedit cōica
to p̄silio sapientū ipi apploni nō duxi ali
q̄tenus deferendū. nec ipm tñ ab examie
v̄i iudicij reuocaui. p̄cepi tñ eidez q̄ vsq̄
ad triginta dies his lras v̄io se cōspectui
rep̄ntarent. In cui⁹ rei. Datū zc.

Probemū sup gratijs faciēdis Iudices psonaz at

tendimus merita cū aliq̄s gr̄az exi
git. Nec satisf̄it gr̄e dū indignus intendit
nec p his r̄ndet si eis p meritis gr̄a dene
gat. Illis siq̄dez q̄ merent est dextera por
rigenda digna retributiōe meritorz vt sic
merita honestatis pbitatisq̄ extollant p
p̄grue retributiōis p̄miū. vt z p̄litas ma
gnificet meritorz. Vñd ascribi cupientibz
milicie clericali libenter facimus de bōis
eccl̄asticis puideri. vt ex h̄ diuinū officiū
artius amplectentes. q̄ dei sūt auidius ex
equant. Hinc est zc.

Is q̄ dāt sancta opa vt clericali or
dine dño famulens. d̄z z merito de
bonis eccl̄asticis puideri. vt ab eo
stipendia vite suscipiant. cuius obsequijs
mancipant. Hinc est zc.

Upientibz disciplinis scolasticis i
formari libenter gratiam imparti
mur. vt p eam studio auidius insi
stentes psequant facilius quod intendūt
Lū igit dilectus noster talis cupiat sicut
asserit disciplinis scolasticis i formari. nos
desideriū eius fauore beniuolo psequen
tes. Dandamus. q. zc.

Incipit tractatus notariatus.

Ractaturi de ar

te notarie sine notariatus. Pri
mo videndū est qd sit ars nota
rie. Scdo qd sit notarius. z q̄t
modis nuncupetur. z qualis esse debeat.
Tertio q̄t sint p̄ncipales ptes artis hui⁹
notarie. Ad p̄mū r̄ndet q̄ ars notarie si

ne notariatus est aliq̄s scribēdi z dictādi
pitus. p quē fragilitatē hūane negocia ro
borant z p̄benni mēorie cōmendant. seu
hoim negocia publice z autenticē notant
Et q̄ nō oīs sc̄ptura notarij autētica ē. s̄
dūtaxat illa q̄ in publicā z autenticā redi
git formā. Et d̄r notarius a noto as. are.
q̄ in notas acta debent redigi. Vñ in ali
q̄b locis rogatiōes appellāt note. q̄ s̄t no
te instr̄oz. q̄ etiā id vocant rogatiōes. eo q̄
illas rogat tabellio scribere. z ex illis ro
gat facere instrumentū. Dicūt autē p̄thos
colla a p̄thos qd est p̄mū z collatio. i. pri
ma collatio. Lōferūt em̄ p̄mo ptes qd fa
cere velint. z ex illa collatiōe fit p̄thocollū
siue rogatio. Pro secūdo sciendū q̄ no
tarius ē p̄sona publica officiū tabelliona
tus gerens auctoritate p̄ncipis vel ap̄lici
aut alterius ad id p̄tatez dandi hūilr. Ad
cuius fidē recurrit publice. vt ea scribat.
z ad p̄bennē memoriā redigat p q̄b debi
te fuerit requisitus z rogatus. Dicūt etiā ta
bellio a tabula. q̄ olim veteres solebāt no
tare in tabulis. ideo tabelliones appella
bant. qd nomen habet adhuc in iure ciui
li. L. de tabulis z scrib. li. x. Dicūt etiā ser
uus publicus nō q̄ s̄t sit suus. s̄ q̄ eius
officiū ad publicā v̄alitatē est adiunctū
D̄r etiā librarius. q̄ sicut libra om̄ia eq̄l̄r
z iuste ponderat. z debet ostendere mensu
rā regulatā z p̄suetā. ita notarius singula
sibi p̄missa iuste liberare z fidelr sine frau
de p̄scribere z in publicā formā redire d̄z
z tenet. Dicūt q̄nq̄s scriniarius. q̄ scriptu
ras suas d̄z in scrinijs suis caute suare et
custodire. vt in glo. c. ad audientia. de p̄
sc̄p. D̄r etiā scriba a scribēdo. Notari⁹ in
sup d̄z esse hō liber nō colonarie p̄ditiōis
alterius necessitati nō astrictus masculus
sane mentis vidēs z audiēs. integre fame
hūis plenā noticiā artē notarie. Notariū
tertio q̄ officiū notariatus p̄ncipalissime
p̄sistit circa tria. Pri⁹ circa p̄ctus. Scdo
circa vltimas voluntates z testamēta. Ter
tio circa instrumētōz p̄fectionē. Ut q̄ di
stinct⁹ infra dicēda mēorie poterint com
mendari cuilibet parti p̄ncipali sua anne
ctent capitula. Prima igit p̄s notaria
ris q̄ p̄sistit circa p̄ctus habebit octo ca
pitula. In p̄mo dicet qd sit p̄tractus. In
secūdo de diuisione tractatū. In tertio

Arb notariatus

Que scriptura notary

182 a. 102

not
Rogationes 20

prothorolla 20

Notarius est

Officiū notary

Tabellio 20

Librarius 20

Scriniarius 20

Scriba

Officiū notariatus

Arb notariatus

Que scriptura notary

182 a. 102

not

Rogationes 20

prothorolla 20

Notarius est

Officiū notary

Tabellio 20

Librarius 20

Scriniarius 20

Scriba

Officiū notariatus

Contractus

1° qd et q in p^{re}sentib^{us} exigant. In q^{uo}to occasi^one
2° q^{uo} p^{er}sonaz p^{re}sentis viciant. In q^{uo}to occasi^one
3° q^{uo} p^{er}sonaz p^{re}sentis infirmant. In sexto q^{uo}l^or
4° p^{re}sentis oriatur ex obligationis diuisionib^{us}.
5° In septio de p^{re}sentib^{us} pactis et ip^{so}z pactoz
diuisionib^{us}. et q^{uo} pena posita pacis exigi po
6° terit et q^{uo} n^o. In octauo de q^{uo}busda^m renu
7° ciatib^{us} b^{en}eficioz seu defensionib^{us} in p^{re}sentib^{us}
8° appositis seu apponendis. **S**ec^oda p^{ar}te nota
9° rius officij q^{uo} p^{re}sistit circa testam^{en}ta et v^{er}
10° timas vol^{un}tates non^o bz capla. In p^{ri}mo
11° dicet qd sit testam^{en}tu^m et de ei^{us} diuisione. et
12° que mod^o fuare debeat faci^{en}do testam^{en}tu^m
13° tu^m in septis. et q^{uo} testes sint neces
14° sarij. et q^{uo} reqr^{ant}ur testes in codicill^{is}. In q^{uo}to
15° differ^{en}tia int^{er} testam^{en}tu^m et codicill^{is}. et in
16° q^{uo} casib^{us} posteri^{or} testam^{en}tu^m n^o tollit p^{ri}mu^m
17° In q^{uo}to de inst^{itu}ti^onib^{us} et q^{uo} p^{er}bis fieri solet.
18° et q^{uo} p^{er}sona inst^{itu}ti p^{oss}unt et q^{uo} n^o. et q^{uo}l^or fiat inst^{itu}
19° titutio. et in q^{uo} partes hereditas diuidat^{ur}.
20° In sexto de subst^{itu}ti^onib^{us} et ear^{um} diuisionib^{us}. In
21° septio de legatis in testam^{en}to. In octauo
22° de successi^onib^{us} ab intestato cu^m declarati^one
23° arbor^{um} p^{er} sanguinitatis et affinitatis p^{er} m^ultis
24° In. ix. in q^{uo} casib^{us} p^{er}entes p^{oss}unt filios exhe
25° redare. et ec^{on}tra in q^{uo} casib^{us} p^{er}u^{er}i possint
26° exheredare p^{er}entes. **T**ertia p^{ar}te p^{ri}ncipalis
27° officij notari^{us} q^{uo} p^{re}sistit circa inst^{itu}ti^on^{um} p^{er}se
28° cu^m on^{er}e q^{uo}tuor bz ca. In p^{ri}mo on^{er}e diffini
29° tio inst^{itu}ti^on^{um} cu^m ip^{so} diuisione. In sc^odo qd
30° p^{re}tere debeat inst^{itu}ti^on^{um}. In tertio q^{uo} sint pu
31° blicati^ones req^uire ad inst^{itu}ti^on^{um}. In q^{uo}to de q^{uo}
32° busda^m inst^{itu}ti^on^{um} formis cu^m eor^{um} de^{cl}aratio
33° nib^{us}. Et ita p^{ri}us tractat^{ur} oib^{us} p^{re}missis expe
34° ditis sub tri^{us} me^mbroz distⁱⁿcti^one in noie
35° sancte trinitatis su^um habebit fin^{em}.

Caplm. I.

De f^orm^{is} Bald^u in

n l. labeo. §. p^{re}sentis. ff. de p^{re}sentis. sig. C^{on}tra
ct^{us} p^{er} p^{re}sentis dicit^{ur} est q^{uo} vltro citroq^{ue}. i.
hic inde ex vtraq^{ue} p^{ar}te orit^{ur} obligatio vt iⁿ p^{re}
ctu e^{mp}ti^on^{is}. locati^on^{is}. venditi^on^{is}. p^{ro}ducti^on^{is}
et sic de alijs. Improprie aut^{em} p^{re}sentis est q^{uo}
vna p^{ar}ti d^utaxat obligat vt iⁿ p^{re}ctu dona.
vbi sol^u donas obligat ad tradit^on^{em} rei do
nate. p. l. si nois. l. de donat. Imo absen
ti fit d^oatio. p. l. nec ambig^o. l. e. ii. S^{ed} si
est in mutuo vbi recipi^{en}s sol^u obligat ad

tant^ude restitu^{en}du^m. vt. l. ij. ff. si cer. pet^{er}at.
Improprie si^mil^{it}er aut^{em} d^{icitur} p^{re}sentis q^{uo} ex nulla
p^{ar}te orit^{ur} obligatio. s^{ed} liberatio vt sit in tras
acti^one ex nudo pacto facta. S^{ed} si sit lib^{er}ati^o
tio p^{er} acceptat^on^{em} p^{er} h^{ab} in. l. siue apud acta
l. de trasac. **V**al^{et} §. ista distⁱⁿctio vt cu^m
loq^ut statutu^m de p^{re}ctu. intellig^{en}du^m est de p^{re}ctu
p^{ri}ncip^{al}it^{er} dicto. N^{on} a^{ut} p^{er}ba statutoz p^{ri}ncip^{al}it^{er} se intel
lig^{en}da. vt. ff. de le. iij. l. n^o alit^{er}. Est igit^{ur} c^{on}
tract^{us} p^{ri}ncip^{al}it^{er} duoz vt pluriu^m in id^{em} p^{re}sens
De h^{ab} p^{er} archid^{ia}. in glo. c. romana. de fo.
p^{ro}pe. li. vj. Q^uo^{modo} t^um ex p^{ro}tractu nascit^{ur} obliga
tio t^um n^o est nom^{en} iur^{is}. s^{ed} est nom^{en} facti q^{uo}
n^o orit^{ur} obligatio. vt in dicta. l. labeo. **C**ap
p^{ri}us eti^{am} q^{uo}q^{ue} p^{er} o^{mn}i pacto seu q^{uo}cunq^{ue} p^{er}u^{er}i de
seu q^{uo}si p^{ro}tractu in istis. Et sic in suo g^{en}ali
noie p^{ro}tract^{us} p^{ri}ncip^{al}it^{er} t^um innoiatos q^{uo}
noiatos p^{re}sentis. vt in glo. sup^{er} p^{ro}bo suo noie
i. l. iur^{is} g^{en}ali. ff. de pac. Et q^{uo}l^or p^{ro}tract^{us} oriatur
ex obligati^onib^{us} et obligati^on^{es} ex c^{on}tractu
infra patebit. **Caplm. II.**

C^{on}tractuum ali^orum

c^{on}noiat^{ur}. ali^orum innoiat^{ur}. ali^orum mag^{is} noia
ti. Noiat^{ur} sunt p^{ro}tractus e^{mp}ti^on^{is}
vendi^{ti}oⁿis. locati^on^{is}. p^{ro}ducti^on^{is}. c^{on}mo
dati. depositi. mandati et c. Qui ideo noia
ti dicunt^{ur}. eo q^{uo} n^uq^{ue} aliq^uo dictoz vocabu
loz alteri su^{am} significati^on^{em} tribuit. Et q^{uo}
nomen ita stricte attributu^m est illi q^{uo} alteri
p^{ro}tractui acc^{om}modari n^o p^{oss}unt. vt e^{mp}ti^o et
vendi^{ti}o n^o p^{oss}unt dici acc^{om}modatu^m. nec ec^{on}
tra. Innoiat^{ur} p^{ro}tractus dicunt^{ur} do vt des.
facio vt facias. do vt facias. facio vt des.
Exemplu^m p^{ri}mu^m fit in p^{ro}mutati^one. do tibi do
m^u me^u vt des tibi piscin^{am} tu^{am}. **E**xemplu^m
secu^{ndu}m. p^{ro}mitto tibi facere inst^{itu}ti^on^{em} vt scribe
re decretales. vt tu p^{ro}mittas tibi edificare
piscin^{am}. **E**xemplu^m tertiu^m. do tibi tunicas
vt tu p^{ro}mittas tibi scribere et m^one. **E**xemplu^m
quartu^m. p^{ro}mitto te infor^{ma}tur^{um} artem
vasandi vt des tibi duos florenos ten^{en}do
les. Et ideo dicunt^{ur} innoiat^{ur}. q^{uo} eoz noia
sunt ita vaga q^{uo} alijs noiat^{ur} p^{ro}tractib^{us} p^{oss}unt
acc^{om}modari. **U**n^{de} do vt des. p^{oss}unt acc^{om}mo
dari e^{mp}ti^on^{is} et venditi^on^{is}. **V**endi^{ti}oⁿis e^{mp}ti^on^{is}
dat re et e^{mp}ti^on^{is} dat p^{re}ciu^m. **I**tem do vt fa
cias p^{oss}unt acc^{om}modari locati^on^{is} et p^{ro}ducti^on^{is}
q^{uo} c^{on}ductor dat merced^{em} seu pensi^on^{em}. eo
q^{uo} locator tibi p^{re}stet licentia vtendi. **E**t a^{ut} mag^{is}

Contractus est.

Contractus proprius

De exigentia tractuum

ideo magis dicuntur innotati. eo quod eorum nomina accommodari possunt tractibus nominatis et innotatis. quia pactum est a deo nomen generale ut omnibus tractibus possit accommodari. quia omnia complectitur quod fuerit causa obligatoris tractatus vel tollende.

Capitulum III.

De diffinitio

nibus et divisionibus tractuum. restat nunc videre quod et quod exigantur in tractibus et ex quibus possint. Sed quoniam tractus possunt ex tribus. scilicet personis. rebus. et eorum de divisionibus. Et quodam personae se in tractu obligare possunt. quodam autem tractum reddunt inutile. Erunt et sex divisiones personarum. Prima homines aut masculi sunt. aut femine. aut hermofrodite. Masculi sunt qui regunt et gignunt. Femine qui patiuntur recipiunt et pariunt. Hermofrodite sunt qui habent utrumque sexum. Sed quicunque sexus in eis magis prevaleat et prevaleat denotatio eius ipsi tribuitur. Alia divisio personarum alie sunt nate. alie sunt nasciture. Nate sunt que ab utero matris separe sunt et redierunt in luce. Nasciture qui concepte adhuc sunt in utero matris. Tertia divisio. omnis homo aut liber est aut servus. Servus est qui nascitur ex ancillis nostris. vel qui capitur ad hostium potestatem. qui alio modo mancipia dicuntur. quasi manu capta. secus si capiat in guerra duarum civitatum. quia talis personae non efficitur servus si alias tempore captivitatis fuit liber. Casus in l. cum cognatus. l. de in genuis et manumissis. Item servus est qui maior viginti annis ad precium recipiendum vel alio iusto titulo alienari alicuius lucris vel commoditatis causa non ignarus sue conditionis se vendidit. vel ut precium perciperet. Sunt enim alie multae divisiones suorum de quibus nihil ad praesens. Liberi autem dicuntur nati de liberis parentibus. vel saltem de libera matre. quia liberi sequuntur conditionem matris et non patris. l. de rei ven. l. partus.

Quarta divisio liberorum. Alii sunt ingenui. alii libertini. Ingenui sunt qui cum nati statim sunt liberi siue nascentur ex duobus ingenuis siue ex duobus libtinis. siue ex uno ingenuo et uno libertino. Unde si quis nascatur ex matre libera et patre suo ingenuus et liber est. Libertini sunt qui ex magna servitute iusta de causa manumissi sunt. ut insti. de libt. p. totum. Et quod modis fiat eorum manumissio. et quod duplex sit status eorum. habet insti. de libt. §. vlti. Quinta divisio personarum. alie sunt

sui iuris. alie alieni iuris. Sui iuris sunt libere personae. patres. matres. et famuli seu filii qui facti sunt sui iuris per mortem parentum vel emancipationem. vel alio legitimo modo. Alieni iuris sunt filii. Item filii familias qui ex iustis nuptiis precati sunt siue obtineant primus locum filiorum. scilicet quia sunt nati ex uxore nostris siue ulteriores. ut nepotes. pronepotes. sic ceteri ex masculino sexu descendentes. Item cum omnes homines sint vel fuerint filii. Sit de illis alia divisio. videlicet filiorum alii naturales et legitimi. alii legitimi tamen. alii nec legitimi nec naturales. Legitimi et naturales sunt qui precati ex legitimo matrimonio. Legitimi tamen sunt adoptivi. Naturales tamen sunt qui nati sunt ex concubina unico et indubitato affectu producta. Nec legitimi nec naturales sunt spurii ex incestuoso coitu nati. Alia divisio septima. Omnes personae aut sunt legitime etatis. aut non. Legitima etas est a viginti annis super. Et huius etatis homines dicuntur maiores. Non legitima etas est a viginti annis infra. Et huius etatis homines dicuntur minores. Et horum minorum alii dicuntur puberes. alii impuberes. Puberes sunt a viginti annis super masculi. femine ab annis. xii. super. Et hi etiam dicuntur adulti et adulescentes. Impuberes sunt masculi minores. xii. annis. et femine minores. xii. annis. Et vocantur pueri et puellae. Et si patres non habent vocantur pupilli et pupille. Horum impuberum alie sunt infantes. et hi sunt a die natiuitatis masculi et femine usque ad septimum annum. Alie sunt primae infancie. et hi sunt a septimo anno super femine ad novem annos et dimidium. masculi usque ad undecimum annum et medium. Abinde pro super dicuntur masculi usque ad decimum quartum annum. femine usque ad. xii. annum. prope pubertatem. Et hec de personarum divisionibus sufficiat.

Capitulum IIII.

Actus est in caplo

precedenti de personis et eorum divisionibus. restat nunc videre quod personae contrahendo se possunt obligare et quod non. ut inferius apparebit. Sunt autem quodam ex illis qui contrahunt viciant ratione etatis. ut infans et maior infans. et primus pubertas. Et puberes quodam ratione conditionis. ut filii familias. Et servus quodam ratione morbi. ut mutus. furiosus. et surdus. quodam ratione delicti. ut pater

Personae obligantium

gus. hereticus. apostata. et omittens crimē
lese maiestatis. de q̄b oibz aliqd p ordinē
dicet. Infans em̄ mior septē annis nec ci
uile nec naturalr obligat. nec als sibi obli
gare pōt. s; maior infante tenet tantū de
sponsalicijs p̄ctibz et nō de alio. Proxim⁹
pubertati aut h; tutorē vel nō. Si h; tu
torē et p̄bit sine ipso tutore. nec ciuile nec
naturalr obligat. Si aut cū ipso obligat
licet si deceptus fuerit possit restitui. vt in
fra patebit de bñficio mior. S; si careat
tutore obligat naturalr tñ et nō ciuile. Et
sola natural obligatio de iure ciuili ineffi
cat est ad agendū recte sic ex nudo pacto
nō dat actio de iure ciuili. ff. de pac. i. l. iu
risgē. §. sed cū nulla. et. l. de pac. l. legem.
De casibz tñ ubi ex nudo pacto dat actio
vide glo. insti. de act. §. sed in psonā. Est
et alius casus in. l. ex p̄uētiōe. l. de pact.
De iure aut canōico peccant mortalr re
cedētes a pactis alias licit. extra de pac.
c. j. et. q. j. p̄dicandū. Sūt tñ duo cas
sus in q̄b p̄bēs nō hñs tutorē ciuile et na
turalr obligat. Primo ex p̄ctu q̄ factus ē
locupletior. Scō si p̄bendo dolū cōmī
sit. qz tunc tenet insolidū. Puber et mascu
lus maior. p̄tū. et femia duodecim. s; vter
q; minor. xxv. ānis. siue p̄familias siue fi
lialfamilias sit tenet de omī p̄ctu inito cū
p̄decesore suo. et ex p̄ctu facto cū tutoris
decreto nisi in duobz casibz. P̄io cū gra
ue dānū passus sit. i. maius dimidio iusti
p̄cū. vel fraudis p̄siliū intercessit. i. dolose
sit decept⁹ a tutore. In illis duobz casibz
nō tenet de p̄ctu inito cū tutore. De his q̄
gesta sūt cū ipso pubere siue adulto distin
guis. aut qz habuit curatorē vñ nō. Si h; nō
obligat sine curatoris auctoritate. S; si
nō h; obligat ipse adultus ciuile et natu
ralr. p. l. si curatorē. l. de in inte. resti. mī
nor. xxv. ānis. Verū tñ si deceptus ē etiā
p̄ modico dāno. i. minus dimidio iusti p̄
cū dūmō nō sit ita minimū q̄ p̄iudicet ma
iori rei. vel sūme restōnis in integrū bñfi
ciū petere p̄t. vt infra dicet de bñficio mī
nor. Sed tñ ad h; vt mior restituat d; se
p̄bare miorē et deceptū. qz nō eo ipso q̄ dece
ptus est minor itelligit. Fallit tñ in q̄nq;
casibz de q̄b minor d̄ inito p̄ctu ab eo nō
restituīt. etiā si pbauerat se deceptū. Pri
mus casus est qñ mutat statū. i. vendēdo

se ad p̄cū vel ad lucrū p̄cipādū. Scōs
casus si maiori rei vñ sūme p̄iudiciū gene
ret. i. si petit se restitui in mīma pte in qua
d̄ se deceptū. et melius est q̄ recipiat dā
nū in illa mīma pte q̄ totus p̄ctus infrin
geret. Terti⁹ casus si minor cōi iure vsus
sit. verbi gr̄a. vt qz adiuu hereditatē locu
pletē. vel emit fuū necessariū. et postea na
cte reperiūt. vel fuus mortuus ē. Nā nō
euentus dāni. s; inconsulta facultas p̄bet
restituēdū. vt. l. nō videt. l. de in inte. re
sti. minor. xxv. annis. Itē q̄rto si dolum
p̄misit. vt. l. si his. l. si mior maiorē se di
xerat. qz decept⁹ et nō decipiētibz iura sub
ueniūt. Quinto si corpāl iurauit se nō cō
tra venturū occasione mioris etatis et spō
te p̄stitit. vt in aut. sacra. puberū. l. si ad
uersus venditiōē. Itē si iurauit p̄ deū vi
uū verbotenus nō restituīt nisi pbat p ar
sep. inserta. i. p̄ insti a publica facta de die
natiuitatis sue. S; si veller p̄bare p̄ testes
nō audiret. Consilr ingenuū fore. qz suffi
cienter nō pbat p̄ testes. sed p̄ testes et in
strumēta. vt d̄. l. j. l. de testibz. Itē filius
subiectus potestati p̄ris aui vñ p̄au si cū
eo vel eis p̄bit ciuile nō obligat. qz iuris
interpretatiōe eadē est p̄sona p̄ris et filij. vt
l. si. l. de impu. et alijs substōnibz. nisi de
castrensi. qz in tali tāq; p̄familias habet.
Si tñ cū alio quocūq; p̄xerit naturalr et
ciuile obligat. bñficio tñ restōnis sibi sal
uo. Non tñ p̄mittit rem p̄ris obligare si
ne ipsius p̄sensu. nec etiā paciscendo p̄ris
p̄ditionē potest recipere vel actionē patri
cōpetentē tollere sine ipsius mandato. vt
l. de pac. l. fili⁹. Cōsimilis casus in. l. nō
solū. ff. solu. matri. et. l. cū maritū. l. de so
lu. et libera. Itē alios casus speciales ubi
exigit speciale mandatū. enumerat glo. in
c. q̄ ad agendū. de pecu. l. vj. Nota fuus
cū dñō ciuile nō obligat sed cū extraneo
pacisci potest dñō acq̄rendo. qz ex p̄sona
dñi h; ins stipulādi. aliū p̄o efficaciter nō
obligat cū p̄ mortuo reputat. sed ei⁹ ex cō
tractu dñs p̄uenit de peculio serui. vel de
eo qd̄ in re dñi versum est. vel quod iussu
ipsius factū est. Fallit tñ in tribz casibz in
q̄b dñs de peculio serui nō tenet. Prim⁹
cum seruus non donat. Item cum vouet.
Item cū fideiubet extra causam pecunia
riam. Itē furiosus vel mente captus tpe

7 v. s. de iur. i.

A
Non

o m̄p̄ 3 p̄b; p̄tū p̄
p̄p̄o p̄ m̄tū p̄ n̄tū
p̄p̄m̄

o m̄p̄ 3 p̄b; p̄tū p̄
p̄p̄o p̄ m̄tū p̄ n̄tū
p̄p̄m̄

no p̄b; mior resti
dñs p̄ p̄ mior
p̄p̄m̄
fallit 2. b. m̄p̄m̄
p̄p̄m̄

Im

29

8

9

10

11

12

Contractus inutiles

furois strahere nō pōt. qz scus nō pnt fieri sine pſensu. mō ipse expſſe vel tacite pſentire nō pōt. Verū si pſit mente recepta vel habuerit dilucida interualla pſctus cuqz coinitus valet. Mutus surdus z qz hmoi morbis naturalr laborāt pſhere nō pnt. qz stipulatio hz fieri p iterrogationē z rñſionē. z his qz stipulat pba interrogantis z ecōtra audire dī. Prodigus cui bona sunt interdicta nō obligat. Sifr hereticus apostata z cōmittens crimen lese maiestatis nō pnt pſhere. qz his pſonis interdita est a lege facultas pſhedi. de qz latius infra de testamētis dicet. Eterez l3 mulier nō sit de pſdicts octo pſonis. qz se obligare nō pnt. z l3 regularit se suo noie obligare possit in fideiussione. tñ p alijs nō obligat. s3 iuuat bñficio senatuscōsultus velleiani. de qz beneficio infra spēalr patebit.

Caplm. V.

Isō de pſonis que

reddūt pſtractū inutile. videndū ē de rebz qz occasione pſtractus reddūt inutiles. Rez quedā sunt iure phibite alienari. qdam pō natura. Jure phibita est alienatio pſdjs minoris. i. impuberis z oim rez ipsi minoris qz suando suari pnt. vt auri argenti gēmaz. z oim aliarū rez tps pſixitati de facili nō peritura rñ nisi ea interueniant qz de iuris solēntate in alienatione rei minoris debent interuenire. scz vt fiat talis alienatio ob es alienū vt soluat debitū creditori ipm miorē argenti. vel si vſuraz noie grauare. scdo vt fiat auctoritate tutoris. tertio vt interueniat iudicis decretū. qd decretū cū magna z matura deliberatōe iudicis d3 int poni. Nota tñ qz aliqui pſdij minoris etiā sine decreto iudicis pōt alienari. viz qñ defunctus ex cuius bonis illd pſdij puenit ad minorē s3 in vltima volūtate iussit. vel si minor illud a pncipe impetravit. Aliē pō res qz suando suari nō pnt. vt sūt testes. carnes. frumētū. vinū. oleū. farina z similia. z animalia supuacua vendi pnt a tutoribz sine iudicis decreto. z hic appellatione pſdij intelligunt tam pſdia vrbana qz rustica. Item phibita ē alienatio filiofamilias rez qz obuēniūt filio ex aduenticio peculio. Et dicat aduenticiū peculii

qz venit filiofamilias ex successiōe mſis vel alterius sibi pſiūcti p lineā maternam vel ei pſpera fortuna. z nō ex substantia pſis vel eius pſteplatione. qd etiā a filio nō pōt alienari nisi pſe pſsentiente cū ipi peculij aduenticiū pſietas sit filij z vsufructus pſis. Peculij pſfecticiū d3 qd obuēnit filio ex substantia patris. De castrensi aut peculio pōt filiūfamilias tā cū patre qz cū qz alio strahere z pacisci. qz filiū illius peculij plen⁹ est dñs. z d3 castrense peculij qd filius acquirit in castro p militiā suā. quasi aut castrense d3 quasi militiare qd acquirit filiūfamilias. vt aduocat⁹ magister. vſ medicus aut ex quacūqz sua arte vel officio suo de s3 plene institut⁹. per qz pſonas nobis obligatio acquirit. Itē phibita est alienatio fundi dotalis inestimati dati in dotē. p. l. mariti. l. de fundo dota. qz si existimatus est nō d3 dotalis s3 empiricius. Et hic fundus dotalis neqz ab vxore neqz a viro etiā pſsentiente vel iurāte vxore alienari d3. qz lex phibet. perimitt tñ ipi alienatio ex necessitate pſingente. vt qñ mulier dedit in dotē portionē fundi qz indiuisus est z inestimatus. z maritus puocat ad diuisionē a socio fundi. tñ cū z ex necessitate videt alienare cū puocat⁹ fuerit. secus cū ipse puocaret. z intelligit dicta lex mariti. Itē alienatio est necessaria qñ maritus noluit cauere vicino suo de dāno infecto. cui dotale pſdij minabatur ruinā. z ob hoc vicinus est missus in possessionē. ex. i. z. ij. decre. Itē alienatio fit si mulieri expediat qz fundus pueratur in pecuniā. vt qz vxor illū vedit p redimēdo viro. filia p alendo patre. z soror p alendo fratre laborantibz inopia. Itē fit alienatio fundi dotatis qñ locus ipi alij fundū maritus accipit in dotē. Itē phibita est alienatio illius rei quā testator in vltima sua volūtate phibuit alienari z cām expſſit. quare noluit alienari. vel si pſona apparet occasione cuius phibita est alienatio. Item phibita est alienatio rei litigiose. Res de cuius petitione litigū mouet vel questio seu cā int petitorē z possessorē. Fit aut litigiosa res in pſmēti oblato libello. z huius litigiose rei phibita est alienatio ad qz magne sunt danti z recipienti re litigiosam impositae pene. Etia

Contractus inutiles

Nota

ille q̄ accepit eā emptōis v̄l donatōis seu q̄cūq; alio titulo siue p̄ctu si q̄dez sciebat rē litigiosam cogit rē reddere z nihilominus p̄uat p̄cio. ille p̄o q̄ alienauit p̄cium. qd̄ recepit cogit p̄stare fisco. z t̄m de suo Si aut̄ q̄ accepit ignorauit rē litigiosam cogit reddere rē restituto si p̄cio a v̄dito re q̄ venditor tantū dē dabit ēptor̄ de suo z fisco. Emp̄tor̄ tertiā p̄tē. qz eū decepit. duas em̄ p̄tes dabit fisco. Et hec pena locū h̄z etiā in donatōe rei litigiose. vt fctā p̄a estimatōe rei punit̄ yterq;. vt dictū est sup̄ in p̄cio. In ceteris t̄m casib; p̄mittit lex rē litigiosā alienari. vt cā dotis vel donatōis p̄t nupcias trāfactōis vel diuisiōis hereditatis. vt habet in. l. censemus. L. d̄ litigiosis. Itē p̄tor p̄mittit alienationē illius rei p̄ impensis in funere defuncti p̄ solutione debiti z p̄ cibarijs familie. vt. ff. d̄ peri. h̄et. l. diu. p̄ius resc̄psit. in. §. cā aut. ver. nā funeris gr̄a. Itē nota inutiles ē p̄ctus si q̄s suaz rē pure stipulet v̄l emat. Sec̄ p̄o si sub p̄ditōe emat. qz ī euentū p̄ditōis valebit emptio. vtputa si emat z res desineret esse sua. qz tūc adueniēte cōditōe tenet rē emere z ei dare. Alioqn̄ estimationē rei dare d̄z. Valet t̄m emptio rei p̄prie rōne possessionis quā emptor̄ nō h̄z. vel rōne alteri iuris sibi emptori deficiētis in sua re. Aliene t̄m rei v̄ditio p̄missa est in p̄iudiciū vendētis nō aut̄ emētis. sed t̄m distingo hic de emptiōe. Aut em̄ emptor̄ sciēs alienā rē emit. aut ignorans. si sciens rē alienā emit it̄z distingat. qz aut sibi fuit cautū de euictiōe aut nō. Si nō fuit cautū nō p̄t agere p̄ venditorē imo p̄ciū datū p̄dit p̄. l. si fūdū. L. d̄ euic. Si aut̄ sibi fuit cautū p̄ p̄missiōz. stipulōne vallata. t̄m tenet v̄ditor emptori ad p̄ciū restōne z ad om̄e id qd̄ p̄missus erat p̄ stipulationē siue sit duplū siue triplū. z etiā ad interesse. Si aut̄ ignorans emit rē alienā z fuit sibi cautū tutus est. Si nō fuit sibi cautū agit p̄ venditorē ad p̄ciū z ad īteresse ad duplū siue ad triplū aut simplū put natura p̄ctus exigit. p̄. l. nō dubitaf. L. de euic. Casus t̄m est singulari in. l. vl. §. emptor. L. cōia de legatis vbi q̄s emit rē alienā etiā sciēt q̄ mādāta fuit restitui p̄ fideicōmissum re tali cuiq; nihilominus recognabit p̄ciū. Item nota rei aliene p̄

bibita est obligatio v̄l impignozatio sine p̄sensu illi cui ē. Et creditor q̄ alienā rē i pignus accepit nō h̄z ī ea ius pignoris v̄l p̄potece. qz debitor in illo pignore v̄l alia re aliena debitū p̄stinere nō p̄t. eo q̄ nemo plus iuris in aliū trāssere p̄t q̄ ipse habeat. in regula nemo plus iuris. de re. iu. li. vj. D̄ aut̄ pignus p̄prie res mobil̄ q̄ pignore dat̄ creditori z dat̄ ei possessio illius rei. vbi aut̄ nō trāsit possessio in creditorē d̄z p̄potece. Itē inutiles est stipulatō sup̄ reb; q̄ in rez natura nō sunt nec fuer̄ vt si q̄s stipulet̄ hircocervū vel chimērā. Itē si q̄s stipulet̄ res ip̄possibiles sibi dare vt lunā. solē vel aureos montes. Itē si q̄s stipulet̄ rē q̄ h̄z fuerit. t̄m mō nō est. vt si q̄s stipulet̄ stichū mortuū nō valet stipulatio s̄z si ipsa p̄cessit mortē. vt qz aliq̄s p̄misit dare stichū die statuto. s̄z fuit ī mora post ea mortuū ē stichius tenet ad estimationē stichij eo q̄ fuit in mora. v̄z si q̄s stipulet̄ rē q̄ nō ē s̄z futura sperat tōne rei valet stipulatio. vt si q̄s stipulet̄ futurū partū ancille. v̄l futuros fructū. vel si q̄s ement iactū rethib; vbi inest p̄ditio. vt si qd̄ capiat illud debeat. Itē phibita ē alienatio mancipij xp̄iani in iudeū. qz nō licet iudeū possidere mancipiū xp̄iani. Itē phibet alienatio rerū q̄ a cōmerciū hoim sūt empte. et sc̄ res sacre religiose z sancte. z q̄ deo sūt dedicate. vt ec. z liber hō. Sūt nāq; res sacre q̄ publice z nō p̄uate p̄ pōntifices deo sūt dedicate. vt ec. Religiose p̄o sūt sepulcra seu loca in q̄ hoies mortui inferūt. Sancte sūt res. vt muri z porte ciuitatis municipior̄ z castror̄ adeo q̄ pena capitis ip̄onit violatorib; eaz. vt si aliq̄s aliter ingrediat ciuitatē v̄l municipiū q̄ p̄ portas. Publice res sūt flumina portus maris. z etiā q̄ dedicate sūt p̄plo vt stagnū stadiū publica orbita. institut̄ de re. diu. §. sacre res. z se. Est ḡ inuolūt̄ p̄ct̄ sup̄ reb; p̄dictis. imo ēptor̄ q̄ scit res tales esse z emit. p̄dit p̄ciū z rē. S̄z i gr̄as a venditore sciētē sibi p̄paruit tenet v̄ditor in id qd̄ sua interest se deceptū nō fuisse. verūq̄ fallit ī sup̄fluis vasis ec. q̄ si debitu v̄gens iminet vendi p̄nt alijs venerabilib; locis vel p̄fracta p̄uat. Fallit em̄ in libero hoie q̄ vendi z alienari p̄t si interueniūt ea q̄ h̄nt in le. q̄. L. de patrib; q̄ si. distra. nec est p̄ le. q̄ filijs. L. q̄ res p̄i g

De obligationibus

da. pos. vel nō. Leterē autē res ec. phibite sunt alienari nisi vigeat tale debitū q̄ ex mobilibz solui nō possit. tunc em̄ def pmo in pignore creditori. vt ip̄e creditor tādū teneat eā q̄ de fructibz z de sorte sibi fuerit satisfactū. vlt si nō inuenit q̄ rē pignori velit recipere. tūc rector domus coram ep̄o debet iurare p̄nte maiore pte ibidē fuen- tiū vt debitū sit vrgens. z q̄ de mobilibz solui nō potest. z hoc facto debet res sub- hantari z stare venalis. xx. diebz z pl^o offe- renti def. deinde res debet vendi cū p̄sensu maioris pris ibi fuentiū facta mentio- ne de p̄dictis oibz solēnitatibz. z h̄ fm le- ges. Scdm iura canonica vero venditio rei immobilis ec. etiā si solū interueniāt iste solēnitates q̄ in emphiteoticis p̄cessiōibz h̄ mō est. vt si res valet. x. addat vndecima ps z interueniat ep̄i auctoritas z capituli p̄sensus vtili causa assignata si nō inueni- tur aptior modus debet dari emptori vel insolūtū creditori adiecta vndecima pte in p̄cio vniuersē estimationis rei. no. in. l. sanximus. in ant. p̄terea. L. de sa. san. ec. Caplm. VI.

Um visum sit de duobz ex quibz tractus p̄stat. scz personis z rebus. restat nunc vi- dere de obligationibus. Et aut obligatio iuris vinculum q̄ necessitate astringimur alicuius soluende rei vel aliqd dandū vlt faciendum fm nostre ciuitatis iura. vt in- strit. de obli. in p̄ncipio. Obligationū alia naturalis tm̄. alia civilis tm̄. alia natura- lis z civilis simul. Naturalis est que na- turalem equitatē continet ac naturali so- lum obligatione se obligat pupillus. pri- mus pubertati sine tutoris auctoritate nō factus locupletior nec dolum cōmittens. Item seruus dño z cuilibet alteri persone Item filius patri in ei^o potestate existens z e contra. sed talis naturalis obligatio in- efficac est ad agendū. Civilis obligatio ē cum quis solēnitati iuris astrictus est. et talis obligatio ex sola dispositione legis p̄cedit. vt cū q̄s confessus est mutuo rece- pisse decem spe future numerationis. de quo mutuo scriptura est facta post biennū tenet civiliter. licz pecunia nō sit numera- ta. sz naturalis equitas eū tenere nō sua-

det. Unde licz fm ius civile talit̄ p̄fessus sit obligatus. Naturalis tm̄ equitas non vult vt soluat id qd nō recepit. sed qz pōt infra biennū excipere de nō numerata pe- cunia quā si nō opposuerit. tūc vult natu- ralis equitas q̄ sibi imputez z tenet natu- raliter z civiliter. Patet ergo q̄ naturalis obligatio p se seu civilis obligatio per se ad agendū est efficac z inuitabilis. Na- turalis z civilis obligatio ē vbi ambo cō- currūt. scz persona que de iure contrahere potest z dispositio legis. Et hec efficac ē ad agendum. Obligationū naturalium z civilium simul. alia est ex contractu. alia ex quasi contractu. alia ex maleficio. alia ex quasi maleficio. Obligatio ex contra- ctu est que p̄cio contrahitur. z que ex ipso p̄cio z contractu descendit. vt emptio. ve- ditio. locatio. cōductio. donatio. z huius- modi. Et quasi ex contractu obligatio est vt cum quis gerit alterius negocium sine ipsius mandato. vt sunt tutor. curator. si- ue negotiorum gestor. z similes persone. Isti em̄ non contraxerunt cum illis quo- rū negocia gesserunt. vnde nō tenentur ex contractu sed quasi ex contractu. Ex ma- leficio vt quando aliquis furtum. rapinā vel iniuriam alicui fecit tenetur ex malefi- cio. Ex quasi autem maleficio est quādo aliquis directe nō deliquit sed quasi. vt quando ex domo sua quam inhabitat ali- quid effusum est vlt eiectū. quod alteri no- cuit. vt instrit. de obli. que ex quasi malefi- cio nascunt. in p̄ncipio. Contrahunt aut obligationes aliquando re. aliquādo ver- bis. aliquando litteris. aliquādo consensu. Ex re contrahitur obligatio vt in mu- tuo cōmodato deposito. similr in pigno- re zc. Ex re igitur mutuata tenetur quis ad similem rem reddendā. Ex re vero cō- modata deposita vel pignozata tenet q̄s ad eandem rem restituendam. Pro cui- dentiori intellectu obligationū est notan- dum. q̄ rez quedam nullum habent vsuz p̄prie loquendo sicut pecunie que solum sunt mediū rez que vsum habet vnde pec- unie p̄ h̄mōi generis p̄cordia inuētē sūt ad supplementū eaz rez q̄ p vsu hoim sūt necessarie. vt vult Aristo. j. poli. z ideo pe- cunia p̄prie nō pōt vēdi emi vel locari nec p̄duci. pōt tm̄ mutuari deponi z pmutari.

De obligationibus

*Multa de causis populationis
mutualis redimuntur*

2^a Impo d'm

6^a

Quedā sūt res q̄z vsus ē ip̄oz p̄sumptio
sicut vinū. ceruisia. panis. caro. & sic de alijs.
& tales nō hnt locari neq; p̄duci. pnt
m̄ emi. vendi. deponi. pmutari & mutari.
Quedā p̄o sūt q̄z vsus pōt separi a p̄prie-
tate eaz ip̄is manentib; in esse. vt domus
& alie possessiōes. s. equus. vestis &c. & ta-
les emi pnt vendi & etiā locari. Alia autē
sup̄dicta nō pnt locari. qz ex tali locatiōe
nulla posset p̄cipi utilitas. In his autē vl-
timis cū dñiū stet penes locantē. vsus at
penes p̄ductore licite pōt de talib; accipi
p̄nsio p̄ locantē. vsus autē penes p̄ductore
rē p̄t p̄nsionē residere. Nā in reb; q̄z vsu
p̄sumunt. si q̄s vellet seorsuz p̄putare vsū
a re. violentaret naturā rei. vt si q̄s seorsū
vellet vendere vinū. & seorsum vsuz vini.
vel venderet id qd nō est. vl' eandē rē bis
venderet qd in reb; q̄z vsus a p̄prietate p̄t
separi nō cadit vñ in tlib; pōt vtrūq; seor-
sum p̄cedi. vtp̄ta si esset q̄ alteri traderet
dñiū siue p̄prietatē dom' refuato sibi vsu
ad aliqd tps. vel ecōtra cū q̄s p̄cedit ali-
cui vsu domus refuato sibi dñio & p̄prie-
tate domus licite pōt accipere p̄ciuz p̄ vsu
domus. vt. ff. & locati. p̄ totū. Verbis
p̄bit obligatio p̄ interrogatōz p̄cedentē &
r̄nsionē imediate seq̄ntē. Vñ nisi interro-
gatio p̄cedat r̄nsionē nō valet obligatio.
vtp̄ta si Iohes ita stipulet a petro p̄mit-
tere mibi dare centū. vel facere B. & petro
r̄ndeat in p̄tinenti valet obligatio. Est at
stipulatio firma verborū p̄ceptio q̄ q̄s ali-
qd se facturū daturū vl' p̄mittit alteri. sup̄
q̄ interrogatio dirigit. Et dicitur a stipulatio gre-
ce. i. firmū latine. vel dicitur a stipula. i. stipite
descendēs. Et soci' p̄ socio pōt stipulari.
fili' p̄ p̄re. fr̄s p̄ dñio. filr frater p̄ fratre
p̄curator p̄ p̄re. curator p̄ adulto. Et is p̄-
bit obligatio qñ aliqd misit lras ex cā mu-
tui recipiēdo. & vel. &c. q̄ nō recepit sed fecit
spem future nūeratōis vnde vigorē illaz
lraz si infra biennū nō excepit. de nō nūe-
rata pecūia lapso biēnio tenet civilr & na-
turalr. vt s̄ dictū ē. Cōsensu solo p̄bit ob-
ligatio. vt in societate mādato emp. & v̄.
illa em̄ p̄sensu solo p̄bunt. Itē p̄bit aliqñ
obligatio pure. aliqñ in diē. aliqñ sub cō-
ditiōe. Pure p̄bit obligatio qñ p̄mittitur
aliqd dari nō apposito certo diē vl' p̄ditiō-
ne. vt dicēdo. p̄mitto tibi dare decē ex cā

mutui. Unde hec pure debent. i. in p̄tine-
ti. s. nō ita in p̄tineti q̄ p̄us nō debeat ex-
pectari q̄d diu nūerēt vel tā diu vt cōmode
solui pnt. In diē p̄trabit obligatio. vtp̄o-
te p̄mitto tibi dare decē hinc ad pasca. vñ
facta p̄missione in cōtinenti debitor facit
sum. nō tñ pōt a me petere nisi a dueniente
diē. Sub p̄ditiōe fit obligatio. vtp̄ote p̄-
mitto tibi dare decem si nauis venerit ex
asia. vnde licet pendere p̄ditiōe nō oriatur
obligatio vel actio. ea tñ secuta p̄ditiōe est
actio. Etez stipulatiōes inuiles reddūt
m̄tis de causis. Aliqñ rōne interualli in-
positi nisi modicū sit interuallū. vnde cer-
tū est q̄ in stipulatiōe necessaria est inter-
rogatio & respōsio. ita neq; mut' neq; sur-
dus neq; infans stipulatōz p̄bere pnt nec
etiā absens qm̄ ambo audire debent. Itē
inutilis est stipulatio rōne dissensus. vt si
stipulor vnū & tu p̄mittis aliud. Itē red-
dit inutilis rōne p̄ditiōis impossibilis. vt
si celū digito tetigeris &c. Itē si ex cā tur-
pi descendit. vt stipulor sibi sacrilegium
adulteriū vl' homicidiū. Itē inutilis est si
fiat p̄ metu vel doli. Itē inutilis est rōne
detractiōis vel abiectiōis. vt si stipulor
pure & tu r̄ndes sub p̄ditiōe. Itē inutil' est
rōne apposite p̄sone. vt si stipulor noīe illi
us cui mādātū nō habeo nisi sit talis cui
subiectus sum. vtp̄ote filius p̄ri. fu' dñio
&c. Valet em̄ tūc talis stipulatio. & ex tali
acq̄rit p̄ri actio s̄l'r & dñio s. alteri q̄ dicit
p̄sōis nō p̄t q̄s stipulari nisi sua iterit. vñ
si stipulor alteri dare cui dare mea iterit
tenet stipulatio. vt si stipulor dare credito-
ri meo vel p̄curatori vel curatori aut tuto-
ri vel filio p̄sonis. licet ex tali stipulatiōe
solus ego agere possim & nō iste cui stipu-
latus sim dare. In casu tñ ex mea stipula-
tiōe agit iste cui dare pactus sum. vt si tu-
tor paciscat dare pupillo vel curator furio-
so vel actor vniuersitati. Itē si p̄curator
absens stipulatus est dare dñio tenet. v̄z
si alteri stipulari vel pacisci nem o posset
vt dictū ē. si tñ ad h̄c stipulatōi pena stipu-
latio pene valet. vt si q̄s ita stipulet p̄mit-
tis mibi q̄ dabis B. c. & si nō dederis ci da-
bis mibi decē noīe pene. Ultima stipula-
tio pene tenet. s. p̄ncipalis nō teneat. Et
quādo pena adiecta pactis exigi possit &
quādo nō. habet in. c. p̄ri.

In diem

Sub q̄ditiōe

Obligatio q̄bit verbis

Stipulatio

q̄ p̄prietatē p̄bit

Lras q̄bit obligatio

Cōsensu solo q̄bit ob.

2^a Impo

6^a q̄bit pure

De pactis

Capitulum VII.

De pactibus et pactis

Pactum p^{ro}bit et carum diuisionibus restat
nunc videre de pactis p^{ro}bitis et ipso
diuisionibus. Un pactum est consensus duorum vel
plurium in idem aliter ab altero paciscendum d^{ic}
du vel faciendum. Attende q^{uod} singula p^{ar}tes diuisi
nitiois. pactum enim solo p^{er}sensu p^{er}ficat in ep^{ist}
et v^{er}o. et h^{ab}et ad d^{ic}ta stipulationis in q^{uod} non solus
p^{er}sensus s^{ed} et p^{ar}tes necessaria s^{un}t. q^{uod} h^{ab}et fieri
p^{er} interrogatorem et r^{es}ponsum. vt s^{ed} d^{ic}tu^m est. It^{em}
necessarium est vt in pacto sint duo vel p^{er}sonae q^{uod}
p^{er}sentiant in idem d^{ic}tu^m vel faciendum. Et sic d^{ic}
fert a pollicitatione. q^{uod} pollicitatio soli^{us} offe
rentis est p^{er}missio. vt. l. pactum. ff. de pol. Et in
idem et non in eodem et b^{on}o. q^{uod} si ego et tu p^{er}sentia
am^{us} q^{uod} seproni^{us} sit lapis non est pactum. q^{uod} tal
p^{er}sensus non obligat vn^{um} alteri. nec est de d^{ic}
do vel faciendum. D^{ic}it^{ur} et aliter ab alio. q^{uod} si p^{er}sen
tiam^{us} q^{uod} vn^{um} n^{on} m^{er}et aliqd^{am} titio vel q^{uod} titi^{us}
det vni ex nob^{is} non est pactum. vt. ff. de p^{ro}. ob. l.
stipulatio ista. in p^{ri}nc. Cu^m stipulari aliter vel
pacisci q^{uod} non possit nisi eis obliget. non at
obligat regulariter aliqd^{am} negociu^m alteri^{us} p^{er}
mittendo. D^{ic}it^{ur} at pactum a pactioe. i. a pace et
actu. Nam si paciscim^{us} ex diuersis et d^{ic}ris aio
ru^m morib^{us} p^{er} m^{ul}ta variis dictamia iⁿ vn^{am}
p^{er}sonate deducimur sniaz. vt in. l. j. s. j. ff.
e. ti. Al^{iter} d^{ic}it^{ur} pactum a palmar^{um} p^{er}cussioe vt se
pe fieri solet. Pacto^{rum} m^{ul}te s^{un}t p^{ar}tes. de
deseruietib^{us} ad p^{ro}positu^m d^{ic}ta^m p^{ar}te d^{ic}et. Pa
cto^{rum} q^{uod} d^{ic}ta s^{un}t iutilia. q^{uod} d^{ic}ta p^{ro} utilia. Utilia
pacta s^{un}t q^{uod} r^one veltutis. et eo^{rum} q^{uod} d^{ic}ta r^one p^{ro}
nax. q^{uod} d^{ic}ta r^one rep^{er}. et q^{uod} d^{ic}ta fm iuris ordinez
fiut. Est at sciendum q^{uod} p^{ro}se q^{uod} pactu^m faciut
optet q^{uod} tales sint q^{uod} se obligare p^{ro}nt et res
et sint tales sup^{er} q^{uod} pactu^m fieri d^{ic}it^{ur}. q^{uod} a iure
non sint p^{ro}hibite et q^{uod} fuer^{it} ordo iur^{is} vt in p^{ro}
ceden^{ti}. c. sup^{er} visus est de p^{ro}sonis reb^{us} et obli.
Inutilia p^{ro} se pacta q^{uod} fiut p^{ro} leges p^{ro}des
et edita p^{ro}poz et in fraude. Co^{tra} leges d^{ic}
fieri pactu^m q^{uod} alienat p^{ro}diu^{um} mioris sine de
creto. vt. l. cu^m em^{an}cipat^{us}. et. l. non solu^m. et. l. n^{on}
est. et. l. et si his. L. de p^{ro}dijs vel alijs reb^{us} mior
ru^m sine decreto alienandis vel noⁿ. Vel q^{uod} n^{on}
alienat fund^{us} dota^m. vt in. l. j. L. de fundo
do. Co^{tra} p^{ro}stione aut sit q^{uod} aduocat^{us} p^{ro}
ascit cu^m clietulo d^{ic} q^{uod} p^{ro}te l^{it}er b^{on}da p^{ro} suo
solario. p. l. si q^{uod} aduocato^{rum}. L. de postu.
Co^{tra} edictu^m p^{ro}tois sit vt si sciat pactu^m q^{uod}

alicui liceat furtu^m facere vel homicidiu^m si
ne pena. imo scient^{er} ei^{us} crimⁱⁿe occultans so
cius effici^{at} crimis et pena p^{ri}ncipali puniet^{ur}
vt. l. j. L. de his q^{uod} latroes vel alio^{rum} crimi
nu^m reos occultat. In fraude aut sit pactu^m
varijs m^{od}is. q^{uod} aut sit fraus de p^{ro}sona ad
p^{ro}sona. aut de re ad re. aut d^{ic} pactu^m ad p^{ro}cti
alte^{rum}. aut d^{ic} pactu^m ad p^{ro}cti eundem. aut d^{ic} noie
ad nomⁱⁿe. aut de sc^{ilicet} ad factu^m. De p^{ro}sona
ad p^{ro}sona sit fraus. vtpote ego tutor vel cu
rator. q^{uod} p^{ro}hibeo aliqd^{am} emere d^{ic} bonis pu
illi vel adult^{is} mei durate tutela vel cura. p.
l. iij. ff. re pupilli salua fore mo^{do} ego n^{on} emo
p^{ro} me s^{ed} p^{ro} in^{ter}posita p^{ro}sona vt p^{ro} p^{ro}re vel fi
liu^m meu^m vel et extraneu^m noie tu^m meo. Publi
ce tu^m pal^{us} et b^{on}a fide p^{ro} tres pupilli emere
vt. l. cu^m ipe. L. de p^{ro}he. ep. et v^{er}o. et. l. si iⁿ em
p^{ro}ioe. s. tutor. in glo. ff. e. ti. De re ad re sit
fraus. q^{uod} et p^{ro}hibitu^m est mutare pecunia^m filio
familias. ego pecunia^m non mutuo. s^{ed} alia^m re
sibi do vt ipa^m vedita^m v^{er}at pecunia^m. De pactu^m
ad p^{ro}cti alte^{rum} sit fraus. vtpote vir et v^{er}or
p^{ro}state m^urimonio p^{ro}hibent sibi donare. v^{er}o
non donat s^{ed} donatois ca^m vedit sibi iuice.
De pactu^m ad p^{ro}cti eundem sit fraus. vtpote cu^m
vt mutuar^{em} titio pecunia^m m^ulier ei^{us} veller si
deiubere p^{ro} eo. ego p^{ro} ec^{on}tra. ne m^ulier de
fraudet mutuaui pecunia^m m^ulieri et titiu^m si
deiussore recepi. De noie ad nomⁱⁿe sit fraus
vt si p^{ro}hibet aliqd^{am} ne fiat in p^{ro}ate alie^{rum} tre
et ipe fac^{it} se eligi non in p^{ro}ate s^{ed} in defensor^{em}
cu^m tu^m idem sit solo noie mutato. De facto ad
factu^m sit fraus. vt vediti tibi ancilla eo pa
cto ne p^{ro}stitueres ea^m iⁿ lupanari ad faciendu^m
q^{uod}st^{us} sui corp^{or}is. tu p^{ro} in lupanari non posu
isti ea^m. s^{ed} in caupon^{am} vel taberna^m q^{uod} ibi m^u
straret. q^{uod} tu idem est q^{uod}st^{us} ad effect^{um}. It^{em} noⁿ
ta q^{uod} non solu^m p^{ro}dictis r^oib^{us} s^{ed} et alijs q^{uod}busda^m
occult^{is} pacta reddu^m iutilia. Est em^{en} pactu^m
factu^m iⁿ debitor^{em} et creditor^{em} ne liceat cre
ditori pign^{us} distrabere. q^{uod} non valz. q^{uod} al^{iter}
debitor incitaret ad delinquendu^m. i. ad solu
to^m deneganda. sec^{us} si paciscat^{ur} de non repe
tendo depositu^m vel de non agendo depositi ac
tione. Si^{cut} si q^{uod} pact^{us} sit vt ex ca^m depositi
o^{mn}e piculu^m p^{ro}stet. Nam talia pacta val^{ent}. vt. l.
iuris g^{er}. s. si q^{uod} paciscat^{ur}. ff. d^{ic} pac. De pig.
ob. notadu^m q^{uod} si iⁿ creditor^{em} et debitor^{em} est io
tu^mciat pactu^m vt si d^{ic}bitu^m non facit sol. timio
statuto liceat creditor^{em} pign^{us} distrabere va
let. et si q^{uod} vltra illu^m q^{uod} sibi debet ex pigre

De pactu^m d^{ic} p^{ro} p^{ro} m^{od}is

De p^{ro}sona ad p^{ro}sona

De re ad re sit fraus

De p^{ro}stati ad p^{ro}stati

De p^{ro}stati ad v^{er}o

De noie ad nomⁱⁿe

De facto ad factu^m

Ad d^{ic}tu^m q^{uod} p^{ro} p^{ro} p^{ro}

De p^{ro} p^{ro} p^{ro}

20

De pactis

accepit tenet id creditori restituere. si p
minus debitor creditori tenet ad supplem
tū. p. l. hypothec. L. de distra. pig. Si aut
tale pactū nō intuenit tūc elapso die solu
tōis d3 creditor denunciare d3bitori vt lna t
pign^o. vt no. ex. l. creditor. Et hē in. l. si in
h. L. de distra. pig. qd si nō fecerit tūc ela
psis duob3 ānis iuxta pzie p̄suetudinē po
terit creditor illō distrahere. Itē si fiat pa
ctū int̄ eos. vt si p̄ciū t̄m̄io statuto debitor
nō soluat pign^o sit creditoris. n̄ valet. p. c. si
gnificare de pig. q3 p̄ bonos mores. z p̄bi
bitū a lege. p. l. j. z vlt. L. de pac. pig. z. l.
p̄missoria. s3 si fiat pactū si infra certū tps
p̄ciū sit solutū q̄ tūc iure ēptiōis creditor
possideat rē pignoratā iusto p̄cio extiman
dā valet. Flā tal̄ d3 v̄ditio p̄ditional. ff.
eo. l. iuriscg. §. vl. Admittit tū tale pactū i
p̄ctū v̄ditōis si rēv̄ditā ēptor t̄m̄io statu
to nō soluat res redeat ad v̄ditōrē. p. l. q̄
ea. L. d. pac. int̄ ep. z v̄. z. l. j. e. r. fac lex si
sup. L. d. trāfac. Itē pactū in q̄ q3 ḡnāl̄ i
se suscipit casus fortuitos. nō valet. z ē rō
ne q3 ḡnāl̄ vi p̄boz suscipet qd sp̄alr nō
ēēt susceptur^o. Itē pactū de dote vltiori
die reddēda nō valz. Rō. q3 dānosus data
ē dos z publice vtilitati. Itē pactū factuz
vt marit^o dānet vxori vlti. i. q̄ cōmode
facere possit nō valet. q3 p̄ bonos mores
Itē pactū factū int̄ milite z eiusdē aduer
sariū q̄ miles possit esse pcurator. nō valz
q3 p̄nū publice vtilitati. eo q̄ milites sci
re dnt arma z nō iura. Itē pactū q̄ q3 ex
p̄sse remittit iura. calū. nō valet. q3 publi
ce rei intest vt lites sine oī suspitōe pcedāt
Itē pactū factū de p̄cario nō reuocādo n̄
valz. Pactoz qdā sūt restita. qdā nuda
Pacta nuda sūt q̄ nō p̄tinēt cām. Inutil ē
em̄ alicui^o rei traditio sine cā. Et ēt dicūt
nuda illa q̄ nō v̄stūt aliq̄ infrascriptoz sex
v̄stīm̄toz. Et h̄ nuda pacta nō sūt effica
cia ad obligādū vl̄ ad agēdū licz p̄sint ad
defendēdū. q3 nudū pactū reglarit nō pa
rit actiōz s3 exceptiōz. Pacta āt vtilia di
cunt v̄stita sex mōis. s. re. p̄bis. lris. p̄sen
su. coherētia p̄ct^o. z iteruētū rei. De p̄mis
quor mōis dictū ē s. in. c. vj. vbi dicebat
q̄t mōis p̄beret obligatio De q̄nto p̄o h̄ ē
d coherētia p̄ct^o ē exm̄. v̄didi tibi domū
tali pacto vt ego debeā mōari in ista do
mo vsq3 ad annū. Istud vltimū pactū nō

valeret de se factū q3 nudū ē s3 coherētia
illi^o pacti v̄stiti. s. v̄ditōis in q̄ positū est
valz z ēt ex eo dat actio. De sexto. s. rei int̄
uentu ē exm̄. p̄misi tibi aliqd dare vl̄ face
re vt tu mihi aliqd dares vel faceres cum
ego dederō qd p̄misi statim v̄stitū ē pa
ctū ex pte mea. z iō iteruētū illi^o qd dedi
es mihi obligat^o ad dādū id qd p̄misiisti.
Tertia diuisio pactoz. qdā p̄sistūt in dā
do. qdā in faciēdo. Exm̄ p̄misi q3 paciscif
dare equū vel aliā rē. Exm̄ scōi vt facere
domū vl̄ estuariū. Quarta diuisio pacto
rū. qdā exp̄ssa. alia tacita. Exp̄ssa ē. vt si
p̄ueni tibi aliqd dare vl̄ facere. S3 tacitū
vt si p̄dixi domū tuā. z in eadē res meas
iduxi tacite videoz pepigisse tecū cū illata
sint obligata tibi p̄ p̄siōe dom^o. Itē faci
tū pactū ē. vt si habeā tres debitores q̄ mi
hi tenet in. xv. z erat vnusq3q3 īsolidū ob
ligatus. vñ si ab vno eoz recepi. v. videoz
renūciasse iuri īsolidū z pactū fecisse taci
tū nō pete ab vno q3 illoz nisi alia q̄nq3. l.
si creditores. L. e. r. Quinta diuisio pacto
rū. alia ḡuita. alia nō ḡuita. Gratuitum
vbi nullo dato vl̄ p̄misso ḡtis debitū remit
tit. Flō ḡuitū ē vbi trāfactio aliq̄ dato re
tēto vel q̄si p̄misso. Porrigāt āt pacta silt
trāfactōes ad illas t̄m̄ p̄sonas int̄ q3 sc̄a
st z alijs p̄sonis reglarit nō p̄sūt. p. l. j. L.
de trāfac. Fallit h̄ t̄m̄ in q̄busdā infrascript
casib3. vñ pactū de nō petēdo sc̄m̄ reo p̄n
cipali p̄dest fideiussozi. nisi in paciscēdo
pactū sit ne p̄sit fideiussozi. vl̄ nisi fideius
sisset aio donādū vl̄ in rē suā. In his trib3
casib3 pactū factū reo nō p̄dest fideiussozi
s3 ecōtra pactū fideiussozi factū d nō petē
do nō p̄dest reo. p. l. Itē in duob3 reis. ff.
de pac. q3 l3 rei intersit a fideiussoze nō peti
q3 fideiussoz bitur^o erat regressū p̄ reū. nō
tū fideiussoz īterest a reo nō petēti cū re^o
p̄ fideiussozē nō habeat regressū nisi fide
iussoz in rē suā fideiusisset. q3 tūc fideius
soz p̄ re accipiēd^o est. z tali casu pactū fa
ctū reo p̄dest fideiussozi. z pactū fideiusso
ris ī rē suā p̄dest reo. pactū p̄o fideiussoz
nō p̄dest fideiussozi nisi exp̄sse agat q̄ p̄
sit reo z fideiussozi. z tūc singul p̄dest. sic
pactū vni^o rei debēde p̄dest alteri. Itē pa
ctū factū cū v̄ditore vel donatore p̄dest
ēptori. vt si v̄ditore v̄didit domū quā ipe
nōdū soluebat vl̄ soluit p̄p̄t inducias sibi

Pacta nuda sūt

acta vtilia dicunt
sua sex modis.

Acta

De pactis

datas emēs eisdē gaudebit inducēs. Itē pactū factū cū filio v' suo pdest p'ri z dño Pactū autē pcuratoris pdest dño z nō nocet nisi in tribus casibz. s. si ad h' spēale mandātū. vel si in rē suā pstitutus sit vel generalē dñi bonoz habeat administratiōz. Quā autē factum pcuratoris noceat z pindicet dño habet in. l. si pcurator. l. d. pcur. z. c. j. v' lit. nō p' in glo. sup' p'bo. p'p' in. c. cuz olim. de cā posselliōis z p'prietatē. Itē pactū tutoris z curatoris pdest pupillo. vel adulto. z nō nocet si bona fide fiat z non aio calūniandi vel defraudandi.

Capitulum VIII.

Inc videndum est

n de penis pacto appositis. Scien dū pena pacto apposita aliqñ cōmittit. aliqñ nō. Si em puentio incipit a p'ditōe. v'pute si stichū non dederō decē dabo noie pene. hic pena p'mittit cū certū est puentū dari nō posse. Si p'o incipit a p'cedēti pactōe. v'pote p'mitto stichū dare. aliqñ pene noie dabo. Et si tunc p'cedens pactio fecerit obligatōz. v' si sit pactū v'stitū p'mittit pena. ex q' stichū dare potuit z nō fecit. aut p'cedens pactio nō ē obligatio nō cōmittit pena. nisi demū lite p'restata sup' eo qd in pacto deductū ē. Et diligēter aduertēdū q' in p'tractu stricti iuris pactū coherēs informat z v'stit. p. l. lecta. ff. si cer. petat. Et si rōne informatiōis agit ex stipulatu ad id sup' q' nō fuit interposita stipulatio. Et agit tā ad p'renta in stipulatiōe q' etiā deducta in pactū. z sic est casus spēalis in q' stipulatio excedit p'pos t'mios siue suā p'p'riā naturā p. l. petēs et stipulatiōe. l. de pac. licz als regulare sit q' qd cūq' in stipulatiōe obmissus sit p'omisso habeat. s. q' nō agat ad id qd deductū est in nudū pactū. v' l. ita stipulat. ff. de p. ob. Silr coherēs p'tractui bone fidei. p. l. in bone fidei. l. de pac. Silr coherētia stipulatiōis v'stit p' actū. c. ti. l. si pactū. Silr traditōe. c. ti. in. l. legem. Et nō refert an pactū p'cedat vel sequat dū mō in p'rinēti apponat. facit lex iuriscē. s. q'nimo. ff. c. ti. Notandū p'seqnter q' pacta qdā fiūt fm leges. qdā fiūt p'ter leges z aliq' p'tra leges. Scdm leges sit puta qñ p'mittit aliqd dari v' fieri fm q' lex p'mit

tit. mō si est pena p'missa pōt peti aut res vel pena. i. altez eoz solū nisi sit dictū q' pena soluta vel nō ratū maneat pactū. qz tūc v'trūq' pōt peti. Casus in. l. cū p'ponat l. de transac. Itē pactū sit p'ter leges. scz quādo pacto aliqd p'mittit qd directe a lege exp'sse nō phibet. v'puta p'mitto factū alienū z si nō fiat id p'mitto penā vel pacifcor altez alteri dari z si nō def stipulor penā. tūc licz nō valeat factū p'ncipale. qz factū alienū p'mittere nō possuz. nec etiā alteri pacifci. valet tñ pene p'missio.

Itē pactū sit p'tra leges cū p'mittit aliqd qd lege exp'sse phibet. s. res sacra vel religio. z tūc neutz valet neq' p'ncipale neq' pene p'missio. Itē aut pena adijci q'ritati aut spēi aut facto. si adijci q'ntitati. v' p'mitto dare decē sub pena dupli. tunc ipa pena q'tacūq' z q'litercūq' sit reducif ad legitimū modū vsuraz. sortis p'misse. Et h' iō. qz ex q'ntitate pecūie solet fenus cōmitti. de h' p' In. in. c. suā d' penis. si p'o adijci spēi. v' p'mitto dare equū. vel aliā rē stichū v' titū sub pena decē libraz illa pena exigif. z itez pena tota exigif. de h' p' Bar. in. l. luci. ff. de act. empt. z v'e. Eō seqnter notandū q' recte sicut in iuramētis ita z in pactiōibz intelligunt p'ditōes gñales. s. si deus voluerit. si res in eodē statu p'manserit. si mihi fuabit fides zc. de q'bz p'ditionibz p' doctores. z glo. in. c. quēadmodū. de iureiu. Itē si q's iurauit se soluturū spe future nūerationis intelligif cōditio si pecūia fuerit nūerata. Casus in. l. indubitati. l. de nō nūerata pecūia. Itē dabo centū si p'traxeris mecū m'rimoniū. Intelligif p'ditio secutis nuptijs. ff. de iure do. l. p'mittēdo. Et gñalr in oibz iuramētis p'missorijs generales p'ditōes intelligunt. In assertorijs p'o iuramētis nlla sub intelligunt. Spēales aut p'ditōes nūq' sub intelligunt. sed optet q' exp'sse ponant. v' d'r Ber. in. c. tua nos. de iureiurādo. Notandū q' multa possuz facere sponte ad q' nō possum me pacto alstringere. Nā spōte possum mihi aliqū heredē instituere. nō tñ ad h' pacto me alstringere. Casus in. l. pactū q' dotali. l. de pac. silr in. l. stipulatio h' mō p'cepta. ff. de p. ob. Item ea q' ob reuerentiā alicuius p'mittit nō obligant p'mittētē. Casus in. l. j. s. onerāde. ff. q'rū

Pactū fit p'ter leges

Pactū fit p'tra leges

Nota

Equum admodum de iureiu.

tuanos de iureiu.

Nota

reus actio nō dat. et ibi p Bar. Sic etiam
 tpalis pstatio nō vestit pentionē nudā p
 l. si certis ānis. C. de pact. Et nō refert an
 talis pstatio fuerit facta scient vel ignorā
 ter q ad necessitatē in postqz soluendi. se
 cus q ad effectū repetitōis. i. si scient sol
 72 ui in debitū petere nō possuz. l. j. ff. de pdi.
 indebi. Distinguendū tñ est in h casu qñ
 quis agit p illo qd sibi psuevit solui aliqt
 annis aut actor q agit p illū q cessat solue
 re pstatōez innitit soli tpi. aut alteri cāe si
 soli tpi succūbit. i. pdit cām. qz tps nō est
 mod^o obligatōis tollēde vl inducēde. p. l.
 obligatōnū fere. §. placz. ff. de act. et obli.
 Aut nō solū allegat tps sz aliā cāz. aut tal
 cā ē sufficiens ad agēdū vel nō. si scdm alle
 gat nudū pactū vl pmissionē et itez succū
 bit p dictā legē. Si certis ānis. aut actor
 p tendit cām sufficiētē. vt stipulatōis et vē
 ditōis emptōis aut alterius tituli. et actor
 obtinebit si pbauerit solutionē sibi factaz
 ad ples annos lz nō pbauerit cām effica
 cem. qz psumit q reus nō soluerit sine cā
 legitia. qz nemo psumit rē suā iactare. p. l.
 cū de indebito. ff. de pba. Itē pbat p glo.
 c. fi. xviij. q. ij. vbi dī q allegata psuetudi
 ne alicui^o aliqd soluēdi cū cā et pstatōe il
 lius solutōis inducit obligatio. ad idē fa
 cit. c. puenit. de cen. vbi dī in fine. oportet
 quippe oīs sensus ad qd et qñ psolui debe
 at psciat. Cōclusiue tenēt doctores q pre
 missa pba sunt. de caplo puenit. qñ p tantū
 tps solutū sit qd sufficit ad pscriptionē. et
 nō fuit in possessione recipiendi hmoi so
 lutionē vi pcarie aut clā. Itē nemo alie
 nū factū pmutēs obligat. vñ q pmittit p
 aliq nō tenet ad aliud nisi q det operam
 quā pōt q ille faciat qd pmittit. p. l. stipu
 latio ista. ff. d. p. ob. nisi qd pmittat se effe
 cturū curaturū ve vt pmissum fiat insti. d
 inuti. stipu. §. si qd aliū daturū. Itē si qd
 pmissit insulā facere ad certū tpus sub cer
 ta pena et tantū tps iā trāsiuit q mō infra
 tps statutū fieri nō poterit. licz totū tpus
 nō trāsierit. possum tñ agere p talē punde
 ac si totū tps trāsierit. p. l. h iure. ff. de p.
 ob. Item si aliq pmittit generalr h mō.
 qd cūq postulaueris dabo. in tali excipiū
 tur oīa illicita et p iudicialia et etiā ea q in
 gñali pctu nō veniūt. i. q qd specialr noīa
 ta nō dedisset. Casus in. l. j. C. q res pig.

obli. pos. vel nō.

Defensionū seu bñ

Defensioz qdā in fauorē. qdā in odiū
 introducte sunt. vñ ptingit q pso
 ne p qd inuēte sunt p eas iuuant ne tene
 ant de obligatōibz qd fecerūt. Et licz vez
 sit regularit licitū esse his p se introducīs
 renūciari. l. si qd in scribēdo. C. d. pac. sūt
 ex eis tñ qdā bñficia qd renūciare nō pos
 sumus. et renūciatōe facta nō ipedit q mi
 nus hmoi bñficia et dñfensioes opponi pnt
 Alique tñ sunt qd qd renūciare pōt et res
 nūciatōe facta tenet. et illa psona q añ res
 nūciationē p ipa bñficia iuuabat renūcia
 tōe facta amplius nō iuuat. Alique sunt
 defensioes qd qd ad qd qd renūciare pōt.
 et q ad qd nō. Igit de singulis est vidēdū
 et pmo de illis qd renūciare nō pōt.

Beneficiū macedo

Beneficiū senatus cōsulci cōpetit filio
 familias qui pecuniā accepit mu
 tuo sine volūate tacita vl expssa pīs. Et
 nota lz applone pecunie largo mō sumpt
 pūneat qd qd nūero pōdere vel mēsurā cō
 tineat. capis tñ hic stricte solū p pecūia fi
 liofamilias mutuata. vt dictū ē. et sic iuuat
 tur. si tñ fili^o recepit qd psistit i pōdere vl
 mēsurā tenebit nisi fraude adhibita sit a
 creditore. vt qz dedit filiofamilias frumē
 tū vel oleū vt his distractis vteret p pecu
 nia. vt s dictū ē. l. c. pri. vbi dicebat. i. frau
 de aut sit pactū varqz mōis et nō solū ppe
 tit ei interim dū est in pīate pīs. verū etiā
 postqz fact^o est sui iuris et etiā ppetit heredi
 filijfa. et ei^o fideiussori. p. l. sz et si pī. §. nō
 solū. ff. ad maced. Et introductū ē in odiū
 feneratoroz. et huic bñficio renūciare nō pōt.
 vñ post sniaz dat exceptio ex eo. ff. ad ma
 ce. l. j. et dicta. l. si pī. §. nō solū. natural^r tñ
 obligatio manet. vt i. l. si iulian^o. §. quāqz
 e. ti. Flota tñ q i casibz seqntibz exceptō
 bñficij macedonij nō hz effectū. Primo si
 filiuffa. p mēdaciū dixit se patrēfamilias
 vt in. l. zenodorus. in glo. et in. l. j. C. ad se
 natuscō. mac. Secūdo si credebat fili^o fore
 pīfami. qz fugebat publicz mueribz. vt di
 cta. l. senodari. Tertio si filiuffamilias a
 pupillo recepit mutuū nō iterueniēte ipi^o
 tutori curatori auctate. Quarto si mutuā

et daturū

pecunia in utilitate p'ris fuerit. vel cu illa pecunia fecit qd p' e'et facitur. vt dotado filia vel sorore. p. l. filiulfa. ff. e. ti. Quinto si recepit pecunia ca legatōis v' studij. vt i l. macedoniani. L. e. t. Sexto si p' ratum h'z v' cu sentit postea qn mutuū accepit si l' v' p'ns fuit z nō d'ixit. vt. l. si filiulfa. e. ti. Itē si filiulfa. facit p'familias soluit p'te debiti cessat bñficiū macedonianū. p. l. si iulian. §. si. ff. e. ti. Itē cessat illd bñficiū si fili' h'z peculiu vsqz ad q'titate peculij. i. pecunie mutuo recepte. glo. in. l. dicta. Zenodorus pōit ples casus de eodē. Itē qd dictū ē de filiofamilias dicēdū ē de nepotibz. p. l. filiū habeo. ff. e. ti. Et idē tenet Salicet in. l. si fili'. e. ti. illd tñ v'z ē de nepotibz qn agit de fauore ipoz v' patrū suoz. Casus i. l. liberos. §. s. z papinian. ff. de p. sig. Sec' cū agit d' odio ipoz. vt i casis penaz vel d'ēnationū. nā in tali casu applone filioz nō intelligūt nepotes.

Beneficiū restōis

b ppetit minoribz toto tpe minoris etas etia eo finito infra q'driēniū p'tinuū. s. si in minori etate decepti fuerit eoz facilitate z aduersarij calliditate. Notandū minorēis mltis mōis p't intelligi. Primo q' minor ē. xiiij. ānis. vt in. c. p'ntia de pba. §. p'terea. Secdo a discretioē vsqz ad septēniū. L. de iure deli. l. si. si infanti. Tertio q' ad m'rimoniu d'bedū vsqz ad. x. iij. annū masculus. z ad. xij. annū femia. Quarto q' ad testamti factōz vsqz ad. xiiij. ānū. xvj. q. j. admonere. z. c. se. Quinto q' ad restōē vsqz ad. xxv. annū. ff. e. t. p. totū. Vñ ad ppositū minoribz etate dānis subuenire nō in rebz p'speris seu p'spe gestis nocere p'suevit. L. de pecu. l. nō eo minus. Erratibus em z nō fallētibz publica iura subueniūt. vñ si mior q' nūc se maiorē alleuerat fallaciē maioris etatis mēdacio ali quē decepti i itegz restitui nō d'z. L. si mior maiorē se dixerit. l. si is q'. Itē si mior xxv. ānis renūciat bñficio eccliaistico nō restituet si illud bñficiū ē alti collatū. qz q' bñficiū ē legitie adept' nō p't illo sine culpa puari. S. si mior obmisit aliquā pba tiōz necessariā v' als cap' ē in iudicio p't petere in itegz restōē. vt in. c. ex pte. de resti. spo. p. Ber. Itē si mior facit qd diligētiūm' fecisset nō restituet. vt si de p'sensu

suoz amicoz adiuit hereditatē quā putabat fore mltū pingue l. z nō iueniat opulētā. qz tli casu vti iure cōi. casus i. l. nō v' det. L. de in ite. re. mior. xxv. ānis. Item mior in iudicio legitimā psonā stadi n' h'z L. q. le. pso. p. totū. Itō si agit z snia p' euz lata ē. hēbit bñficiū restōis. p eo at lata tenet. i. dicta. l. nō eo min'. Itē mior. xxv. ānis agere p't sine tutore z curatore. vt in ill' casibz i q'bz mior cēset maior. vt si iudex p fraudē tutori absoluit reū a iudicio pōt puenire tutore. ita q' necesse est ipm p'mo pueniri. z h' casu restituit mior et si p'tuax fuerit. vt. ff. de mioribz. xxv. ānis. l. minor. Nec Joh. lxxv. dis. irreligiosaz. Itē mior p't cām m'rimonialē p se agere v' p pcuratore. p. c. ex pte. d' re. spo. Itē cēset mior in voto. xx. q. ij. c. j. vbi d'z q' firma erit p'fessio p'gitatis ex q' adulta ē cepit z q' solet apta nuptijs deputari. Itē q' mior mortē p'is exeqt. xv. q. iij. de crimine Itē q' agit ex testamto p'is. Itē q' agit de recupanda possessioē. L. q. le. pso. l. vi. Itē q' de thoro violato agit. ff. de adul. si marit'. z. l. iure mariti. L. e. t. Itē q' agit d' libero hoīe exhibēdo. imo tli casu pupillus admittit. ff. d' lib. ho. exbi. l. iij. Itē q' ipē trat veniā etas. z q' ipetret corā q' z q' etate. hēf. L. de his q' ve. eta. ipe. l. ij. Itē q' agit negocia alteri'. l. z em agere p se n' possz p't tñ p alijs agere si saltē h'z mādātū ff. d' p'c. l. filiulfa. ad iudicia at pcurator n' p't ē nisi. xxv. ānoz p. c. q' gñalr. d' p'c. li. vj

Beneficiū ne q's cō

b dēnet nisi inqntū facere pōt z nō vltra. i. habita rōe ne egeat ppetito marito z ei' hereditibz z filijs q'bz vtriusqz ser' z ei' p'ri qn puenit ab vxore. z cōpetit p'ri vxori qn vxor puenit a viro hincinde p dote z donatōe. Itē p'ono qn puenit a liberto. Itē ppetit socio qn puenit a socio Itē puenit p'ri qn puenit a filio v' filia. z huic bñficio renūciari nō p't. Sciendum q' plerūqz ptingit quē cedere bonis. z ille tūc q' sic cessit bonis solūmō dānat inqntū facere p't. Itē postea pueniri p't si tātū acq's fuerit q' p'tor possit moueri. s. si fraudād' nō ē alimētis q'uidianis. nec ē d'z detrudi i carcerē. ff. d' ces. bo. li. iij. l. q. bonis. z. l. si debitores. Et tli cessio bonoz obligatio nē debiti nō tollit. s. inefficax ē talis obli

De beneficijs

gatio p[ro] debitoris inopia. s[ed] p[ro]dest vt nō detrudat in carcerē cedēs. vt in dicta. l. q[ui] bonis. Et q[ui] bonis cedit añq[ue] agnoscat d[omi]nū v[er]o añq[ue] p[ro]dēt vt in iure p[ro]fiteat de bitū audiri nō d[icitur]. ff. de ces. bo. l. penlt. Et habet in glo. ibidē. sup[er] p[ro]bo nō d[icitur]. Qd ce dēs bonis d[icitur] bona indicare. allegat p[ro] ar gumēto. l. si. l. de iure deli. Itē h[ab]et i glo. ibi. q[ui] oib[us] bonis cedere d[icitur] vt ēt vñū dena riū nō retineat. lic[et] in post q[ui] sitis bonis se cus sit. vt in dicta. l. q[ui] bonis. Si tñ tal[is] su stinuisset penā corpale p[ro] debito tñc nō te net de postq[ui] sitis soluere. vt. xiiij. q. vj. si res. Itē bona cedent[is] dñt v[er]edi z nō occu pari p[ro]pria auctoritate credētū s[ed] bene iudicis. vt. ff. c. ti. l. legi iulie. De cessioe tali habet p[ro] canōistas in. c. hedard[us]. de solu.

Beneficiū ne liber

b[on]o ob es alienū obliget hui[us] bñfi cio nō poterit renūciari. q[ui]a hec re nūciatio ē dānosa z p[ro]pria libertati. Qui ei libet hoiem cogit finire p[ro] debito pena ei[us] est vt p[ro]dat debitū. Secūdo tantūde[us] dabit penā illi[us] hoi[is] quē in futurū reduxit. Tertio punit pena corpali. vt d[icitur] Salice tus circa legē. ob es alienū. l. de oblig. z act. facit lex q[ui] filios. l. q[ui] res pig. ob. pos. vel nō. Itē Jo. an. d[icitur] q[ui] lib[er] alicui[us] studē tis ad p[ro]tinuū vsum ip[s]i[us] defuieret nō ob ligent ob es alienū. Itē nec salaria aduo catoz vel militū a publico ip[s]is debita. vt no. Salicetus in. l. ne q[ui]s de corpore. l. d[icitur] aduo. diuer. iudic.

Beneficiūz fori qd

b[on]o p[ro]petit forensi cuiq[ue] d[icitur] q[ui] ip[s]e reus sub suo iudice debeat pueniri. q[ui]a actor d[icitur] seq[ui] for[um] rei. de fo. cō. si cleric[us] z. c. cū sit gñale. l. de iur. oi. in. l. ij. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. l. j. in pñ. nō aut ecōtra nisi in q[ui]busdā casib[us] vt statim infra dicet. Et hui[us] bñficio seu p[ro]uilegio pacto nō re nūciat. s[ed] ad h[oc] q[ui] re[us] alibi possit q[ui] in foro suo pueniri p[ro]mittat solutiōz facere vbiq[ue] q[ui] fuerit penta ab eo. q[ui] tñc ibi tenet solu tiōz facere vbi puenit. Rō. q[ui] p[ro]uilegio fo ri a pñcipe v[er]o lege indulto z oī iure intro ducto in ei[us] fauore in p[ro]tibi p[ro]t renūciari. vt. l. si q[ui]s in p[ro]scribēdo. l. de pac. In his casib[us] seq[ui]ntib[us] actor nō seq[ui]t for[um] rei Et po nūf. vj. q. iij. p[ro] Jo. glo. decre. p[ro]sus. l. cōtra

ctus crimēq[ue] re[us] religioz. Vir rō filis v[er]o puocat atq[ue] recusat. Excellet in su[per] v[er]o si cō sentit v[er]oq[ue]. Neglector index feodarius atq[ue] scolarius. Notandū cū cleric[us] h[ab]z cām aduersus aliū clericū pueniat ip[s]m coram ep[iscop]o p[ro]prio. l. ip[s]i[us] rei vel de p[ro]silio ip[s]ius ep[iscop]i aliū iudicē v[er]oq[ue] p[ro] eligat. ecclesiasticū tñ e. ti. c. j. ar. p. c. cū R. de offi. dele. Vbi d[icitur] q[ui] actor d[icitur] eligere nō v[er]oq[ue] p[ro]. So. il la decretalis intelligit fm Bern. qñ altes ra p[ro] est absens. vel cū nō vult p[ro]cordare reus. z ita obseruat in curia.

Beneficiū seu p[ro]uilegiū

b[on]o legiū fori qd cōpetit clericis. d[icitur] q[ui] lic[et] clericus de iure cōi subiectus sit iudici seculari. p[ro] p[ro]uilegiū tñ p[ro]t decli nare z dicere q[ui] velit solū corā suo ep[iscop]o re spondere. aut alio cōpetenti. z hui[us] bñfi cio de iure canonico z etia[us] ciuili nō renū ciat. q[ui]a introductū est in fauore totius cle ri z nō alicuius singulari cleric[us]. Nam p[ro] uilegio fori a pñcipe vel le. indulto potest in p[ro]tractibus renūciari. vt dictū est. imo iudex admittens exceptiōz fori nō admit tendā facit litē suā. vt p[ro]t in alle. l. si q[ui]s in p[ro]scribēdo. Et sicut iudex male iudicans facit litē suā. sic etiā arbit[er] z arbitrator. s[ed] nō tenent de estimatiōe litis nisi de dolo z lata culpa. dūmodo salte[us] fuerint electi de p[ro]tū p[ro]sensu. facit. l. j. §. j. ff. si mēsor fal sum modū dixerit. Idem videt de consul tore. vt. l. j. de discusso. l. li. x. nā cuilibet in sua arte ex p[ro]to credendū est. ff. de v[er]tre inspiciendo. l. j. z. c. cā m[er]imonij. de p[ro]ba. in glo. Notandū ad h[oc] q[ui] clericus possit progare iurisdictionē nō sui iudicis fm pa nor mira. in. c. significasti. de fo. p[ro]pe. P[ro]mo requit eius p[ro]sensu. q[ui] inuitus iudica ri nō potest. Secūdo si consentiat ex cer ta scia nō p[ro] errore. vt in glo. j. dicti. c. fac lex si. l. de p[ro]di. inde. Tercio q[ui] nō fiat p[ro] rogatio metus cā. vt. l. ij. in pñ. ff. de iudi. Quarto q[ui] iudex in quē p[ro]sentiat sit ecclia sticus de h[oc] in. c. si diligenti. de fo. cō. Qui to vt talis alias p[ro]sit iurisdictioni. q[ui] fun damētū progatōis est iurisdictionem nō potest fieri progatio. quia nō entis nō sūt qualitates. vt. l. ei[us] q[ui] in puincia. ff. si cer peta. Sexto q[ui] talis sit iudex ordinarius quia nemo potest progare iurisdictionē nō

Nō entis cō p[ro] p[ro]uilegio l. c. q[ui] p[ro]p[ro]m
ff. de p[ro]p[ro]m.

De beneficijs

fui iudicis delegati et cū p̄sensu epi. qz iudex delegat⁹ vigore rescripti hz iurisdictionēz limitatā restrictā. Septio qz fiat cū p̄sensu sui epi. Octauo qz progās n̄ peniteat re integra qz cū res ē integra p̄nie ē locus als nō. vt i c. j. d. iudi. Nonō qz sit tal⁹ cā q̄ recipiat pro gationē illius iudicis. qz laicus q̄lēct⁹ iurisdictionēz habeat nō progat in spūalibz causis. de h p̄ Joh. an. in cle. dudū. de sepul. in glo. sup̄ p̄bo spēali. Itē laic⁹ trahēs clericū inuitū ad iudicē secularē p̄dere d̄z cām. z iudex secularis p̄uat iurisdictionē p̄ aut. statui mus. L. de epi. z cle. Itē qd si cleric⁹ trahit clericū ad secularē. R̄ndet. debet excoicari nō bñficiatus. bñficiatus p̄o bñficio z offi. suis p̄uari. xj. q. j. inolita.

Exceptio nō nūera

te pecunie date vel tradite rei aliqui p̄p̄etit infra duos ānos. aliqui infra xxx. dies. aliqui infra annū. aliqui infra tres menses. Ecce em̄ debitor q̄ p̄fitef se mutuo pecuniā recepisse quā in p̄tate nō recepit p̄t opponere exceptiōz nō nūerate pecunie ifra duos ānos a die p̄fessionis facte. Creditor p̄o q̄ p̄fessus ē sub spe future nūerationis creditū suū recepisse a debitore hz exceptionez nō solute pecunie ifra. xxx. dies. p. l. in p̄cti bus. §. illo. L. de nō nūc. pec. Itē marit⁹ q̄ p̄fessus est sub spe future nūerationis se do tē recepisse. hz exceptionē nō mūerate dotis q̄ opponēda est infra annū post solutū m̄ri moniū. z h̄ si m̄rimoniū durat minus duobz ānis. z est opponēda infra tres menses si m̄rimoniū durauerit plus duobz ānis s̄z minus decimo. Predicti exceptiōibz nō pōt renūciari. z renūciatio si facta ē nō ipedit q̄ minus infra dicta tpa opponi possit. verūtū in h̄ p̄dest renūciatio. qz si nō esset facta renūciatio deberet p̄bari aduersarius defen denti pecuniā ip̄am soluissē. z ita p̄dest renūciatio talis. qz p̄uertit onus p̄badi in renūciantem. vt no. in rub. ne fideiussorēz vlt mādatores donū dent. L. cū suis legibz q̄p̄hibēt fideiussorē dari p̄dote restituenda in euentū restituēde dotis. Vñ l̄z qdā sciāt z faciāt hmōi fideiussionē renūciantes p̄dicto rubro cū suis legibz. ip̄a tñ renūciatio de iure nō valet. qz talē fideiussorē dari p̄dote restituenda p̄hibet a lege. mō id qd sit p̄ legē etiā si iurātū sit p̄ nō facto habet. p. l. nō du

biū. L. de legibz. Rō autē legis scōe p̄dicti rubri elicit ex ei⁹ p̄bis cū d̄t. si em̄ credēda z esse m̄lier sese suāqz dotē p̄ri mariti existia uit. q̄re fideiussor vlt alius intercessor exigit Flota tñ fauorē magnū fore mulierz p̄dote recupanda. vt in. c. ex l̄ris. de pig. vñ mulie res p̄ oibz creditoribz p̄ recupanda dotē p̄ uilegia p̄sonales actōes siue p̄re alia hñt vt. L. q̄ potiores in pignore habeant. l. assi duis. Talē etiā fauorē m̄lier etiā in suos heredes trāsmittit. S̄z tñ p̄uilegiū hmōi mulier nō h̄z in donatōe p̄t nuptias si pacta ē de lucrāda donatōe. qz tali casu nō p̄fertur alijs creditoribz. qz in dāno vitādo eis succurrit. nō aut in lucro captādo recte sic i lu cris i grantia iur⁹ mulieri nō p̄dest. vt in. l. iur⁹ i grantia. L. q̄ admit. ad bo. poss. pos. z infra. qd tps. Itē p̄t maleficiū viri vxor nō p̄dit dotē excepto crimie lese maiestatis. vt d̄t autētica. Bona dānatoz. L. de bo. sc̄p. z dāna. nec etiā p̄t crimen heres. nisi tpe p̄ctus m̄rimoniū vxor sciuerit viz hereticum casus in. c. decreuit. de here. lib. vj. Itē nec p̄t maleficiū p̄ris. L. so. m̄ri. l. ij. Flā vult ius fiscū teneri ad dotē vt ibidē in glo. z. ff. so. m̄ri. l. si marito. in p̄n. z. L. de bo. p̄sc̄p. l. si vt p̄ponis. Itē in. l. satis. L. in q̄bz causis pignus tacite p̄bit habet casus singularis qz etiā p̄rimoniū vxoris tacite obligatū ē p̄ debito mariti in cā p̄mipularij. l̄z als regla re sit bona vxoris p̄ debito mariti obligari nō debere. vt. L. ne vxor p̄ mari. p̄ totū. Itē p̄uilegiū dotis est qz oīa bona mariti sūt ta cite obligata p̄dote vxori. vñ si alqs possidet hereditatē mariti tenet r̄ndere m̄lieri p̄dote. vt in. c. ex l̄ris de pig. Etiā extendit h̄ ad p̄afernalia. qz sicut bona mariti obligata sunt vxori p̄dote. ita z p̄ p̄afernalibus Flota si m̄lier aliq̄ ex iusta cā sepata fuerit a viro tota dos d̄z sibi reddi habita rōe ne egeat. vt si aliqd̄ impedimētū fuerit int̄ eos vtputa affinitatis vlt p̄sanguinitatis. aut ali qd̄ tale qd̄ i grantiū. z tñc oīa empta vlt p̄pata de bonis viri z m̄liers debet diuidi inter eos si h̄ p̄stat. als p̄sumēt de bōis viri empta. ff. de dona. int̄ vi. z vx. l. q̄nt⁹ mucius. z c. j. ij. z. iij. in textu ad glo. extra. c. ti. Si aut p̄bētes sciētes impedimētū p̄xerint soluto m̄rimoniō vterqz p̄dit qd̄ alteri dedit z fisco applicat nisi errore vlt etate excusent. L. de incest. nup. l. q̄ p̄ h̄ facit. c. ij. q̄ filij sint le. imo

De beneficijs *¶ de iudicare qd pot*

de iure canonico scientibz phibiti in
gdu sūt excoīcati ipso iure. vt in cle. vnica.
de pīan. 7. affi. Cōsiderandū tñ si mlier ita
reuocauerit dotē. nō tñ pōt eā alienare psta
te mīmonio. sed necesse hz eā fuare ad vsū
mariti 7 filioz. facit. l. vbi. C. de iure dot.

Inc de beneficijs

Nona qstio
n videam⁹ qbz qbz renūciare pōt. 7 qz
renūciatio ipedit ne āplius opponi
possint. Est em qddā bñficiū qd vocat^r no
ua pstitutio de plibz reis debēdi. a res rei 7
nō a reatu. q pstitutio dī q si ples sint rei d
bendi. h ē ples debitores idonei. 7 soluēdo
h diuisiōis bñficiū hñt q pē dicere vnusqz
qz q p sua tñ pte teneat insolidū. pē istud
bñficiū duo sunt necessaria. s. q pmittant 7
obligēt se insolidū 7 renūciēt dicte noui psto
ni de plibz reis debēdi. 7 sic vbi creditor hz
ples reos debendi insolidū. hz electionē al
ter. 7 p reos pueniēdi insolidū. secus si eēnt
ples rei debendi p parte. p. l. 1. C. de duobz
reis stipu. 7 pmit. Notandū vñ debitorz
soluēs totū p suis pdebitozibz hz actioz ne
gocioz gestoz 7 pdebitozes. vel mādati 7
preos actioē sibi pcessa p creditorē. p. l. si fi
deiussor. C. de fideiussor. 7 māda. Sciendū
q ples rei debendi pñt sil pueniri in eodez
libello dū tñ actor ptestet in dicto libello se
velle esse ptenū tota solutione vni⁹. ff. e. ti.
l. ij. 7. ij. Itē interruptio facta ab vno credi
toze 7 plures reos debēdi. 7 ecōtra interrup
tio facta p vnū de plibz reis debendi ptra
plures creditozes vl vnū nocz 7 pdest alijs
per. l. cū qdam. C. de duobz reis. ff. e. ti. l. in
duobz. Nota diligenter q virilis receptio
diuisiōz totius obligationis inducit vt his
q soluit nō possit vltius pueniri. p. l. si cre
ditores. C. de pac. vñ q nō soluerūt pñt cō
ueniri vltz virilem portionē residui. ppetit
tñ eis exceptio diuisiōis. qz illa diuisiō ē
naturā integralis obligatiōis. ideo inducit
tacitū pactū de nō petendo. argu. dicta. l. si
creditor. C. de pac. Nota tñ fm Baldū
in dicta. l. si creditor. triplicem esse diuisi
onē. Quedā sit a pncipio. vt qñ ples se ob
ligant p pñs noībz expressis. tunc tenet qui
libet p virili in. l. reos. s. cum tabulis. ff. de
duobz reis stipu. Alio mō sit diuisiō ex epi
stola. diui adriani. vt. ff. de fideiussor. l. inter
eos. Exemplū. duo fideiussor. pmisserunt

soluere centū. 7 quilibet eoz. 7 tūc puenire
possum vnū ex his p illis centū quē voluer
ro. Si tñ h pacto petā a qlibet centūz. pñt
ipi petere a iudice vt ipsis impartiat bñfi
ciū eplē diui adriani seu bñficiū noue psti
tutionis. de fideiussor. 7 manda. Tertia di
uisiō est q venit ex supueniente pacto tacit
to vel expresso. Et sit duobus modis. Vno
mō p receptionē virilis portiōis. de illa ca
sus in dicta. l. si creditor. Alio mō p peti
tionē receptionis virilis portiōis. vt in. l.
libez. C. de fideiussor. vbi dī q actio p litis
ptestonē diuisa amplius reintegrari nō pōt.

Nota eplā diui adriani p fideiussoribz
fallit in qñqz casibus. Primo in fideiussore
turoz q nō implozat hmoi bñficiū. licet tur
tores sint soluēdo. ff. re pupilli saluam fore
l. si. Itē fallit in fideiussore fideiussoris. vt
ff. e. ti. si plures. s. si. Itē fallit quando ce
teris fideiussor. soluendo nō sunt tempo
re litis contestationis. Itē fallit quando
eiusdem summe sunt fideiussor. sed nō p
eodem. ff. e. ti. si dubitet. s. si plures. in glo.
sup verbo ptem petere.

Beneficiū qd cōpe

b tit fideiussoribz dī q si pncipalis 7
fideiussor ambo sunt idonei in solu
uendo. debet prius pncipalis pueniri q si
fideiussor sed ad h vt fideiussorē qñcūqz cre
ditor possit puenire renūciare debet fidei
ussor. noue pstitutioni de fideiussoribz. Et
nota qñcūqz duo. tres. quatuor. vel plures
pncipalr 7 insolidū se obligant locū habet
renūciatio p dīcta. que debet poni hoc mō.
renūciamus cōmuniter 7 diuissim nouis cō
stitutionibz 7 epistole diui adriani bñficio.
7c. Unusqzqz em p altero intendit soluere
cū vltz ptem sibi ptingentem se videt obli
gare. Dubitat an laic⁹ fideiussor clerici exi
lens possit pueniri coram iudice seculari.
7 videt q nō. eo q pncipalis nō potest pue
niri coram eo cū renūciare nō poterit p uile
gio suo. vt sup dictum est de bñficio clerico
rū. Spe. in ti. de cōpetē. indi. adi. in p. sed
pone q clericus. tenet q sic. qz psonales ex
ceptiones pstitutione nō trāferunt. reales
vero sic. ff. de except. l. exceptiones. facit. l.
si cum pcuratore. ff. de re iudi. Notandum
q. q. j. c. te quidem. dicitur q clericus fidei
iubere nō debet p laico. si tamē fideiussorē

*clericus pntēdē ad dīcū p laico p m pnt
missus ē reuocatus*

Qui fideiuber non pignus

De beneficijs

tenet. vt in. c. seqnti. Clerici tñ pñt fideiuber
bere int se qñ pueniunt. L. de epi. z cle. l.
om̃s. s. in hac aut vrbe inclita. Itē qñ ne
cessitas instat tñc ex pietate tenet subueni
re aliq. vt. lxxvij. dis. nō satis. Itē p eccl̃ijs
suis. vt in aut. de san. epi. s. aliū at. col. ix.
hec Jo. ix. q. j. te qdē. Nullus religiosus
absq; plati sui licētia. z maioris pñ capli
psensu d; fideiuber p aliq. nec p aliq mu
tuā pecuniā recipiat vltra sūmā cōi puidē
tia pstituta pñtus seu capituli. als puen
tus z capl; nō tenet rñdere p his nisi ma
nifeste pstitit in utilitatē ei⁹ redūdasse.
vt in. c. q. qbusdā. de fideiussozib; . Alte
rius sciēdū q in his casib; pñt fideiussoz a
gere p pncipalē debitorē vt eū liberet a fi
deiussoe. Primo si diu sterit in obligatio
ne. Scōdo si debitor incipit p̃gere ad ino
piā Tertio si fideiussoz p̃denat⁹ sit. hi cas⁹
ponūt in. c. xl. de fideius. Quarto si ab ini
tio puenit. ff. eo. ti. l. fideiussoz. eo. z in. l. si
p ea. L. mād. vbi elicit tñq; p regla q fi
deiussoz vel mādātari⁹ añq; soluat p reo
pncipali nō eget mādātari⁹ eū nisi sit p̃de
natus vel re⁹ bona dilapidet vel p̃uēti sit
q possit qñcūq; Fideiussoz tñ iuste p̃de
natus ap̃lone nō vsus p̃ reū regressuz nō
h; qd est notatu dignū. Fallit hec regula
in fideiussoze iudicij. qz statim post stipu
lationē cōmissaz agere p̃t. vt in. l. si mādā
to. j. rñso. ff. e. ti. Rō est. qz illa fideiusso
patā secū h; executioz. Fallit in fideiusso
re p̃ce⁹ q fideiussoz aīo nouādi. vt in dicta
l. si mādātari⁹. h. rñso. Rō. qz reū liberauit. z
sic soluēti est silis. nā in tali nouatōe obli
gatio p̃ma debitoris trāsfundit in fideius
sozē. Itē fallit si fideiussoz nō aīo nouādi
s; intpellatus in iudicio qñtitatē sūme de
bitoris deposuit in iudicio z eā p̃siguit. z
tal etia silis est soluēti. Itē q fideiussoz p
aliq vel etia simplr p̃misit soluere p alio.
nō solū ip̃e s; etia heredes ei⁹ pueniri pñt
insti. de fideiusso. s. fideiussoz nō tñ. z. l. j.
L. de p̃sti. pecu. z. l. pōt. s. fideiussoz. ff. de
fideius. Itē si debitor p̃misit fideiussoz se
eū liberaturū infra terminū. qd si nō fece
rit z fideiussoz p eo soluerit habeat p̃dia
empra q creditor erat obligata p ea pecu
nia quā soluit. Promissio seu pactū tenet
q; apparet venditio p̃ditional. ff. de p̃hē.
ep. l. vlt. Itē fideiussoz h; exceptōz si mā

dauit creditori q alr nō crederet nisi reci
peret pigno. ff. de fideius. l. si in puerpere.

Excensio seu exce

prio p p̃ditionē indebiti alicui cō
petens est vt si aliq; indebite sol
uit. vt quia illud nō tenebat soluere p̃t il
lud repetere. z huic beneficio renūciatur.
Sciēdū si aliq; bis creditori pecuniā sol
uisset oblitus se p̃mo soluisse. reducēs p̃o
ad mēoriā postea repetit indebitū. ipse tñ
repetēs d; p̃bare. vt pecuniā idēbita sit so
luta. nisi creditor negaret solutiōz sibi fa
ctā. tñc si p̃babit solutio optet creditore p
bare q pecuniā illa sibi debita fuerit. de h
casus in. c. his q de solu. Et h intelligit d
psonis nō p̃uilegiat⁹. secus de psonis p̃ui
legiat⁹. vt ē pupillus. mlier. miles. rustic⁹
z alie simplicitate gaudētes. he em̃ p̃sone
nō tenent p̃bare pecuniā indebitā. s; ille
q recepit d; p̃bare eā sibi debita. ff. de p
ba. l. cū de indebito. s. si aut. Nota aliqd
d; indebitū iure ciuili tñ aut iure natura
li tñ. aut iure ciuili z naturali sil. Indebi
tū iure ciuili tñ aut soluit p ignorantiā fa
cti. aut soluit p ignorantiā iuris. Per ig̃rā
tiā facti repetē pōt illud sicut est illud qd
q̃a p̃t retinere p. l. falci. vt qz qd credebat
se plus h̃re in hereditate q̃ h̃et Per ig̃rā
tiā iuris nō repetit. L. ad. l. falci. nisi a p
sona p̃uilegiata soluat. vt a milite rustico
miore. vlt mliere zc. vt. ff. de pba. cū inde
bito. Indebitū iure naturali tñ ē illud ad
qd p cyrographum obligamur spe future
remūeratiōis. Indebitū ciuili z naturale
sil. in his duob; casib; q̃cūq; ig̃rantia sol
uat repetit. sed si sciēs soluit nō repetit. qz
sic donasse videt. ff. de p̃di. inde. l. j. Exce
prio q̃ qd d; indebitū iure naturali vel ci
uili vel vtroq; sil. aut est tpal. aut p̃petua
gñal. Tpalis si soluat indebitū cessat re
petitio. vt si p̃misit aliqd dare cū moriar.
si añ do repetere nō possū. ff. de p̃di. inde.
l. si nō cū moriar. Perpetua gñal. aut fa
uorabilis ē aut odiosa. Favorabil sic per
errozē solutū indebitū repeti pōt. vt acci
dit in velleiano. qz ppter fauorē mliēz sta
tutū ē ne fideiubeat. Odiosa. vt si filius fa
milias p macedonianū mutuū accepit. vt
paterfa. solueret nō repetit. macedonianū
em̃ in odiū creditoris dat. z iō si solutū ē

2. Inditio conditio qd h;

De beneficijs

indebitū sine p ignorantia iuris siue facti
nō repetit. Si incertū est an sit ppetua vl
tpal sic pcedet ac si eēt ppetua. he tria mē
bra habent. ff. de pdi. inde. q̄ exceptionez
In illis casibz indebitū solutū nō repetit.
Primo qn aliqd solutū est ex cā iudicati.
vt. l. j. l. e. ti. Scdo si aliqd solutū est ex
causa transactionis. vt. l. ij. l. de pdi. in
de. z. l. cū te pponas. z. l. nec intētio. l. de
transac. Tercio si iuuauerit creditor debi
tore deferente. licet etiam male iurauerit.
Quarto si ex cā pietatis aliqd fuerit solu
tū. vtputa alimētoz z p similitū. Quinto si
aliqd sciens soluit indebitū. Sexto si sol
uit ex causa p inficiatōz crescentem. vt. l.
ea que. l. de pdi. inde. Vñ versus. Si
ius dicet si causa negandi duplex. Si p
debētes si res pcta te mouet. Et si iuretū
vel soluens certus habet. Si transigeret
indebitū nō repetet.

Beneficiū pditionis

b sine cā ppetit qn aliqd pmo ex iu
sta cā z ab initio obligatū ē. z sine
cā postea apud alterū retinet aut p aliquē
effectū apl. us apud eū esse nō dz. Itē si pe
nes te habes rē meā quā nō habes ex p
ctu vel q̄si. ex maleficio vel quasi. aut als
quouis modo es mihi obligatus. z sic si
ne cā res mea ē apud te. ppetit mihi repe
titio rei ex hac pditione sine cā. Et huic bñ
ficio q̄s pōt renūciare. nā certū est q̄ solu
to debito repeti pōt bñficio p pditionē si
ne cā. vt in. l. dissoluto. l. de pditione ex
lege z sine cā. possum ego renūciare huic
repetitioni. Sciendū q̄ ppter inopiā ali
cuius q̄s pōt repetere debitū a suo debitore
ante terminū solutiōis statutū ad soluen
dum fisco tributū. qd als nō liceret. p. l. j.
l. d. pdi. ex. l. mō huic bñficio q̄s poterit
renūciare sic q̄ ppter quācūqz inopiā nō ve
lit exigere debitū ante tps a suo debitore.

Exceptio doli mali

e est qn aliqd dicit se dolo z callidi
tate alicuius indultū fore. z huic ex
ceptioni ob doli pteritū poterit q̄s renū
ciare. Notandū doli nūqz patrocinaf
dolo. nec pstat ei cām rescindendi pctu
p eū initū. p. l. cū pteat. l. de reuocan.
donat. Ideo semp omnis ptractus ualet q̄

ad iudiciū doli. nec transactio rescin
dit ad instantiā prium doli allegantis.
Casus in. l. transactōe finit. l. de transac.
Dolus malus p̄sistit i calliditate fallacia
z machinatōe. vt. ff. e. ti. l. j. vñ calliditas
cōmittit in tacendo vl dissimulando. vt si
q̄s veditoz sciebat rei vendite deberi ser
uitutem aut ipsaz alienam vel alteri obli
garam fore. Fallacia aut est in mentiēdo
z falsum asserendo ptra pscientiam. Ma
chinatio fit aut ex pte verborz. Nam dicit
beatus Augustinus. vñqz verba instituta
sunt nō vt p ea hoīes se inuicē fallant. sed
eis quisqz in alterius noticiā cogitatiōes
suas pferat. Verbis igit vt ad fallaciam
peccatū est. xxi. q. ij. Is autē.

Beneficiū fori qd

b cōpetit scolariū. scolariū q̄ bono
nie morat subiectus est de iure cōi
indice Bonon. eo q̄ Bononie habitat. sed
p p̄uilegiū potest declinare z dicere q̄ re
lit coram suo doctore pueniri. z huic bñfi
cio pōt renūciari. Nota illud beneficium
nō solum datū est scolariū sed etiā leguz
p̄fessoribz magistris z doctoribz. vt dicit au
tentica habita. l. ne fili. p p̄e. Et illud p
uilegiū dat eis facultatē secure ad eūdi lo
ca studioz z trāseūdi z puerfandi in illis
cū eoz nuncijs z rebz. debent etiā tueri ab
iniurijs z dānis. Et licz illud idem dīcat
ius cōmune. vt. l. p̄gruit. ff. de offi. p̄sidis
tū scolares maxime secure debent ire z ha
bitare. Et ideo generalr nō erat dimittē
dū tanqz speciali nō digni. Et si illud pui
legiū vltra ius cōmune opat argu. l. si qn
ff. de lega. j. Nam nō teneret ad pedagia
nec ad gabellas p libris suis q̄s secū stu
dij causa ferūt. aut vestimētis alijsqz rebz
ipsis p victu necessarijs. Querit q̄ dicant
scolares z q̄ gaudeant p̄uilegio dicte au
tentice. Rñdet q̄ intrantes scolas z studē
tes nō victi aut vagabundi. ar. l. q̄ sub p̄
textu. l. de sa. san. ec. z. l. j. l. de thuroni
bus. li. xij. Et ibi glo. dicit q̄ vagus scola
ris nō debet fieri magister. Item gaudēt
doctores licenciati in decretis legibz z in
artibz. licz scolas nō intrent. dū tñ intrare
nō phibent. z sic ex natura rei mutatus ē
actus. nō aut habitus. ideo nō habet ob
esse. sic nec honor auctus pditione nō mu

De beneficijs

tata. vt. l. pñ. ff. de senato. Querit an hec autentica corrigat legē cū clericis. L. de epi. z cle. vbi dicit qñ reus habz plures iudices electio est actoris. cuius tñ pñariū habet in autentica pñdicta in fine. Nam reus pñt eligere sibi iudicē quē voluerit. Rñdet qñ ista lex nō corrigit. qñ hñ speciale est in scolariis. illud pño regulare. vt dicit glo. dicte autentice. Querit an scolaris possit variare. Dicendū fm glo. autentice vsqz ad litis pñestationē nō postea. argumento legis si cū dōtē. s. eo aut tpe. ff. solu. mñi. z. l. si cōuenerit. ff. de iurisd. oi. iñ. Linus tñ z cōter alijs doctores allegantes. l. nō vtiqz. ff. de eo qd certo loco. tenet pñariū. vnde dicit Linus. ex quo semel elegit amplius variare nō pñt. facit ad hñ lex statu liberor. in. s. stichū. ff. dele. ij. Secūdo querit. scolaris existens in studio pñentis coram epo eligat doctorem suū laicū. qñ de clerico nō ē dubiū qñ pñt. ideo de laico querit. an istū possit eligere. z videt qñ nō. p. c. si diligenti. de fo. compe. Alij. dicūt qñ pñt. quia auctoritate legis illud facit. Quis tenet pñmū dicens qñ illud pñilegiū fuit eis pñcessum anteqz clerici essent exempti a iurisdictione pñcipis z facti de iurisdictione ecclesie. pñ autentica. statuimus. L. de epi. z clerici. Ideo hodie nō posset. quia pñilegium pñcipis nō potest eū eximere a iurisdictione epi. Querit scolaris cōuentus coram doctore vñ potestate eligat ep̄m. z sub isto vult recōuenire laicū actorem an possit. z videt qñ sic. pñ autentica. z pñsequenter. L. de sen. z interlo. om. iudi. Contrariū dicunt Ja. de harena. z Linus. quia agens non agit ibi sponte. z sic nō eligit sibi iudiciū epi. vnde merito nō debet ibi recōueniri. facit lex. ij. s. sed si agūt. ff. de iudi. z quia trahit z nō trahit. igit zc. argu. l. si. ff. qd quisqz iura. nisi pñuentio fiat ex eodem negotio. quia tunc nō recōuentio sed natura cause z eius pñeritas operat ne ad diuersum iudiciū eat. vt. l. j. ff. de quibz rebo ad eundem eatur. Querit. quid si scolaris habet duos doctores z coram vno pñentis eligit aliū an possit. Baldus dicit qñ si is sub quo est pñentis est pñcipalis ei? doctor. tunc ille est competens. z ideo aliū velud incōpetentem nō pñt eligere. s. vel potestatem vel episcopum. secus si ambo

essent pñcipales. tunc potest gratis facere z eligere quē velit. vt. l. si qñ seruū. s. si inter duos. ff. dele. Querit secūdo an scolaris suspēsus ab introitu scole. z alijs ecclesiasticis actibz gaudeat bñificio hui? autentice. Et dicendū qñ nō. per. c. ex lñis de pñstitutionibz. pñsertim inchoandis. secus pño in iam inchoatis. ar. l. cū quedā pñelula. ff. de iurif. om. iudi. An studens in ciuitate interdicta habeat pñilegium huius autentice. Dicendū est qñ nō. si ex interdicto studium generale sit vel intelligat interdicitus. facit qd notat in. c. pñilegiū. de reg. iuris. li. vj. Et ibi pñ glo. z qd no. insti. de capit. dimi. s. vlti.

Beneficium quod

b dicitur conditionis incerti. quod habet locum quādo aliquis institutus heres rogatus est hereditatem vel certā pñem alteri restituere. vel si aliquis institutus est heres si decesserit sine liberis substitutus est ei alius. z sic substituitur habet ius in hereditate. eo qñ adueniente cōditione debet in eum venire hereditas. et tale fideicommissum dicit incerti pñditio. qñ incertū ē an institutus decedat sine liberis vel nō. Et huic beneficio substitutus pñt renūciare. de insti. infra. cū de testamentis agetur z tractabitur.

Beneficium iuris

b pñotecaz cōpetit vxori in bonis viri. quia omnia bona mariti tacite sunt obligate vxori pñ dote. z huic beneficio potest vxor renūciare. si tñ certificet qñ illud beneficium ei pñpetit. debet eñ vltra semp certificari de iure suo. quia licitū est mulieribz ignorare iura. Item pñdictū beneficium cōpetit etiam creditori si bona debitoris sint ei tacite vel expresse obligata z huic bñificio potest renūciari. Bñficius senatusconsulti velleiani cōpetit mulieribus intercedētibz seu se obligātibz pñ alio. z dñ illud bñficiū qd si mulier fideiubeat seu pñ alio se obliget. realit nō teneat. cū de iure mlier fideiubere nō possit. z oīno vñro subsit z sue volūtatis nō existat. vt habet. xxxij. q. v. mlierē. z huic beneficio potest renūciare. Debet tamē de eo certificari. Florandū qñ mulier recipit tutelā filij.

Mulier sub tutela non potest

De beneficijs

uelleiano. vici3 qñ alteri⁹ obligatiō3 noua
uit. z ob eā cām pecuniā recepit v^l pigno
ra. v^l etiā pū3 executi d3. z inqñtū nō ē sol
uendo restituif actio in veterē debitorē. z
in tali nouatiōe. nō p̄siderat an nouās sit
soluēdo vel nō. vt. l. q̄ satisfdare. §. plane.
ff. de fideius. z insti. q̄b3 mo. obli. tollif. §.
p̄terea nouatiōe. **N**ō hic ē singl̄are q̄ in
ista nouatione facta p̄ mlierē p̄siderat an
mlier sit soluēdo v^l nō. **N**ā si ē soluēdo ex
cutif. sin aut dat actio p̄ veterē. rō sp̄ali
tat3. qz olim p̄ senatuscōsul. velleianū mu
lier subducebat. z actio dabat in antiquū
debitorē indistictē. nūc aut̄ itroductū ē p̄
illā legē q̄ mlier si est soluēdo pū3 executi
d3. **I**tē bñficiū velleianū p̄petit ēt hēdib3
sūt̄ fideiussoib3 mlier3 p. l. heredes. z p. l.
mlier3. **L. e. ti.** Sciēdū pietas p̄sone non
excludit velleianū. l3 pietas cā sit. **N**am
mlier inuat etiā si incedat p̄ filio. vt. l. si.
L. e. t. **I**tē in. l. cū ad eas. **L. eod.** hēc cas3
q̄ mlier inuat si creditor eligat poti⁹ cū ea
p̄here q̄3 cū masculo suo. z h̄ p̄t callidita
tē creditoris q̄ p̄siderauit si p̄heret cū vi
ro z mlier fideiuberet ip̄a inuaret velleia
no. q̄re eligit p̄here cū vxore. ita vt vir si
deiuberet. nihilomin⁹ tñ creditori p̄petit
bñficiū institutor3 p̄ maritū q̄ pene p̄xit. l3
multū fidei dicat p̄xisse. **Finis hui⁹.**

Equit de bñficijs

f qm q ad qd renūciari potest. z q
ad qd nō. Est qddā bñficiū qd dī
redibitoriū. z cōpetit illi q ignorans emit
rē morbosam vel viciosam. Et b em bñfi
cio pōt emptor agere p venditorē vt red
dat sibi pciū z accipiat rē. Et hec redibi
toria ppetit infra sex mēses. Est etiā aliō
bñficiū qd appellat qnti mioris. z dī q si
aliqs emit aīal vel aliā rē viciosam igno
rans pōt agere p venditorē petēdo sibi il
lā ptē pciū reddi quā nō dedisset si sciuis
illud aīal adeo viciosum. z b bñficiū ppe
tit infra annū. Et huic bñficio pdictaruz
actionū pōt actor renūciare. z renūciatio
pdest venditori si venditor viciū vel mor
bū ignorabat. Si aut rei viciū vel morbū
sciuit z subtrixit. nec emptorē certificauit
tōne doli in venditiōe cōmissi. renūciatio
pdictaz actionū facta nō valet. Scien
dū tñ q sciens emit rē morbosam vl' vicio

sam nō aget redibitoria actioē vñ qñti mī
 nozīs. vt. l. j. §. si intelligat. ff. de edi. edic.
 Itē glo. dicte legis pme dī q actio redibi
 toria utilis ppetit pñe dī fundo pducēte
 herbas pestiferas vel etiā libris in corre
 ctis multū. Directa sō p aialibz morboz.
 Dñs Albertus dī. si scolaris emeret libz
 incorrectū agere posset redibitoria. Secū
 in doctore. nā ille expens ē q poruit bñ p
 uidere. ita tñ q defectus sit manifestus z
 luat qre nō pspexit. Itē dī q psenete non
 agūt redibitoria. qz psumūt mltū experti.
 qz sepe pñt z vendūt. Nota fm glo. l. j.
 ff. de edi. edic. redibitio fit multis modis.
 Primo pñ morbū corpis q vsum rei ipe
 dit siue sit ppetuus siue tñalis. vt in. l. pō
 poni. e. ti. Secūdo pñ viciū animi. qd qñ
 qz adest. qñqz etiā abest. Tercio qñ aliqd
 abest qd dictū ē adesse. Quarto p vicio aī
 mi qd ē in iumentis. vt in. l. bouē. e. ti. Quī
 to qñ venditor nō cauet. i. nō certiorauit
 emptorē de vicio rei. vt in. l. si qd veditor
 ē. ti. Sexto qz dī venditor emptori signi
 ficare suū fore fugitiuū vel farē aut in are
 na pugnasse vel capitalē cōmisisse dolū.
 vel qz voluerit seipm eximere rebo hūanis
 Nota solum pñ rei empte in iudicio redi
 bitorio deducit. nō aut dāna cū ab ipis
 libere venditor emptori p dānis rē ven
 ditam dimittendo. p. l. qz si nolit. ff. eo. ti.
 Itē fiscus nō patit redibitioz. s. ciuitates
 z mli. sic casus in. l. j. §. illd sciēdū. ff. e. ti.

Sciendū p regula q p vicio animi nō
dat actio redibitoria. vt in. l. ob q vicia. i
§. animi aut viciū. ff. e. ti. Fallit hec regla
Primo si venditor se obligauit cauere de
vicio animi. vt fuū nō esse erroneū furē vl
fugitiuū vl p̄silem. Secdo si dictū ē viciū
abesse z adest. vt in. §. in sūma. e. l. Tercio
si fuus ē erroneus. Quarto si iumētū ē pa
uidū ymbrosū vel calcitrosū. vt in. l.
bouē. e. ti. Itē qñ viciū animi causat a vi
cio corpis vt ex infirmitate z febribz. Ul
terius sciendū q vinū ad mensurā vēditi
piculū ptingēs ante mēsuratōz nō moro
sam ad vēditōē spectat. Vēditi aut vt
corpus vl vt spēs piculū est emptoris qd
etiā obtinet in frumento oleo z silibz. L.
in. l. cū puenerit. L. de piculo z cōmodo
rei vēdit. vt §. clari² appareat cui² sit picu
lū in p̄ctiōe vendite fuanda est hec tanq̄s

Nō quā actor bñ potest actionē p̄dubitatā &
quāq̄ p̄ntor

De beneficijs *van p. 174 v. 2 t. m. 4 art. 101 belytby*

area regula

Nota

aurea regla. Lū veditio fit pure sine sc̃ptis
 certe sp̃ei z rei q̃ degustatiōz nō exigit pi-
 culū oē spectat ad ēptorē excepto casu pu-
 blicatiōis. Et nisi pactū mora culpa vl cal-
 liditas veditoris seu tradens intulerit
 d̃z p̃ re. qz si sb̃ d̃ditōe z añ d̃ditōis euētū
 res pereat perit veditori. l.3 sec⁹ sit si res fa-
 cta sit deterior. R6. qz oīno nlla fuit obli-
 gatio ex q̃ d̃ditio nō extabat. D̃z sine sc̃ptis
 iō. qz p̃t nō ex̃tis d̃ditōis ēptio nō ē
 p̃pleta. s. si emptio celebret in sc̃ptis piculū
 añ sc̃pturā factū p̃tinet ad veditōrē. vt in
 l.3 c̃. L. de fi. instru. Silis casus h̃ēt in
 sti. e. ti. s. cū at. D̃z certe sp̃ei. qz si veditio
 in g̃nē sit facta vt dicēdo. ṽdo tibi hoiez
 h̃ casu nō spectat piculū ad ēptorē. nā to-
 tū gen⁹ nō p̃t p̃irel Secus si sp̃ēs esset cer-
 tificata. vt ṽdo tibi stichū vl p̃āphiliū. ex
 q̃ nō ē certa sp̃ēs spectabit piculū ad ṽdi-
 torē i alter eoz pereat. secus si ambo siml
 pereāt. Casus in. l. si in emptiōe. ff. d̃ p̃bē.
 emp. D̃z q̃ gustatōz nō exigit. qz d̃z attēdi
 añ degustatiōe ṽdas vt sp̃ēs. vl añ ad mē-
 surā si est vendita ad mensurā. Hoc casu
 exigunt duo vt piculū sit emptoris. Pri-
 degustatio. Secdo mensuratio. vt in. l. ij.
 L. e. ti. z. l. si viā. ff. e. ti. D̃z exceptio casu
 publicatiōis. Nā tale ē veditoris. Casus
 in. l. si fūdū. ff. locati. D̃z nisi pactū. qz pa-
 cta frangūt dispōnē legis. Pactū etiā i ca-
 su fortuito derogat. vt. l. si in veditōe. ff. e.
 ti. z. l. j. L. mādari. D̃z culpa. qz si culpa p̃-
 cedit casuz piculū est veditoris. ar. l. mor-
 tis casus. L. de picul. z cōmo. rei ven. D̃z
 mora. qz mora opat q̃ piculū manet apd
 ip̃m veditōrē eo q̃ req̃sit⁹ nō tradidit. vt
 l. cū int. L. e. ti. Si at̃ ambo sint morosi
 d̃z attēdi q̃ sit posterior mora. nā illa p̃pō-
 derat ita q̃ piculū spectat ad eū q̃ postea
 fuerit in mora. Sitr̃ dicat de calliditate fa-
 cit op̃tie lex. illud sciēdū. ff. e. t. Querit an
 ṽditor excuset si exp̃sse dixerit emptori d̃
 nullo vicio teneri. Dñs paulus de castro
 ponit pulcrā distinctiōz. qz cū ṽditor exce-
 pit aut excipit g̃nlr vel sp̃eāl̃r. Si p̃mo h̃
 p̃tingit triplr. Uno mō. qz dixit se nil vel
 le p̃stare loco vici. z tunc d̃z q̃ nō excusat
 nisi de illis q̃ igravit. ṽz q̃ ad int̃esse. sed
 tenet reddere p̃ciū. sed p̃ sc̃is tenet casus
 vt in. l. q̃ro. ff. de act. emp. z glo. bona. i. l.
 fi. L. de edi. edic. Aut ṽditor excipit g̃nā

liter vicia istis p̄bis. v̄do tibi illā rē z nul
la actiōe volo tibi teneri. s̄ casu nō tenet
ad p̄ciū. vt d̄t Linus in. l. nō dubitat. l.
de cuius. Lōtrariū tñ verius ē q̄ teneat ad
restōnē p̄ciū. p. l. si p̄ emptorē. ff. d̄ ac. emp.
Et illā viā etiā tenet dñs paulus d̄ castro
Tertio p̄tingit q̄ v̄ditor excipit gñalr vi
cia istis p̄bis. nolo tibi teneri de aliq̄ vicio
nec volo tibi teneri ad p̄ciū vl̄ ad interesse
z sic de nullo tenet. z valet pactū vt d̄t Li
nus in. l. circa locutiōes. l. locati. z ē bo
na glo. in. l. f. l. fami. herc. Ex illa distin
ctiōe elicit tres p̄clones. Quaz p̄ma ē v̄
ditor paciscēs nulla actiōe teneri. nihilo
minus tenet ad p̄ciū restōnē re cuictas. Se
cūda paciscēs gñalr q̄ nō teneat de morib
rei v̄dite. tenet nihilominus de iḡrat̄ ad
p̄ciū z ad interesse. imo in dubio p̄sumit
q̄s scire viciū suaz rez. facit. l. q̄s q̄s. l. d̄
rescin. v̄. Tertio pōt v̄ditor pacisci q̄ re
cui. vel re debita nec ad p̄ciū nec ad int̄
esse sit obligatus. Sc̄do p̄tingit q̄ v̄di
tor sp̄ealr excipit aliq̄d viciū. vt q̄ d̄t nol
le teneri de vicio q̄d noiat ēptori. Et s̄ du
plr. Aut v̄ditor loq̄r obscure fallēdo em
ptorē. q̄ dixit. ille equus nō ascēdit arbo
res in silua. z valet tātū. i. nō vadit p̄ pon
tes. z tenet p̄ glo. vt si in. l. ea q̄ cōmēdan
di. ff. de p̄hē. emp. Sc̄do v̄ditor isomat
se p̄bis mltis cā celandi defect⁹ vl̄ vicia.
vt dicēdo. v̄do tibi equū añ z retro clau
dicantē cecū z ymbrosū calcitrosū et
scabiosū. noiano mltos defectus z vi
cia. z tñ in p̄tate tpe p̄cr⁹ equus nō clau
dicat nec cecus est. sed tñ aliq̄ vicia noia
ta insūt equo. z d̄t nolo tibi teneri de aliq̄
vicio tali. si postea venerit viciū q̄d nō
noiauit z sciuit tale viciū. nihilomin⁹ te
net emptori rōe doli. Tertio v̄ditor nō
loq̄r obscure s̄z d̄t. nolo tibi teneri si clau
dicat equus ante vel retro. Aut venditor
dixit dolorē nō inesse. vl̄ dissimulabat. q̄
fecit equū calefieri q̄ nō doluit. aut crura
ei⁹ vino vl̄ yngēto aliq̄ fec̄ liniri q̄ nō do
luit currēdo. tenet p̄p̄t̄ doli vel dissimula
tiōz. Aut v̄ditor nō dissimulauit p̄bo vel
facto z viciū certū excepit. illo casu nō te
nebit ēptori s̄z stādū ē p̄uētiōi. illo casu lo
q̄r. l. q̄r. s̄. si v̄ditor. ff. d̄ edi. edic. vbi d̄t
si v̄ditor dixit i v̄ditiōe se nolle teneri d̄
aliq̄ certo vicio. nō tenet nisi fuerit sciēs z

De testamentis

disimulauit. Dñs alphonse hmoi dat di
stinctoꝝ de tps cursu. cū q̄s agere intēdit
redibitoria vel q̄nti minoris. aut agit q̄s
p̄t vicinū rei vēdite. tūc tps ē sep̄ mēsiū vel
āni. 7 illa tpa currūt a tpe vēditiōis 7 scie
subsecute. Aut agit p̄t aliq̄s dictū vel p
missuz q̄d p̄cessit p̄ctū. 7 īcepit tps curre
re a tpe vēditiōis 7 nō dicti v̄l p̄missi. aut
si illō dictū v̄l p̄missū seq̄t p̄ctū. 7 tūc īce
pit currere a die dicti v̄l p̄missi. vt i. l. sciē
dū. in. s. tps at redibitiōis. in. p. s. tps. ff.
de edi. edic. Est q̄ddā bñficiū ne q̄s vo
cef in ius dieb̄ feriat. mō q̄busdā p̄t renū
ciari. q̄busdā p̄o nō. Nā si feriat sint rōe
messiū vel vindemiay de volūtate litigā
tiū p̄t eis renūciari. Si autē s̄ feriat dies
in honorē dei vt dies pascalis. natalis. cir
cūcisionis. 7 dies dñici. 7 ceteri. nō p̄t eis
renūciari. q̄ ex pacto puator. hoim reue
rentia dñi remitti nō potest.

Capitulum p̄mū secūde p̄tis.

Quantū ad scōam p̄t hui⁹ tractat⁹

q̄ li. de arte officij notariar⁹ q̄ p̄sistit
circa testamēta 7 vltias volūtates
fm ordinē p̄missū examianda veniūt eius
capla. Capitulum p̄mū de desc̄p. test. Testa
mētū est iusta snia alic⁹ de his q̄ post mor
tē suā fieri vult cū instōne heredis. vt col
ligit ex. l. i. ff. de test. Vel sic. Testm̄ ē q̄dā
solēnis snie volūtas cū instōne hered. q̄
sine instōne hered. nō valz testm̄. In q̄ te
stamēto nō p̄t sibi legē iponere a q̄ rece
dere nō l. 3. cū mutabil sit volūtas vsq̄ ad
exitū vite. Testm̄ at nisi testatore mortuo
vires nō hz. Et d̄r testm̄ q̄si mētis testatō
vel vires recipiēs post testatoris monumē
tū. Testōz aliud in sc̄ptis. aliud sine sc̄ptis.
Et tale d̄r testm̄ nūcupatiū. sicut s̄ testa
mēta q̄ sūt circa tabellionē 7 testibz 7 isti
tūi heres 7 alia interueniūt sine sc̄ptura.
S̄z nihilomin⁹ septē testes necessarij sūt
s̄lū heredis noiatio. vt insti. c. i. s. si. Testm̄
aut q̄d sit in sc̄ptis d̄r fieri cū solēnitatibz a
iure p̄suctis. vt s̄ iste solēnitates q̄ testator
testm̄ p̄pria manu scribat si est l̄ratus. s̄ si
l̄ratus nō ē 7 scribere nescit. ali⁹ de mādā
to ei⁹ scribat 7 offerat 7 oñdat illud testa
tor corā septē testibz l̄ratis. dicēs istud suū
testm̄ esse q̄d sic offert. nō tñ refert an illi
testes sciāt q̄d seu q̄ p̄tineāt in testamēto
v̄l nō. Et sint in eo sc̄pta noia heredū. Et
p̄dicit⁹ testator vel ille q̄ l̄ras ei⁹ scribit in

p̄ntia septē testiu in hmoi testamēto etiaz
q̄sq̄ de testibz se subscribat 7 vno 7 eodē
die sigillū apponat. S̄z si testes l̄rati fue
rint tūc vnusq̄sq̄ ipoz p̄pa māu seyno eo
dēq̄ die 7 ipe s̄scribat. als sine ill solēni
tatibz de iure civili testm̄ nō valz. Fit etiā
testm̄ aliqñ sine sc̄ptis. vicz qñ nō p̄t h. ta
bellio. tūc testator aduocet. vij. testes in ci
uitate 7 qñq̄ i villa. 7 si i villa p̄les iueni
re nō p̄t 7 exponat corā eis volūtate sine
dispōnē suā 7 heredū noiatiōne 7 rogat il
los esse testes. Mortuo aut testatore tūc
aliq̄s hñs ius i testamēto accedat ad iudi
cē loci noiando sibi s̄. tūc iudex vocat s̄be
redibz legataris siue fideicōmissarijs 7 si
ue veniat siue nō cōmittat alicui tabellioi
testes ipos ad noticiā testamēti 7 ad ppe
tuā rei mēoriā recipe 7 ipe testes iurati de
ponāt vnusq̄sq̄ sigillati 7 interroget q̄sq̄
eorū de noie 7 etate testatoris 7 de p̄bis ei⁹
q̄bz vsus fuerat i suo testamēto. 7 spēalr ad
heredū instōne de anno die loco 7 testibz.
His examiat⁹ legāt dicta testiu corā iudi
ce p̄ntibz alijs testibz. 7 tabellio de mādā
to iudicis publicet dicta testiu 7 tādē se sub
scribat Volēs q̄ ordiat⁹ suā facere secre
tā si l̄rat⁹ est p̄ se scribat testm̄. Sin aut p
aliū scribat v̄l scribi faciat in mēbrana bo
na 7 solida. in cui⁹ pte supiori relinq̄t spa
ciū triū v̄l q̄tuor digitorū. in dextro p̄o late
re 7 sinistro tantūde. in spacio p̄o īferiori
supsit spaciū vacuū q̄tū palma digit⁹ ex
tensis. 7 in medio illoz spacioz scribat te
nor 7 series testamēti. q̄ facto plicabit car
ta ita q̄ spaciū supi⁹ p̄iūgat cū inferiori. 7
signent ibi tres cordule. Implicature p̄o
dextri spaciū due 7 sinistri due sic q̄ quis
cedula duo hēat foramia īteriozē l̄ras si
ue sc̄pturā ledētia. q̄bz cordul sigla spacia
singul p̄iūcta ligēt. ita q̄ īterioz l̄ra videri
v̄l legi nō possit. Porro d̄ illo maḡ spacio
īferiori vacuo tñ relinq̄t q̄ ibi possint pa
rent ap̄re testiu 7 testatoris subsc̄ptōes scri
bi. q̄bz v̄l eodē die v̄l plibz dieb̄ añ. Sic
sc̄ptis v̄l factis ordiatis postea qñ placz te
statorū vocabit septē testes viros vtiq̄ et
l̄ratos 7 scribere sciētes 7 nullū iurū īpedi
mētū hñtes. 7 corā eis testator ipaz sc̄ptu
rā clausaz 7 īuolutā dict⁹ cordul ligatā vt
dcm ē in māibz genēs offerre d̄bebit. dicēs
illud esse suū testm̄ sua vel alterius manu
sc̄ptū. 7 eos rogare in testes. 7 rogādo mā

Quod de iure p̄t testm̄

Fit ad q̄d testm̄ p̄t

Testm̄ p̄t testm̄ bona

De testamentis

dare ut ipm testamtu subscribat z signent
Ipe po testator et se debeat sua mau sub
scriber. q ibide i pnti vno ptextu anq ipe
testator vl aliq ex testibz ide discedat de
bebit vnusqz eoz testiu anulū vl sigillū
characteratū ad vna ex cordul apponere si
ue suū siue alteri testis si puiū nō bz. z p^o b
ptinuo i spacio inferiori discrete fiat sub
scptioes. pmū testator si pua mau scpsit
testamētū. se b mō subscribat. Ego Jo. pa
ginā pntē clausam z ligatā in mālbo meis
tenēs ifrascpz testibz oibz sil pntibz p me
ad b exhibibz z rogatz obruli ad eis fm iu
ris ordinē signādā z subscribēdā. asserēs
q in ea scptū ē meū fore testamētū z illd to
tū z heredū instōnē ac oia z singla q in ea
ptinēt a me scpta esse. necnō corā eis pntē
subscptionē pua manu subscies. Si pō
d mādato testatorz qd illd testamētū scpsit
ille talr se subscribat. Ego A. mādato tal
lraz ignari vl scribere pte corpale egritu
dinē nō valent b ei^o testamētū tā hered.
instōnē qz cetera in eo pnta suo mādato
manu mea pua scpsi. Et postea pntē pa
ginā z lraz i scps testibz p eū vocatz z roga
tis oibz sil pntibz offerēte eo z asserente id
qd in eo pntē suū esse testamētū. z a me
scptū pntē subscptioz meā vice z noie suo
z ei^o mādato apposui z in testioniū me sb
scpsi. Eteqz ibidēz in pnti qlibz ex testibz
talr se subscribat. Ego A. rogatus z pntē
vna cū oibz ifrascpz z supscps testibz ad
oia z singla in b pntibz pagie supiori spa
cio scra pntē z scpta sil pntibz z rogatz in
ipa pagiae. A. testamētoz c. suo mādato
mau mea in testioniū me subscpsi. z eā si
gillo ppo si bz. vl sigillo illi^o bñte i circu
lo formā leonis vl lili zc. qd ad vna ex cor
dul supdictis cere impressi. Sic igit se
pte sigillis appen^z fa cetocto subscptioibz
aūdictz z ceterz rite pacz testator testamē
tū secrete studeat custodire. Cōseqnt aūt
cui^o interest postulat illd apiri z publicari
vt de publicatōe testamētoz z ipoz formis
latissime habet in spe. in ti. de instru. edic.
§. ostēso. §. z qm. z infra patebit de testa
mentoz formis. **Caplm. II.**

Liendū in gñali de his q testari
nō pnt. z q pbibē a lege facere te
stamētū. Et si ipuberes. i. mascul^o
mior. xiiij. femia mior. xij. q nō bñt animi

iudiciū. vt. l. q etate. ff. de test. Itē filiū fa
milias nō pnt testari et si p^o pntiat. nisi d
peculio caltrēsi. vl qsi. vt. l. vl. de inoffi. te
sta. Itē furiosus seu mēte capt^o qdiu tal
ē. vt. l. furiosū. L. q testa. fa. pnt. Itē mut^o
z surdus naturalr. i. a natiuitate. vt. l. di
cretis. L. e. t. S; si accidētalr ē mutus z
surdus z facit lras. pnt suū scribere testamē
tū z codicillos. s; si tm surdus bñ pnt face
re testamētū. Itē fuus vl dānatus ad mor
tē. s. q dānatus efficit fuus pene Itē q du
bitat de statu suo vtz sit liber vl fu^o vl fi
liusfamilias. Itē q dānatus est p crimine
famoso. sic est crimē p naturā seditōis in
ppo depopulatōis vel pñle. Itē mōach^o
vel canōicus regulari. vt. xij. q. vlt. p totū
de qbz aliqd infra dicet. Itē q cōmisit cri
mē lese maiestatis. Itē heretic^o. s. bñtrio
nes cū infames sint. iij. q. j. c. j. Itē cecus
testari nō pnt nisi spēale qdā solēnitare ad
hibita. vt in. l. hac pñtissima. L. q te. fa.
pnt. Debēt em sic vocari septē testes z ta
bellari^o z cecus corā eis expmēre noia idi
cia z dignitates heredū. qd instituit ne so
la noim cōmēoratio qdāz ambiguitas pa
riat. z dz legata designare. z hec oia scri
bēda sūt a tabellione z corā testibz recita
ri. z cecus dz pñter id esse suū testamētū.
z illud dispositū esse ex sui animi snia. z i
fine dz vnusqz testiu z etiā tabellari^o se
subscribere. z testiu z tabellarij signacula
debēt apponi. Si aūt nō pnt bñi tabella
rius octau^o testis dz adhiberi. z illud testa
mētū dz nūcupatiū z magnā similitudine
bz cū testamēto in scps facto. Itē credētes
receptores z fautores hereticoz si post ex
cōicatōz nō satisfecerint infra ānū. nō pnt
facere testamētū nec aliqd ex testamēto re
cipe. de here. excōicam^o. §. credentes. z. c.
p gentis. z. L. e. ti. manicheos. Itē dāna
tus ad mortē siue sit dānatus vt moriat.
siue vt fiat fuus pene. siue deportatus in
insulā vt. l. eius q. §. si cui. z ibi bona glo.
ff. de testa. Sed cum damnatus capitali
crimine appellauerit z testamētū fecerit ap
pellatōe pēdēte z ita decesserit. valebit. vt
i. l. q a latroibz. §. si qd. ff. e. t. Et pcedētes
modi fere oēs bñt insti. de his qbz nō ē p
mis. fa. testa. Itē vsurari^o māifestus nisi p
us de vsuris satisfecerit vel cautionē ido
neam pñtiterit. vt in. c. quēqz de vsu. li. yj.

Itē de fideiussoribus

[illegible]

९

Neuapost
Erdichtung

Oradū q dñt codicill⁹ z testm. qz
n in testamto fit aliqñ indirecta insto.
in codicill aūt nisi p fideicomisuz.
In testamto vt illi q sint heredes ab inte
stato hereditatē alteri restituāt certo tpe vl
p ditione put testator ordinauerit. In cod
icill pō nō pōt fieri substitutio a testatore.
nec aliq p ditione apponi q nō noceat institu
to heredi. Itē i testamto reglarit vt dcm ē
reqrūt. vij. testes rogari. s; in codicill suffi
ciūt qñq; et nō rogari. Itē poster⁹ testm
tollit pmiū ipō iure z nō pōt q; docere de
duob testamts relicti q vtrūq; valet. Fallit
h i testamto int libos p dito q p scdm
dispōnē nō tollit. nisi testator viso pmo te
stamto declararet nolle illud valere. L. de te
sta. i aut. h int libos. Itē fallit cū q; in p
mo testamto introduxerit sibi licentiā itez
testandi. tūc em pmiū testm nō tollit p se
cū dū nisi fiat mētio de pmo. ff. dele. iij. l. si
q; i pn. Semp ei testator mutare pōt suā
volūtātē. etiā si pactū intulerit ne possit
mutare. p. l. pactū qd dotali. L. de pac. et
etiā si fuerit p pncipē pfirmatū. L. e. ti. qz
nō sibi indicē eligere pōt. vt a pōri testam
to sibi recedere nō liceat. ff. dele. iij. si q; i
pn. fac. c. marthe. de cel. mis. Posterior tū
codicill⁹ nō rūpit pmiū nisi ex pte p dicit
ei. p. l. cū pponat. L. e. ti. Itē dñt codicil
li a testamto. qz i codicill heredas neq; da
ri neq; adimō directe pōt. ne pfundet ius
testōz z ius codicilloz. nec in eis pōt exbe

*nepes orms do
Duché tepey 98
Valent 98
ffallit*

18

De substitutione

redatio scribi. nec additio hedi istituto p̄t
ad iūci. nec substitui aliq̄s. s̄ p̄ fidei cōmissi
suz in eis recte relinq̄t. vt insti. de codicill
§. codicill. §. directo. z. l. si idem. L. e. Et
hec est forma codicilli.

In noīe dñi amē. Ego Jo. tal' dyoc. p̄n
ti die p̄pa z spōtanea mea volūtate l̄z eḡ
tās corpe san' tñ mēte. Codicillū facio. in
q̄ testm̄ meū p̄ncipale p̄ man' tal' notarij
publici cōfirmo. volo atq̄ p̄cipio q̄ vxor
mea A. hēat de bonis meis vineā istaz in
tli cāpo sitā tot agroꝝ. Et A. filio meo li
bro filies q̄s ego reliq̄ bonoīe zc. Quē q̄dē
codicillū p̄petuū z firmū hīe volo. q̄ quē
si q̄s filioꝝ meoꝝ venire p̄sūperit aliq̄ ob
fuātū. p̄petue singul' ānis eo viuēte tantū
vl' tantū noīe pene p̄soluat. z nll' p̄nt facer
codicillos nisi q̄b̄ facere p̄missum ē testm̄
De forma at testōꝝ infra patebit. Illō tñ
aduertēdū ē si codicill' sit aū testm̄. z tūc
in testam̄to faciēda ē mētio p̄cedēti codi
cilli si sit p' testm̄ z p' alios seu aliū codi
cillos. q̄ p̄les codicilli p̄nt fieri ab vna p
sona. z tūc mētio ē faciēda nō solū d̄ testa
mēto s̄ et de p̄libz codicill' p̄cedētibz. Ali
qñ tñ sit codicill' nō tñ p̄cedēte vl' seq̄nte
testam̄to. z ille fuari d̄z. Cōficiūt tñ exp̄s
se codicilli facto testam̄to nō iure p̄ fidei
cōmissū. vt ecce testator corā septē testibz i
stituit heredē. reliq̄t legata z ita s̄biecit. si
nō valz testm̄ iure testam̄ti valz tñ iure co
dicilloꝝ. Et p̄bant h. ff. e. l. p̄ficiūt. No
randū. hec clausula si nō valet testm̄ iure
testam̄ti. valeat tñ iure codicilloꝝ vl' cu
iūlibet alteri' vltie volūtati. fm̄ Ja. ber
tradi. opat tñ vt cū testm̄ deficit p̄t defe
ctū solēnitatis. puta cū deficit nūer' testm̄
vl' alia solēnitatis q̄ tūc valeat iure codicil
li nō aut opat si alio deficit. puta si rūpat
p̄ q̄relā vl' posthumū agnatōz vl' capiti di
mi. Et sic cū d̄z ibi valet loq̄t de p̄nti defe
ctu q̄ est. vt q̄z ibi nō ē plen' nūer' testm̄ vl'
q̄z nō rogat zc. z tūc nō p̄phēdit futuros
defect'. vt q̄ caut' fiat vt oēs p̄phēdat de
fect' dicat sic. Si nō valet vl' nō valebit
iure testam̄ti zc. Et ē ar. in. l. si stipulatus
fuerim. ff. de p̄. ob. z. l. p̄bū op̄tebit. ff. d̄ p̄.
sig. Vel Am̄ odofredū dicat. aut statim cū
sit testm̄ d̄ficiat p̄t solēnitatis defectū. z tūc
p̄ba illa si nō valet referūt ad illū casū z
nō ad alios p̄dictos aut nō deficit statim

s̄ postea ex aduentu. puta capiti d̄minu
ti d̄e vl' alio mō. z tūc ēt ad casū illū p̄inē
p̄ba h. q̄z in dubijs it̄p̄randū ē magi' vt
res valeat q̄ p̄eat. ff. d̄ p̄. ob. q̄uēf. z. c. in
de si. istru. z. c. cū in d̄ilec. de donat. Illō
tñ notādū vt d̄z azo. in sū. de codicill. Si
q̄ p̄mo hereditatē directo ex q̄dā volūtate
vltia quā dicebā testm̄ cē. z postea ex fidei
cōmissio eandē hereditatē peto mihi restitui
p̄t idē testm̄ reducēdo illō ad codicillos
vl' illō reputādo p̄ codicill. q̄z forte illō ex
p̄sit testator nō possū effectualr. In p̄nci
pio ei lit' habeo necesse eligē an agā iure
directo ex testamento. an agā iure fidei cō
missi. z vno electo repellor ab alto. suz em̄
p̄ri' mihi p̄si si ex eadē scriptura p̄ris mo
dis peto. Si tñ sū de penibz defūcti ex li
nea p̄na vsq̄ ad q̄rū ḡdū. vl' de m̄na vs
q̄ ad tertiū ḡdū nō repellor iure electiōis
vtēs ex eo testam̄to q̄ testator vicē codi
cillos voluit obiriēre. in p̄ncipio tñ lit' tu
tius ē q̄ q̄libet de penibz id q̄d necesse est
eligat. In collateralibz at defūcti nō repe
tit t̄le p̄stitū b̄nificiū. vt. L. e. l. vl. Et illud
correlariū tenēt doc. l̄z placēt' sc̄p̄it p̄riū

Orādū l̄z p̄les sint ḡd' Caplm. V
n s̄bstōnū. imo infiniti cū sp̄ de vno
in aliū p̄cedāt. tñ p̄m' ḡd' succedē
di ex testam̄to d̄z instō. sc̄d̄s ḡdus s̄bstō
recte sic sc̄d̄e nuptie dicūt oēs q̄ sequūt p̄
mas. ita z instōnes q̄ sūt p' p̄mas dicunt
s̄bstōnes. Undēdū ēigit q̄d sit hēdē insti
tuere z vñ dicat q̄b̄ p̄bis fiat z in q̄ volū
tate. z q̄l' z in q̄t p̄tes diuidat hēditas. z
q̄l' distribuat int̄ hēdes. z q̄s possit insti
tui heres. Heredē istituere nil aliō ē q̄ si
bi heredē aliquē statuere. i. facere. z ē idēz
dictū q̄ si intus. i. in loco suo quē statuere
Hoc em̄ agit q̄ istituuit vt institutus suo
loco p' mortē suā sit dñs bonoꝝ. z ne dū
ille q̄ scribit. s̄ et ille q̄ nūcupat d̄z institu
tus. ff. e. l. j. §. istituūtū. Instō sit q̄nq̄ p̄bis
vt ecce luci' aut' mihi heres esto. Itē tribz
verbis vt si dicas. luci' heres esto. Item
duobz p̄bis fit vt si dicat. luci' heres. nec
adiecerit esto. i. si dicat luci' esto Instō sit
p̄bis directi. vt esto mihi heres. Reflexis
vt illū heredē facio. istituō. z volo. man
doyl cupio. z sic de alijs. vt. l. qm̄. L. de te
sta. Et quēadmodū testam̄ta ordinēt
reflexa. Unde q̄z reflexa vel inflexa dicūt

forma codicilli

una p̄pa p̄lun rōi
4 f̄on p̄u

in p̄ba d̄m̄ nōd

De institutione

noia in oibz casibz suis preteris in ntiis. Satis ex h' liquet voluntas interioz q'libz loq'ndi gñe formari posse. nec nocz fuisse momēta s'boz. q' forte semiuoces titubās vl' balbuties lingua pfudit. Jō si dicat hē as bōa mea. vl' nbi relinq' bōa mea nō va riat. q'z instō q'buscūqz verbis fieri p't. nec hodie curat s'boz solēntas. vt in dicta. l. qm̄. s. alle. Jtē instō fit in testamto tñ. vl' aū legata vl' p' legata. vl' aū exheredatōz vl' p'. s. olim fiebat aū legata tñ. q'z instō caput ē z fūdamētū totū testamēti. vt. ff. e. l. j. Rñ. j. In codicill' at' heditas p' fidei cōmissū iure relinq'f. lex em̄ in defectū p'di tōis posite i codicill' intelligit testatorē de adimēda heditate cogitasse. ff. de p'di. insti. l. qdē. s. vlē. s. forte iuanū cogitauit. vt ibi d'r. illa porro heditas nō videt dari in co dicill'. ceterū idē est si ita dicat. Titū insti tuo si eū in codicill' instituerō. Est em̄ p'di tional' instō z valet q'uis hede instituto p' ter filiū. Jtē z illa valet si ita dicat. illū in stituo cui' nomē in codicill' declarauero. vt. ff. de p'di. insti. l. institutio tal'. Jtem in instōne certū heredē demonstrari optet. q' tñs em̄ nō apparet q's sit institut' heres n valet. vt ecce testator cū ples amicos eius dē nois hēat ad designatiōz vni' singlari noie vtif. nec valz instō nisi ex alijs aptissi mis pbatōibz fuerit releuata p' q' psona te stator senserit. vt. ff. e. ti. l. q'iens. s. heres Et sat' ē heredē demonstrari nedū noie p po s'z etiā sig' indubitabili qd' pene a noie nihil distat. nō tñ cū eo qd' ptumelie cā so let addi. nā legata turpia q' dnoīandi ma gis legatarij grā scribūf. odio scribētis p nō sepi' hñf. secus si p' stat in eodez gñe. vt. ff. e. ti. l. q' tñs. s. si q's nomē. z. ff. de le. j. l. turpia. Jtē d'claratio vl' demonstratio he redis a testatore ē faciēda. nō alieno arbi trio. vt. ff. e. ti. l. illa instō. z d'r. illa instō a lio noie captatoria. Jtē sufficit d'mōstrari heredē ab initio vl' postea p' p'ditōis euen tū. vt. ff. e. l. q' tñs. s. si q's ita. Jtē demon stratio ad oculū facta p' noie p'prio accipit vt si dicat. h' mibi heres esto cū sit corā eo q' oñdīf. vt. ff. e. ti. l. nemo dubitat. Si at' ē erratū in corpe nlla ē instō. vt si volēs ali quē scribere aliū sepi'f velut frater me' p patronus meus. Nā neqz sepi'f erit heres qm̄ voluntas deficit. p. l. si p'. l. de here.

insti. neqz is quē voluit. qm̄ scriptus vl' nū cupatus nō ē. si tñ testator sciat illū nō ē frēm suū quē noiauit frēm recte cum noie frīs instituit eū heredē. vt. ff. e. ti. l. q' tñs. j. rñ. z. l. nec apd. l. e. t. Jtē p'prij nois error nō viciat instōne. Jtē si ples instituit in rebz certis. licz viril' sint heredes tñ res in q'bz instituti sūt dñt vnicuiqz assignari in iudicio familie heredis de z de eis pōt de trahi falcidia sic de q'libet legato. z locus bz cū vn' vl' ples instituit in certis rebz z alijs simpl'r vel q'is portōibz. Nā tñc insti tuti in re certa hñf loco legatariōz. vt. l. e. ti. q' tñs. Jtē instō p't fieri pure z etiam sub p'ditōe. Et tantū de institutiōibz.

In instōne faciēda exp'mi pñt q'ntita tes portionū heditariāz put testatori pla cuerit. nam tot vncie assēm faciūt q't testa tor voluerit. S'z nisi al's appareat testato ris voluntas. sit solēnis distributio heredi tatis in. xij. vncias. duodecim autē vncie assis aplone p'tinent. Hñt aut' he ptes p pria noia ab vnitāte sup'i vsqz ad assēm z vsqz sit exclusiū. nā q'libet hāz portionū maior est vncia. z q'libz eaz minor assē. qz nulla eaz p'tinet duodecim vncias. Sūt aut' hec noia p'tiū vncia. sescuns. sextas. q drans. triens. qncūs. semis. seguns. Bes dodrans. dextrās. denus. as. vt insti. e. ti. s. hereditas. ff. e. ti. l. fñū. s. vlē. Sescuns p'tinet vnciā z dimidiā. Dī em̄ sescūs q'si semi z vncia. z ē tertia l'ra ei'f. z nō x. Se xtans q'si sextā p'tē significat. i. duas vnci as. Quadrās q'tā p'tem significat. i. tres vncias. Triēs. i. tertiā p'tē. z sic q'tuor vnci as significat. Et ista q'tuor noia sumūt in terpratiōz ex eo q' q'tā portōis heditatis fecant. seq'ntia p'o noia hñt etimologiaz qd' patz ex eo q' certū nūez vnciaz fecant. Dī em̄ qncūs nō q' q'tā p'tē heditat' fecat s'z q' qncz denotat vncias. semis p'tinet di midia heditat'. i. sex vncias. sepcūs septē vncias. bes octo. dodrans nouē. dextrās decē. denus vndecim. as duodecim. Attē de q' nō oēs vncie q' fant p' ista noia p'ti nent in assē. q' sic as p'tineret. lxxj. vncias z dimidiā. Jō aut' eis ponunt p'tes. q' q'li bet eaz p't in assē teneri. hac rōn' hō risibil' actiōe legi aqlie z penal' d'r. nec p'termittē dū ē q' as q'ncz ponit' p' nūmo. Vñ d'r nō ne duo passerēs assē veniūt. s'z pondus d'r

Quod d' vñc assē ap ne p'tinent

Noia partū ap vñc p'tinent

Sescuns

Sextans

Quadrās Triens

Quintus

Semis

Septans

Bes Dodrans Dextrās

Denus

De substitutione

large oē qđ in statera positū pēdet. s; hic stricte accipit p pōdere. xij. vnciaz. In ēt dīpōdiū p pōdere. xij. vnciaz. In tripōdiū p pōdere. xxxij. vnciaz. si in tot vncias testator suā hēditatē distribui vel let. Nā etiā i pauciores pē eā velle distribui. vt si duos ex asse instituit hēdes. Ter tiū āt instituit ex dimidia 7 sexta pte assis in. xx. vncias as diuideret 7 octo vncias ferret ille qđ scpt^o ē in dimidia 7 sexta. scpti aut ex asse ferret. xij. vncias. vt. ff. e. ti. l. inēdū. s. s; si duos. Hodie tñ h mōi subri litat^{is} diuisiō nō mltū vsitata ē. s; fuata di uisiōe assis i. xij. nihilomin^o si opus fuerit qlibet ptiū hēditat^{is} vlt^{er}o diuidi poterit 7 illō cōit^{is} fuat. d hac tñ diuisiōe lat^{is} azo determinat in sum. L. e. t. Quelibz aut pso na pē heres institui 7 hz factiōz testamēti in passiua fcatōe q nō vetat a iure cape. poterit igit institui liber hō 7 seruus si sit fuus ei^o q pē institui. Itē p^{er} familias fili^o familias. mutas. surd^o. furiosus. p^{er} dignus miles. honorat^{is} laic^o. cleric^o. mōachus. ci uitas. ipator. ipatrix. fiscus. ecclia. locus qlibet venerabil. vt insti. de ber. qli. 7 dif. s. testamēti āt factiōz. 7. l. enz hēdes. L. q test. fa. pos. Etia incerte psonē instituunt dīni iur^{is} iugitu. vt. L. de epi. 7 cle. l. id qđ 7. l. nlli. 7. l. si qđ ad declinandā. als ei cer tus heres dīz demonstrari. Itē fuū ppiū ne dū. sed alienum etiam illum q nullus est instituere possum. instōne. eo. ti. s. seruus alien^o. ff. e. l. fuus hereditari^o. Itē si fuuz ppiū institui heredē sp videro eū institui se cū libtate. vt insti. e. in pñ. Sciēdū tñ q qñqz etiā cū libtate nō pē institui heres fuus a dñā sua. s. cū ipe de adulterio accu satus cōmissio cū dñā sua q rea fuit eiūsdē criminis postulata. vt. ff. e. l. his p^{er} bis. s. inē dū. 7 insti. e. s. est aut. Itē nō pnt institui deportari. Itē dānati in metallū. Item 7 bāniti q ipune pnt puniri q eqparant^{is} de portat^{is}. Silr hostes imperij 7 romane ec clesie. Itē herenci infideles apostate col legia illicita n hūcia spēale puilegiū. Itē incerte psonē qñ nō pēdit^{is} fauor pietatis Itēz nō pnt institui nati ex dānato coitu. de qbz p^{er} c. i. l. qđ legū. 7. l. si qñ. L. de i cest. 7 nuti. nup. Silr p aut. l. s. L. de na/ turalibz libis 7 m^{er}ibz eoz. In q dīz q nati ex dānato coitu oi bñficio excludū. i. nul la via nec instōnis nec substōnis succedūt

Diceres qđ si auus vel p^{er} donat nepoti spurio ex legitio filio nato vel ecōtra. vl si donat nepoti legitio ex filio spurio i viro q casu dīt Roffred^o donatōz nō valere nisi p^{er} be^{at} talē nepotē aliq^{ui} fuitia fecisse auo p^{er} q p^{er} sumi possz donatōz fuisse factā. vt dī i qđā qōne q incipit neraci^o. Ja. d beluifo idē tenet in qōne quā disputauit. e. ti. l. j. Idē tenet spe. e. t. de suc. ab intesta. s. j. p. qđ s. p. qđ de legitiat^{is}. Spe. tñ in. ti. de instru. edi. s. p^{er} p^{er} diosa. s. qđ si p^{er} natural^{is} 7c. allegat ples leges q tñ nō faciūt dire/ cre p illo p q adducit vicz q valeat instō Cū p^{er} bñs filiū bastardu instituit in vna vncia. 7 naturalē 7 legitimū in oibz alijs bōis. s; bñ fac^{is} text^{is} p eo i aut. de testamēto ipfecto. col. viij. p^{er} mū dictū cōius ē apud doctores de rigore iuris. vltimū aut dictū spectatoris pūnet eqtatē. Caplm. VI.

Dist^{is} visū ē de pmo gdu succeden p di. vicz instōne. p^{er} grue vidēdū ē de scdo gdu successiōis. q substō appel lat. Est em substō scda instō. ois. s. instō q sit p^{er} p^{er} mā. 7 in locū p^{er} me deficiētis. plene igit vidēdū ē q sit eaz diuisiō. scdo qđ fa/ ciat eas. tertio qđ admittat in eis 7 qñ ex pirent. Substōnū alia directa. alia obliq^{ui} Dī em directa qñ ab vna psona ad aliā si ne aliq^{ui} alia media hēditas deuoluit. Et alio mō dīz p^{er} stō pueniēs p^{er} bis 7 p^{er} dōis. 7 i tli substōne nō hz locū qrtaz deductio. vt in. c. j. d testi. li. vj. Obliq^{ui} p^{er} substō siue fi deicōmissaria ē qñ qđ p mediā psonā ac/ cipit hēditatē defūcti. vt cū dixero istituo titiū hēdē oim bonoz meoz. 7 volo q p^{er} x. ānos illā hēditatē restituat septonio. h em septoni^o illā hēditatē hīe nō pē nisi p mediā psonā. s. titiū. 7 in tli locū hz qrtaz deductio. 7 de h mōi substōne 7 qrtaz de/ ductiōe loquūt capla Rainald^o 7 Rainū cius d testa. 7 dcm. c. j. si p^{er}. 7 sē tres spēs illaz qrtaz. Nā 7 alia ē diffinita iure na/ ture. 7 dī bonoz subsidii. 7 dbe^{at} filijs tñ q sine cā exheredari nō pnt. l. si totas. L. de dona. 7. l. pētibz. L. d inoff. test. et huic qrtē nullū guamē pē iponi. L. e. t. l. oi mō 7 duabz seqntibz. 7 hodie aucta ē ad triētē vl semissē fm nūez filioz. 7 si sint qtuor fi liū 7 infra debēt hīe tertiā pte. si āt sē ples dnt hīe medietatē hereditat^{is} defūcti inte/ stati. vt. L. e. ti. aut. nouissima. Alia qrtā dīz trebellianica. vt cuz institutus heres si

*Respondit
Tripodit*

Exemplis p^{er} ad p^{er} ad

Subst^{is}

Sub^{is}

Sub^{is}

De institutione

moria sine ple rogat⁹ est restituere heres
ditatē alteri. Ille sic instituit⁹ retinet q̄rtā
ptē de tota hereditate p trebellianū. 7 opu
tant in ea legata 7 donatiōes. vt. ff. ad. l.
falci. in q̄rtā. Tertia q̄rtā est q̄ debet iure
instōnis. vt cū aliq̄s est instituit⁹ heres. et
illa hereditas ē exhausta p legata vel fidei
comissa. tūc instituit⁹ p̄t detrahē de sin
gul⁹ legatis vel fideicommissis q̄rtā ptē. 7 h
noiat falcidia. L. ad. l. fal. p. to. Et legitie
ptes heredū his p̄sib⁹ p̄tineat. Quatuor
aut infra dāt nat⁹ iura triētē. Semissē na
tis dāt illis q̄nq⁹ v⁹ v⁹ v⁹. Arbitriū sequit⁹
suba ceta p̄tis. Quartā tibi capies si siser
trane⁹ heres. Tūc trebellian⁹ cū reddere cū
cta rogat⁹. Et defalcari dū p legata guar⁹
Directay substōnū alia vulgar⁹. alia pu
pillaris. alia exēplaris. alia breuiloq⁹. alia
p̄pēdiola. Vulgar⁹ est duplex. s. exp̄ssa 7
tacita. Exp̄ssa est q̄ fit p̄bis negatiuis. vt
si ille mihi heres nō erit ali⁹ sic heres. in
sti. de vul. subst. in p̄n. Tacita p̄o fit p̄bis
affirmatiuis. vt sic. vos inicē substituo. v⁹
ita. q̄sq̄s mihi heres erit sic heres filio. v⁹
ita. Tūc esto heres plotij cū instituissem
plotiū. L. de here. insti. l. vl. 7. ff. e. ti. l. cū i
testamēto. s. hec p̄ba. mō sic tacita substō
pupillari⁹ inesse videt substi. exp̄s. vul. vt.
ff. de here. insti. l. titi⁹. 7. l. se. Et ecōtra s̄
exp̄ssa pupillari⁹ p̄tinet tacita vulgar⁹. vt
ff. e. ti. l. nā h iure. Expirat at⁹ h substō vul
garis ab hereditate adita. vt. l. post aditam
L. de ipuberis 7 alijs substi. Et addit lex
nisi facta fuit filijs ipuberib⁹. Effect⁹ ei⁹ ē
q̄ si heres noluerit vel nō potuerit ex q̄cū
q̄ cā. 7 vndecūq⁹ vēiat in illa potētia loc⁹
est substōni. Pupillari⁹ substō alia exp̄ssa
alia tacita. Exp̄ssa ē. vt si fili⁹ meus mihi
heres erit. 7 si in pupillari etate decesserit
ille sit ei heres. vt. insti. de pu. subst. s. sub
stituit⁹. vel cū p̄ fili⁹ ipuberi quēdā substi
tuit in vulgari casu. intelligit etia⁹ substitui
isse in pupillari. Casus in. l. q̄uis. L. de i
pu. 7 alijs substi. Et q̄nq⁹ tū rō ineq̄litas
fac vt sub vulgari nō p̄tineat tacita pupil
laris. Ponamus exēplū. Quidā in testa
mēto v̄pore instituit in dimidia pte 7 filij
sū ipubē in alia dimidia. 7 vltio q̄ndam
substituit ipubes decessit i pupillari etate
substitutus voluit admitti ad portioez ex
substōne. Et dō q̄ nō admittit rōe ineq̄li⁹

tat⁹. s. m̄ ei⁹ admitte⁹ 7 intelligit tū testa
torē voluisse instōnē h̄re locū in p̄sona sue
m̄ris si pupillus nō adiret q̄ vulgar⁹ ē. Et
est diligentissime p̄siderādū q̄n substō vul
gar⁹ ē facta duob⁹ copulatiue. vt i p̄dicto
exēplo. tūc substō nō h̄z locū i p̄sona vni⁹
nisi etia⁹ in p̄sona alteri⁹. nā m̄ hic ipedit
illā substōnē. S; si m̄ ante filium fuisset
mortua. 7 postea fili⁹ infra ānos puberta
tis decessisset locū habuisset substō. Et dō
hec substō pupillaris. q̄ a solo pupillo et
ipubere fit. 7 nō distinguit an iā sit i p̄tate
p̄tis. vel an p̄ posthum⁹ nascat⁹. vel vtrū
sit fili⁹ v⁹ nepos ex filio. Pupillū in posi
to accipe masculū miorē. et iij. semellā miorē.
et iij. ātis. vt. ff. e. ti. l. ij. in p̄n. si tū p̄ im
puberi voluerit quēq̄ substituere pupilla
rit nō in toto tpe pupillari⁹ etat⁹ s; in min⁹
puta si fili⁹ moriat⁹ infra decimū annū vel
octauū aut septēniū 7c. valebit substō. vt
ff. e. l. si ita q̄s substituerit. si aut voluerit
substituere in longi⁹ pupillari⁹ etat⁹ finiet⁹
pupillari⁹ substō adueniente paup̄tate. ff. e.
l. in pupillari. Effect⁹ pupillari⁹ substōnis ē
vt q̄s directo sit heres ipuberi tanq̄s si ipe
pupillus sibi heredē fecisset substitutū vñ
7 duo testamēta vident⁹. vñ p̄tis atq̄z fi
lij. 7 p̄tinet ad substitutos pupillari⁹ bona
q̄ pupill⁹ etia⁹ postea obuenerint. neq̄ ei su
is tū testator substituit s; et ipuber⁹. Itē
p̄ adoptiu⁹ filio arrogato ipuberi nisi ad
q̄rtā solā. 7 ad ea q̄ intuitu arrogator⁹ ab
amico arrogat⁹ p̄secut⁹ ē substi. p̄t. vt. ff. e.
l. s; si p̄les. s. in arrogato. Itē expirat pu
pillari⁹ substō maria. media vel etia⁹ mima
capitis diminutiōe pupilli. vtputa si ē ar
rogat⁹. ff. de adop. l. nec ei. s. eoz dūtarat
substituto tū succurrit p̄ vtilē actiōz. Itē
expirat si nō ē adita hereditas p̄tis. Itē si
omissa cā p̄ncipalis testamēti ab intestato
possideat h̄ditas 7 tūc p̄sulit substituto sic
7 legatarijs in q̄z fraudē instituit⁹ nō ex te
stamēto s; intestato hereditatē possidet. Et
illō q̄s dictū est q̄ exp̄ret substō pupillari⁹
ex nō aditōe hereditat⁹ p̄tine. v̄z tū ē si is q̄
repudiat mior erat 7 in integz restituit⁹ est
vt liceat sibi adire p̄ficat pupillari substō
ni vt teneat. vt. ff. e. l. ij. s. adeo q̄nt. Itē ex
pirat pupillari⁹ substō expugto p̄tis testa
mēto in tota p̄ q̄relā inofficiosi testamēti.
Itē rupto p̄no testamēto. vt. ff. e. ti. l. si q̄s

De substitutione

et. Itē expira t pupillare testamētū p agna
tionē posthumū i. vt. ff. e. l. si pī filiū. sic ecō
tra pfirmat pupillare testm quēadmodū
z paternū si pī ab hostibz captus sit sīl cū
filio z ibi amb o decedat. q̄uis pī p̄us de
cedat. Itē h̄ or die faciēda ē substō pupil
laris vt p̄us. p̄mo q̄s scribit sibi heredem
deinde vel eadē hora vel q̄cūq; alio filio
substituāt nec d̄z puertere ordinē sc̄pture.
Itē admittit ex pupillari substōe ille quē
noīatim substituit testator. vel si testator
ḡnalr substituit. ita. s. q̄ q̄s mibi heres
erit admittet illi q̄ sūt heredes. Tacita pu
pillar̄ sit h̄ mō filius meus ipubes heres
esto. Vel sic. Quisq̄s mibi heres erit sit z
heres filio meo. z d̄z iō tacita. q̄ q̄dā p̄ba
in ea nō exp̄ssa subintelligūt q̄ als in exp̄s
sa pupillari ponerent. Nā h̄ itelligit q̄ si
filius decesserit in pupillari etate. ille tūc
q̄ esset heres p̄i etiā sit heres filio. Seq̄t
correlarie q̄ pupillar̄ tacita intelligit sub
vulgari exp̄ssa. Et sit h̄ substō soluz a p̄e
q̄ filios d̄z h̄e in sua p̄tate nō a m̄e. z p̄ h̄
differt a substōe exēplari vt statim dicet
Exēplari substō fieri p̄t a p̄entibz vtrius
q̄ sexus in p̄sonis liberoz cuiuscūq; sex.
vt furios v̄l m̄ete capti. z cū tali determīa
tiōe substō faciēda ē. vt si q̄dē m̄ete cap̄
h̄eat descēdētes ex se. illi oēs v̄l q̄dā ex eis
vel vn̄ substituāt ei. Et d̄z exēplari q̄ sit
ad exēplū pupillar̄. vt cū d̄z pī. si fili⁹ in
pupillari etate decedat ille sit heres. sīl i
pposito d̄z. si fili⁹ decedat aīq̄s pueniat ad
m̄ētis sanitatē ille sit heres. z sicut pupil
lar̄ expirat adueniēte pubertate. ita z exē
plari adueniēte sanitate. Differūt tñ q̄
illa sit pupill̄ tñ. hec etiā maioribz. Itē il
la sit a p̄e q̄ h̄z ipuberē in p̄tate. hec autē
sit a q̄libz p̄entū. Cōpendiosa substō fieri
p̄t a milite ita vicz. si fili⁹ q̄ncūq; decesse
rit ille sit ei heres. z h̄ sub tali p̄boz p̄pen
dio p̄tinet exp̄ssam pupillare. s. si fili⁹ de
cedit in pupillari etate. si autē decedat pu
bes p̄ba directe illi⁹ substōnis trahūt ad
fideicōmissariā sustōnē. de q̄ copiose in. l.
p̄cibz. L. de impu. z alijs substō. z forte fa
uore m̄ris q̄ ē in medio aīq̄s fili⁹ venit ad
pubertatē cōpendiosa directa d̄z. s̄z postea
in fideicōmissariā trahit. Itē p̄pēdiosa fa
cta a milite ifra t̄ps pubrat̄ q̄ncūq; valet
iure directo. z obliq̄ post pubertatē. i. m̄

postea p fideicōmissū p̄t p̄te hereditatē.
Diceret. q̄d si paganus fecerit h̄mōi p̄pē
diosā substōz p̄ p̄ba iā dicta. R̄ndet. si pu
pillus decedat in pupillari etate substitu
tus succedit iure directo z m̄ ipuberis re
pellit oīno. Si autē pupillus fiat pubes z
postea decedat substitut⁹ oīno repellit. z
veniētes ipuberi ab intestato succedūt in
totū. vt. ff. e. l. l. p̄bis. z. l. centurio. Si at
testator ita substituāt. s. fili⁹ me⁹ q̄ncūq; de
cesserit illū substituo. h̄ac puto p̄putadāz
fideicōmissariā. q̄ h̄ p̄bū substituo aprat
ad fideicōmissūz. vt. l. ḡnalr. s. v̄l. L. de i
sti. z subst. z q̄ tal̄ int̄p̄tatio rē oī t̄pe vale
re suadet. vt. l. q̄tiēs. ff. d̄ rebz du. si p̄o ita
substituāt. fili⁹ me⁹ q̄ncūq; decesserit sine
liberis ille sit heres. v̄l illū substituo. sp̄ i
ter p̄tanda ē fideicōmissariā. q̄ illud p̄bū
sine liberis inuit vt ēt in pupillari etate s̄
stituerit p fideicōmissū. q̄ tūc liberos h̄e
nō p̄t. S̄z q̄ directa p̄ba trahāt ad fidei
cōmissariā. p̄bat. ff. ad trebel. l. sc̄uola.
vbi d̄z q̄ substō directa facta in codicillis
trahit ad fideicōmissū. et si sup̄est in me
dio zc. Et his casibz succedit m̄ v̄l q̄libet
ab intestato heres. z restituet bōa detracta
l. falcidia. Si p̄o q̄s dicat si fili⁹ meus de
cesserit in pupillari etate. v̄l postea sine li
beris illū substituo. Due sūt substōnes pu
pillares exp̄ssa z fideicōmissaria p̄t disti
ctiōz z alternatōz ipaz. Et sic h̄ p̄bū sub
stituo aprat diuers⁹ mōis put euidēt⁹ ap
parebit si testator subijciat pupillariē. z p
fideicōmissū substituo. Breuiloq̄ substō
est q̄ p̄tinet duas vulgares substōes z du
as pupillares vt cū duo ipuberes a p̄te
q̄ eos h̄z in p̄tate inuicē substitutūz. z h̄ac
substōnē lex appellat reciprocā. vt. ff. e. l.
l. nā h̄ iure. Et dicendū ē q̄ oēs iste q̄tuor
substōes exp̄sse sūt. mibi em̄ maḡ de vna
q̄s de alia p̄t dici. Vñ p̄tingit q̄ p̄t has q̄
tuor substōnes m̄ repellit oīno z substitu
tis succedit. vt. ff. e. l. l. l. Si em̄ estz pu
pillaris tacita nō repelleret ēt in testamē
to militi. vt. L. de impu. z alijs substi. l. p̄
cibz. Placētius dixit tacitā pupillare ad
mitti p̄ matrē nisi ipa m̄ cū ipubere filio
esset instituta. S̄z tñ distinguēdū est. aut
em̄ extraneus vulgarit̄ substituit ipuberi
z tūc tacita pupillar̄ nō admittit p̄ m̄ez
Aut substituāt ipuberi frater ei⁹. z tūc reo

forma dāz pupillar̄

anta pupillar̄

exēplar pupillar̄

Exēplari pupillar̄

Domia
q̄ m̄tis p̄tē
moderandi
deliberandi
v̄l de legat. En
v̄l de p̄tē

De testamentis

pellit m̃r. q̃z nō ē verisile q̃ testator vxorē suā h̃ est matrē ipuberis voluerit p̃terire. **Casus in. l. cū q̃dē. L. de insti. z substitui.**

Notandū si fu^o alicui^o dñi fuerit heres institut^o. si adire eā noluerit vel nō potit. quia p̃uentus morte dñs nihil habebit. secus de filiola instituta. q̃z ip̃i p̃z eā heditatē adire p̃t. p. l. si infanti. L. de iure delib. Et fac̃ plen^o lex cū nō solū. L. de bōis q̃ liberis. Nā ibi d̃r q̃ ē iūto filio p̃z aduēticia filij p̃t adire. Dicūt tñ doc. z etiā bona glo. in. l. cū pponas. L. de her. insti. si fu^o cōpelleret adire heditatē acq̃reret dñō heditatē z tali casu coacta volūtas ē ē volūtas. Sciendū cū p̃les instituti z sibi iūce s̃bstituti fuerit in portioibz ineq̃libz vno morietū ceteri residuū p̃sequūt quis iuxta ratā sue portiois in instōne sibi exp̃sse. **Cas^o in. l. j. L. d̃ ipu. z alijs substi. Itē cū duobz ipuberibz sit substō cū adiectōe nois collectiui. vt ē ly vterq̃. tñc ita demū locus ē substōni z i vtriusq̃ p̃sōa p̃ditio substōis p̃ficat. sec^o ē si substō facta p̃ signū distributiū vt est vter. alter. **Exēpluz.** testator dixit. instituo Johem z Petrū. z si vterq̃ decesserit in pupillari etate. substituo eis Bartholomeū. Ecce h̃ bartholome^o vno dūtaxat mortuo in pupillari etate nō succedit ex substōne. sec^o in sc̃do casu vicz si testator sic dixit. Johem z Petz instituo z si alter ipoz decesserit in pupillari etate substituo eis bartholomeū. **Casus in. l. cū q̃dē. L. de ipu. z alijs substi.** Itē cū sit insti. z substi. pluriū cū adiectōe nois distributiui. tñc q̃libz ipoz vocat i virilē ac si oēs simplr z noiatim essent instituti. nisi inter b̃mōi institutos seu s̃bstitutos p̃les. vt duo eoz eēnt p̃z z fili^o. q̃z t̃les l̃z p̃les sint tñ cū alijs adiūctis vnā virilē hēbūt portioz in l. vl. L. de impu. z alijs substi.**

Capitū. VII

Doniā aut in testa

q mēis plerūq̃ legata p̃solui p̃ executorēs eorū dē vt hedes defūctorū demādat modicū de legat^o z ipoz varijs modis disponēdi p̃stringēdū ē. **Legatū ē deliberatio heditat^{is} q̃ testator ex eo q̃ vniuersuz hedis foret alicui q̃d collatū velit. vt. ff. d̃ le. legatū. Et nēo legare p̃t nisi q̃ d̃ iure facere p̃t testm̃. z ei soli p̃t legari q̃ p̃t**

institutū. de q̃b̃ s̃. visū ē. Itē legatū sit his p̃bis. do. lego. dari iubeo. ipero. m̃do gli sco. p̃cipio. erigo. posco. peto. rogo. flagito. volo. dep̃cor. exoro. cupio vt des. opto vt des. credo te datur. vt d̃t **Alzo in sūma L. e. t. allegās legē sc̃d̃az. L. cōia. de le. ff. de le. j. l. etiā h̃ mō. añq̃ tñ soluant legata creditores heditarij sua exigendo debita h̃nt potiores. fac̃. l. si vniuerse. L. de le. z q̃l̃r fiat distributio bonoz heditariorz creditozibz h̃ēt p̃ ea q̃ h̃nt z notant in. l. sci^o mus. L. de iure deli. ad quā recurre. Itē si q̃s scienter legat rē alienā heres tenet rē illā redimere vel legatario p̃ciū dare si sit talis res q̃ vendi p̃t. si aut̃ ignorat rē alienā legauit nō valet legatū nisi leges p̃sone p̃iūct. L. de le. l. cū alienā. Et legatarius d̃z p̃bare sniam. vt ea. l. s̃. q̃ autē. Sc̃dm̃ canones tñ si alicui legatē sūt res aliene. talis tenet illi restituere cur^o sūt. z p̃t agere p̃ heredē si scienter legauit res. vt habet in tex. z glo. c. filijs. de testamētis Itē si aliq̃s scienter legat rē obligatā creditori. heres d̃z eā luere. secus si legās nesciuit rē obligatā. vl̃ forte voluit legatarium luere. z h̃ exp̃ssit. tñc heres nō tenet eā luere. insti. de le. s̃. sed z si rem. Item si res legata sine facto hedis. i. sine mora. fm̃ glo. perierit legatario perit. insti. de le. s̃. si res z. l. si fuū. ff. de p̃. ob. Itē si aliq̃s legauit ex illo vase vnas decē z ibi nō sūt decē s̃z p̃antiores. nō extinguit p̃pterea legatū s̃z tñmodo accipiet q̃ntū inueniet. l. si quis fuū. ff. de le. ij. Item si aliq̃s in testamēto legauit ep̃o p̃p̃iam portionē z alia multa legat monasterijs vl̃ eccl̃ijs si legauit illā portioz ep̃o sub hac p̃ditōe vt illa tñ eēt p̃tentus z ep̃s h̃ acceptauit. valebit z nō p̃t exigere de ceteris portionē sibi deputatā p̃t adhuc sibi portionē suā eligere. si p̃stiterit q̃ testator in fraudē modicū legauit ep̃o vt p̃ illud modicū defraudaret ab alijs. tunc ep̃s adhuc p̃t exigere portioz p̃. c. officij. de testa. Sciendū tñ q̃ licz fm̃ antiqua iura ep̃s vel alius inferior nō potuerit deducere suā portionē canonicā de relictis seu legatis monasterijs de ordine minorū ad vsum diuini cultus spectātibz vt ad calices vl̃ alia ornamenta. hodie tñ p̃t. vt habet in clemen. dudū. de sepultu. in. s̃. verum nō parrochiales ecclesie zc.**

De testamentis

Item qd nō implet volūtatē defuncti tota hereditas ē sibi auferēda. p. c. l. vniuers. de vo. 2 vo. redē. xj. q. j. siluester. Scdm leges tñ h obfuāt in extraneo hede. l. 3. em si lius heres pñs nō adīpleat volūtatē pñs defuncti. nō iō pdir totū s3 fuaf ei legitima portio. L. de fideicō. aut. h ampli. Itē si aliq3 legauit mōasterio scē. V. decē. s3 nō determinauit cū plā sint mōasteria scē marie. dabit paupiori. ar. in aut. de eccle. tit. s. si q3 in noie. col. ix. Itē si q3 legauit fuū in aliena puincia pstitutū expens hēdis nō legatarij qñt fuuf. ff. dele. j. cū fu. 2. l. se. Itē si testator pōt iponere penā hēdibus si nō paruerint ei volūtatē dūmō nō sit turpe aut inbonestū. qd picipit insti. de le. s. pene qm noie. 2. s. vlt. facit lex vnica L. de his q pene noie in testamto vl codicillis relinquūt. Itē ex testamto nō adeat hēditas deficit legatū nisi ita sit legatū q a venientib ab intestato pster legatū. tunc em ab hēdib petendū ē. p. l. eā quā. L. de fideicōmis. Silr pstat. legatū cū testator dixit si nō valet vt testm. valeat tñ iure codicillo. vel etiā qñ legatū ē pūcte psonē factū. Itē qñ vna res plib legat qlibet h3 ibi ius nisi appareat alia volūtas testatoris ff. dele. j. si plib. Et dōt Bar. ibidē q l3 hō posset oia bona sua psumere cū san sit tñ in morte nō pōt filios vl nepotes pteri re. insti. de inof. te. p. to. 2 p. c. de his. extra de sepul. Itē cū vna res duob legat pūctim. l3 alter eoz in rez. natura nō sit. tñ tota res alteri pūcto debet. vt in. l. si duob ff. dele. j. L. de cad. tol. vnica. s. j. Lin. at dōt si sperabat ille scōs fore in rez. natura pcedat lex. vel si fuerit tpe testamti pūcti. sed si nō sperabat in rez. natura nec fuerit tpe testamti. pōt ei pūcti ad fiscum. alle gās legē. Itē veniūt. j. s. cū añq. ff. de pe. her. Itē q scient soluit ex minus solēni testamto defuncti alimēta in eo alicui legata p tminū tenet ad pstandū ea ad futu. 2. qz secut. ē volūtatē defuncti. Casus in. l. j. L. de fideicōmis. Silr si q3 scient soluit ea q minus solēni testamto p fideicōmissū legata sūt. si q3 g senserit se gnatū volūtatē defuncti nō pster. vt dōt in. l. q. eo. ti. Itē si testator vni quē pmo noiauit fundū legauit. 2. eūdē fundū alteri postea legauit. demū eūdē fundū pmo itez legādo. licet

pūs bis noiatas fuerit. tñ ipsa vnaz alter alterā medietates hēbit. vt. l. cū qstio. i. s. sedet aliā. L. dele. Silr dicat si q3 fuerit institutus in. xij. alius in sex. vncijs. videt testatorē pmo id admisisse qd alteri legauit. Itē si claudius legauit mibi alimēta 2 vestiariū qusqz moreret. tñ l3 claudius moriat. post mortē tñ eius mibi legata debent. vt. l. j. L. e. t. Et legatarij subtrahēs rē legatā pdir eā. eo. ti. nō est dubiū. 2. l. si legatarij. Itē legato fūdo instructo hoies mancipia. pecora. 2 vina ibi exorta nō venalia s3 māfina 2 ceta q in fundo sūt agri stercoreandi cā dicūt legata. vt. l. j. 2. q. L. de p. sig. Silr illa dicunt legata q maiori pte anni ibi sūt māfura. vt. e. ti. vbi dōt lex semota carne mensas. pondera. terramenta q laniande carnis cā pata 2c. In trutinellas. cultros. dolabrias. instrō relinqmus. Itē legari pōt res q nō est in rez. natura. si mō futura ē veluti fructus q in illo fūdo nati erūt. aut q ex illa ancilla natuz erit. vt isti. e. s. ea q3 res. Sic g legari pnt ea q sūt vel q nō sūt s3 futura sūt. Sed q nō sunt nec fuerūt nec erūt legari nō pnt. vt insti. de inuti. sti. in pn. Si pō dubiū ē an res legata tpe testamti sit in rez. natura nata. puta an hō legatus viuat. agi q dōt pōt ex testamto s3 ex officio iudicis cautio itcrponit. vt cū heres rē psecutus fuerit 2 nactus legatario restituat. vt. ff. dele. j. fuo legato. s. vlt. Jōq si tpe testamenti fuus legatus esset in fuga vel longinq absens d3 heres pstare operā vt eū reqrat et pster 2 sumptus in eā rē d3 ipendere. Si aut fuus legatus post testm factū fugerit viuo testatore. impensa d3 reddi piculo legatarij. qz rē eo loco d3 pstare heres in q a testatore ē relicta. vt. ff. de le. j. l. cū fuus legatus. 2. ff. apō iul. 2. l. si fuus legat. j. Rñ. Et illud qd dictū est q ea q sunt legari pnt. tñ si talis res sit cui nō sit cōmerciū nec ipa debet nec ei estimatio. vt si q3 legauit tēpla vel basilicas vel q publico vsui deputata sūt. 2 sic de alijs reb3 in qb nō cadit cōmerciū. pterea nedū corporalia possunt legari. verumetiam in corporalia vt iura 2 seruitutes. Pterea notarij pōt test legare alteri rogationes. sentētiās 2c. Itē instrumēto pictoris legato veniūt cere colores paterniculi cultoria 2 vnguille

Successio

Silr instro piscatoris veniunt nasselle q
piscu cā capiēdoz ppare sūt z piscatores
Silr instro balneario legato balneario
ptineri cū balnea sine balnearioz vsam
suū pberē nō pnt. ff. e. ti. l. pictor. Itē suc
currit heredi si eadē res sepi⁹ in testamto
fuerit legata. sat est cā sel pstari. vt. ff. de
le. ij. l. mephi. §. eū. Si aut eadē qntitas
in eodē testamto sepi⁹ legat⁹ debet⁹ potest
sepius si legatari⁹ euidentissimis pbatōibz
oñderit testatorē multiplicare legatū volu
isse. s. vbi in diuersis volūtatis vlt⁹ codicill⁹
vlt⁹ vno testamto z alio codicillo eadē qnti
tas sepi⁹ legat⁹ sepi⁹ debet⁹ nisi heres pba
uerit testatorē voluisse legatariū esse pten
tū vna eaz qntitatū. ff. de le. l. plane. §. si
eadē. z. ff. de le. ij. l. sempronius. vbi dicit⁹. si
due tabule testamti eodē tpe exēplarij cā
scpte sūt in vna centū. z in altera qnq gū
ta aurei legati in titiū heredi parcendū ē.
Itō vtrūqz legatū nullo mō debet⁹. sed tū
qnq gūta aurei. Itē q bz duo suos vnū
ex his legando. z nō apparet quē testator
tēptauerit. electio erit legatarij. facit. l. q
duos. ff. de le. l. i. exemplifica de duabz vac
cis vel eqs. z h fauore vltie volūtatis. ni
si pba testatoris plata eēt ad heredē. vt
sic dixit testator. Tibi fili mi vnū ex suis
meis rogo vt tradas titio pculi. tūc electō
est heredis. Secus cū qz ples suos ha
buerit eiusdē nois. z vnū ex his legauerit
is quē tūc heres elegerit pstabit. l. si q a fi
lio. §. si qz ples stichos. ff. e. ti. Itē si vni
ex duobz eiusdē nois ex tūto de amicis te
statoris res aliq legat⁹. z cui ex illis legatū
dandū sit dubitet. eligere dicit⁹ heres cui sol
uat vt ab eo defendat. p. l. si qz fuū. §. si i
ter duos. ff. de le. ij. Itē cū testator ita lega
uerit vxori vt tārā pte qntā vnus ex filijs
de hereditate pna seu testatoris pseqret⁹
put. s. testator ipis legasset pres incqles p
stabit ei tanta qnta mioris pris legatū se
extēdit. Rō. ne cuz maior portio ei soluta
fuerit. alter filioz minus obtineret qnta
debita iure nature cū tū in pīs prāte dā
natus nō esset. Casus in. l. q p cubinā. in
§. cū ita legatū. ff. de le. ij. Itēz vsufructu
bonoz mioris dōec ad. xxv. añū puenerit
legato legatario nō extinguit⁹ miorē mortuo
ante. xxv. añū. s. durabit ei vsufruct⁹ do
nec curricula pdicti spīs effluerint. Sz

si legatari⁹ viuo miorē añqz. xxv. añū atti
gerit mort⁹ extinguit⁹ vsufruct⁹. nec ad he
redes ei⁹ vsufructū trāsmittit. Casus i. l.
ambiguitatē. L. de vsufru. z habitatione
Itē si qz in gñe legat vinū frumtū vlt⁹ oleū
nō dicit⁹ legasse vinū gallicū aut oleū pctiosū
s. gñale vinū terrestre. vt habet in cle. nō
pōt. de pecu. in glo. Itē si legatū sit h mō.
lego tali oēs equos meos pter grisellū vlt⁹
gradariū. oēs eq veniūt p soluendi dēpto
grisello vlt⁹ gradario. Si pō sit his p bis.
lego illi oēs vineas meas pter asinū quē
oneratū athenas remisit. oēs vinee mee ve
niūt cū h asin⁹ p soluēde. Rō pmi. qz his
p bis expmīt volūtas pferētis. Si em vo
luisset illū habuisse oēs eqs. nō expmīsset
pter qd ibi caput exceptiue. qz ponit inter
res eiusdē spēi vel gñales. Rō generalis
aut secūdi est. Cū ly pter cadit int res oī
no sepatas z distinctas diuersaz spēz me
rito caput inclusiue z augmētatiue. Nā si
testator nō voluisset legatariū hīe oēs vi
neas z cū h asinū frustra expmīsset pter
asinū cū suffecisset. lego illi oēs vineas
meas. Caput etiā pter pūctiue interdum
vt plerūqz solet fieri in dispēsationis ma
teria. vt in. c. dudū. de elect. p Bar. z in. l.
actiōis. L. de transac. z in regla pcuti. de
re. iur. l. i. vj. Itē si dixerit testator ex here
do filiū meū Johem. z duos habuerit fili
os h noie eo q nō specificauit quem nota
uerit. z cū exheredatio sit odioso nullū exhe
redauit. Et hec p pēdiōse rādibz delegat⁹
recollecta sufficiāt. Caplm. viii.

Atis enim quāto

breuius fieri potuit de successiōibz
bus ex testato dictū est. Nunc pō
respiciendū est de successiōibz ab intestato.
Sed qm plerūqz in h mōi successiōe di
stinctio graduū z eorūdem cōputatio put
in arbore p sanguinitatis edocemur p requi
rit. Ideoqz supficialiter in pntiaz vt ma
teria successiōnū eo lucidius humanū ce
rebz subintrare valeat. Arboris noticiāz
expedit pmo enodare. General⁹ em cogñi
tio ipsius pstitit in his. vicz q sciat qd sit
p sanguitas. qd linea. z q sint eius spēs.
Item qd sit gradus z qualr p sone dicūt⁹
esse in gradu. Consanguinitas est vincu
lum diuersaz personaz ab eodem stipite

Successio

in ea
EST

Descendentiū carnali p̄pagatiōe p̄ctū. Linea est ordiata collectio p̄sonarū p̄sanguinitate p̄iunctarū ab eodē stipite descendentīū diuersos ḡdus p̄tīnēs z eos ab v̄nitate stipitis f̄m nūeros distinguēs. Linearū tres sūt spēs. q̄dā est ascēdentiū. z p̄tinet illos a q̄b̄ originē traximus. vt p̄r mater. auus. p̄auus zc. Descendentīū est illa q̄ cōtinet illos q̄ duxerūt originē a nobis. vt filius. nepos. p̄nepos zc. Trāsuersal z est illa q̄ p̄tinet illos q̄ nō duxerūt originē a nobis nec nos ab ip̄is. vt frater. soror. z eorū p̄genies. vt. xxxv. q. v. p̄mo ḡdu. Gradus ē q̄dā habitudo siue distātia p̄sonarū facta ad inuicē collatiōe ad cōem pentē q̄ cōḡscit q̄nta ḡnatiōis distātia due p̄sone int̄ se differant. Itē p̄sone q̄ distant equalr a cōmuni pente dicunt̄ esse in gradu z facere gradū. q̄ p̄o inequalr dicūt distare ḡdu vt. xxxv. q. v. p̄or. z. c. pentele. Itē canonica cōputatiōe in linea trāsuersali faciās p̄ istaz regulā. Quoto gradu distat q̄s ab aliq̄ sup̄iore eodē distat a q̄libet descēdenti ab eo p̄ aliā lineā vsq̄ ad lineā eq̄litarī postea p̄ nūero p̄sonarū ḡdus apponit̄ hec regula habet̄ in. c. q̄ dilecto. de p̄sanguinitate z affinitate. Incipe igit̄ a p̄ma sup̄iori cellula. s. abauus q̄ distat a trūco q̄rto gradu. igit̄ p̄p̄truuus q̄ descendit ab abauo p̄ aliā lineā. siliter q̄rto. z sic cōiter fac p̄ alijs. Sic p̄p̄truuus z p̄auus sūt duo fratres. z sic in p̄mo ḡdu. igit̄ auus filius p̄auū distat secundo ḡdu a p̄p̄truo. Pater ḡ trūcus q̄rto. Silr filius p̄p̄trui distat q̄rto a trūco. p̄bat. q̄z filius p̄p̄trui z auus sunt duo nepotes. igit̄ in secūdo ḡdu q̄z sunt filij duorū fratrū q̄ sūt in p̄mo ḡdu igit̄ p̄r distat a filio p̄p̄trui tertio. trūc q̄rto. Silr nepos p̄p̄trui distat q̄rto a trūco. p̄bat. nepos p̄p̄trui z p̄r sunt p̄nepotes. igit̄ sunt in gradu tertio. q̄z sunt filij duorū nepotū q̄ sunt in secūdo gradu. igit̄ trūcus distat q̄rto. Silr p̄nepos p̄p̄trui cū trūco est in q̄rto z in linea eq̄litaris q̄ p̄tinet oēs p̄sonas eq̄l̄r cū eo descendentes. p̄bat. sunt duo abnepotes. ḡ sunt in q̄rto gradu. q̄z sunt filij duorū p̄nepotū q̄ sūt in tertio ascēde z ad p̄auū distat a trūco tertio gradu. Igit̄ p̄p̄truuus magnus q̄ ab eo descendit p̄ aliā lineā. Siliter tertio p̄inde p̄sobrinus tertio z filius eius secūz

in tertio in linea equali. Deinde p̄ nūero p̄sonarū adijciat̄ gradus. z in p̄batōe ista p̄cede vt p̄us. q̄z p̄p̄truuus magnus z auus sunt duo fr̄es. igit̄ in p̄mo gradu p̄r distat secūdo. trūcus tertio a p̄p̄truo magno. et ita de alijs. Nec p̄batio colligit̄. xxxv. q. v. ad sedē. Ad inueniendū igit̄ gradus p̄sanguinitat̄ f̄m vtrūq̄z ius. d̄ Jo. an. i. arbore tolle hāc magistralē regulā ascendentiū z descendentiū. Quot sūt p̄sone de q̄b̄ q̄rit̄ p̄putat̄ int̄ medijs vna dēpra tot sūt gradus int̄ eos. Et intelligit̄ illa regula q̄n vna p̄sona p̄tinue descēdit ab alia. Et sic nō seq̄r. petrucius h̄z duos pentes. q̄tuor auos. viij. p̄auos zc. igit̄ toto gradu distat Regula collateraliū in linea eq̄li q̄to gradu distat q̄uis eorū a cōi stipite toto distat int̄ se. z h̄ f̄m canonicā p̄putatōz. Scdm̄ leges p̄o q̄to gradu q̄uis eorū distat a cōi stipite toto duplicato distat int̄ se. Regula de linea collaterali ineq̄li ē q̄to gradu q̄s eorūz remotior distat a cōi stipite toto distat int̄ se f̄m canones. f̄m leges p̄o q̄t sūt p̄sone stipite dēpto tot sūt gradus. Sciēdū f̄m legalē cōputatiōe q̄libet p̄sona facit gradū. vñ filius z filia faciūt duos gradus. Scdm̄ canonicā p̄o cōputatōz due p̄sone faciūt vnū gradū. Rō. q̄z in legibz p̄t h̄ assignant̄ gradus. vt h̄editas v̄l successio ab vna p̄sona ad alterā in p̄sanguinitate deferat̄. Et q̄z hereditates nō p̄nt d̄ferri ab vna p̄sona in alterā. It̄ in singul̄ p̄sonis singuli ponūt gradus. s̄ in canonicis p̄t h̄ p̄putant̄ gradus vt demonstrat̄ vsq̄ ad q̄tū gradū nuptie celebrari debēt Et q̄z nuptie int̄ duas p̄sonas fiūt. It̄ canones duas p̄sonas in vno gradu ponūt vt. xxxv. q. v. ad sedē. Sciendū q̄ be p̄sone p̄iungi nō possunt m̄rimonialiter. Nata soror neptis m̄stera fratris z vxor Et patrū p̄iux̄ nurus p̄uigni nouerca Vxorizq̄ soror p̄uigni nata nuruzq̄ Atq̄ soror patris p̄iugio lege vetant̄ Nec papa cū his dispensat. vide de h̄ i. c. l̄ra. de resti. spo. in glo. j. nō vult. Casus i q̄b̄ ipedit̄ m̄rimoniu p̄bēdūt dirimī p̄ctū. Error p̄ditio votū cognatio crimē. Lul? disp̄itas vis ordo ligamē h̄oēstas. Si lis affinis si forte coire neq̄bis. Casus in q̄b̄ soluūt sp̄salia de futuro. Mutu? assens? ab̄ntia siue inuēt? Fac? affinis v̄l altera

Gradus Est

Regula

EST

Successio

cupula carnis. Crimē religio si mala p̄di-
tio. Si lesura gūis sp̄salia soluis ī istis
Affinitas est p̄mitas p̄sonaz ex carnali
p̄mixtiōe pueniēs oī carēs p̄ntela ex car-
nali cōmixtione. Correlarie seq̄t q̄ affini-
tas p̄bit tā p̄ legitimū q̄ p̄ fornicariū coi-
tū. vt. xxxv. q. iij. nec eā. z. c. discretiōz. de
eo q̄ cog. p̄san. z. c. fraternitatē. e. t. Et di-
cūt affines q̄si ad alterius fines tēdētes.
Nā sic ego z vxor mea sum? in p̄mo gñe
affinitatē. sic soror vxorē mee ē affinis mi-
hi in p̄mo gñe z p̄mo gdu. Vnus affini-
tatis iuenit fm̄ hāc regulā. p̄sona addita
p̄sone p̄ carnis cōmixtione facit gen? affini-
tatis z nō gradu. p̄bi grā. Frater me? du-
cit vxorē cui admiscet carnalr. p̄ hāc car-
nalē copulā orit p̄mū gen? affinitatis int̄
vxorē fr̄is z eius sororē q̄ ē ex alio latere.
Itē da vxores istis tribz q̄ descēdūt ex fr̄e
vt filios. nepos. p̄nepos. q̄bz p̄iūgāt p̄ car-
nalē copulā orit p̄mū gen? affinitatis int̄
eas z sororē fr̄is. Eodē mō ex alia p̄te ar-
borē soror nubat viro cui p̄iūgāt carnalr
p̄ hāc carnalē copulā orit p̄mū gen? affini-
tatē int̄ virz sororis z fr̄em sororis vt p̄us.
Itē gradus iuenies p̄ hāc regulā p̄sona
addita p̄sone p̄ carnis p̄pagatiōz mutat ḡ-
dū z nō genus. Verbi grā. Fr̄ ducit vxorē
illa ē affinis sororis fr̄is in p̄mo gñe et
in eodē gdu in q̄ fr̄at est ei p̄sanguine? .s.
in p̄mo. qz cū h nō fuit carnis p̄pagatio n̄
est mutat? gdu. Adde sorori p̄sonā p̄ car-
nis p̄pagatiōz. s. filiū. ista mutat gdu igit
attinebit vxori fr̄is ī scdo gdu gñe nō mu-
tato. Adde aliam p̄sonā. s. nepotē illa filr
mutat gdu z nō genus. igit erit vxori fr̄is
in tertio gdu z p̄mo gñe affinitatē. Eodē
mō p̄putab gdu ex alio latere. qz vir so-
roris est affinis fratri z sue successiōi in p̄-
mo gñe in eodēz vel diuersis gradibz. vt
dictū est. Itē oēs p̄sanguinei vxoris sūt
affines viro in p̄mo gñe affinitatē. z in eo-
dē gdu in q̄ sūt p̄sanguinei vxori z ecōtra
oēs p̄sanguinei viri sūt affines vxori in p̄-
mo gñe affinitatē. z in eodē gdu in q̄ sūt
p̄sanguinei viro. Consanguinei p̄o viri z
cōsanguinei vxoris int̄ se nō sūt affines
Vñ p̄r z filius p̄nt ducere m̄rem z filiā
z duo fratres duas sorores. eo. ti. sup̄ his
Item oēs mariti p̄sanguineaz mearū sūt
mibi affines in p̄mo gñe affinitatis z in

eodē gradu in q̄ vxores eoz sūt mibi cō-
sanguinei. Idē z p̄ oīa itelligas de vxori-
bus p̄sanguineoz. Nec oīa comprobant
xxxv. q. v. porro. patz p̄ h q̄ vxores duoz
fratrū v̄l alioz p̄sanguineoz nō sūt affi-
nes. qz olim attinebāt in scdo gñe affinita-
tis. qd̄ hodie sublatū est. Itē p̄hibitio d̄
scdo gñe affinitatis z tertio reuocata ē. z
ples suscepta ex secūdis nuptiis potest co-
gnatiōi p̄oris p̄iūgis copulari. licet olim
nō potuerūt. e. ti. nō d̄z. Hoc sic itellige.
frater me? h̄z vxorē eo mortuo relicta sua
nubit aliū z plē gignit. illa ples nō potuit
copulari cognatiōi p̄oris mariti p̄t pu-
blice honestatis iusticiā. nā h̄ mō reuoca-
tū est. S̄z alia publice honestatē iusticia
que est de sponsa de futuro adhuc manet.

Itē q̄ igrant sororē vxoris sue cognouit
putans eā esse vxorē suā iurabit q̄ h̄ insci-
us fecerit. z tūc ab vxore eius nō sepabit.
sed reddet z eriget. Illa p̄o sine cōiugio
maneat. xxxiij. q. j. in lectum.

De successione ex intestato q̄ seq̄t fuan-
dū est p̄ lege. de successiōe ex testato sup̄
dictū est. Legitimi z naturales.

Primi gradus tantū equalr succedunt
sue sint masculi sue femine sue in p̄tate
p̄stituti sue non. In aut. de here. ab inte-
sta. veni. §. reliquū. z. §. nulla. col. ix.

Alterioris gradus tantū. i. nō filij. tunc
succedūt p̄ stirpes ī infinitū sue in ineqli
tū sue in ineqli iur. rep̄ntatōis fuato. in
sti. de here. q̄ ab intesta. deferunt. §. Itē si
ex duobz.

Primi vt vltioris grad? sūt tūc oēs p̄-
mi gdu succedūt z excludūt alios. Sed
si aliq̄ sint p̄mortui eoz filij succedūt cum
alijs p̄ stirpes in infinitū. Idē ex alijs suc-
cedere nō p̄nt. vt insti. d̄ her. q̄ ab intesta.
defe. §. fi. z. §. cū fili?.

Legitimi tūc
Sp̄iales vt ex sacramenti donatione
vel illius detentione. z nō succedūt talibz
p̄ntibz. cū ista generatio respiciat eterna
z nō tpalia. xxx. q. vj. peruenit z c.

Adoptati ab auo materno vel paterno
tūc idē vt in mēbro p̄cedenti. Ab alio pu-
ta a patruo vel fratre v̄l quocūqz alio tūc
succedūt si morit. tpe ipsius p̄r. nō sūt
emancipati. vt. l. cum in adoptiuis. l. de
adopt. Arrogatus tūc filius h̄z oīa iura si-
cut filius naturalis z legitimus.

Instrumentū quid sit

Naturales tñ.

Ex simplici coitu. Legitimati p pncipe vel matrimoniū subsequēs z succedūt. ex tra q̄ si. sint legi. c. p. venerabilē.

Non legitimati. In bonis mñis indi stincte succedūt cū alijs naturalibz z legi timis nisi mñ sit illustris. l. si q̄ illustris. L. ad se. cōsul. orphi. insti. e. t. s. nouissime.

In bonis pñis nō succedūt nisi i dua bus vñijs cū mñe sobole z p iuge nō extā tibi. vt in aut. l. 3. L. de na. libe. Ex dñato coitu. z fm oēs doc. nō succedūt. insti. ad se. cōsul. orphi. s. nouissime.

Permicti.

Naturales z legitimi. naturales tñ. et legitimi tñ. Tūc legitimi tñ vicz arroga ti pcurrūt cū naturalibz z legitimis. z na turalibz tñ legitimat. z naturales tñ ex cludūt vt dictū est. Filij tñ secūdi mñimo nū nō succedūt cū pñis in bonis acq̄sitis p̄stare mñimonio pmo. in. l. semie. L. d se cūdis nuptijs. sic nec filia i re feudali exi te masculo. etiā si de h pactū factū sit. vt i aut. de suc. feudi. in. s. h etiaz. coll. x. Nec etiā vir legitiatus tñ nec legitiatus p se quēs mñimoniū sine spēale mētiōi. L. al? in aut. in succes. L. de suis z legi. libe. j.

Lapl'm. IX.

X autētico. vt cuz

de ap̄lonibz cognoscat. s. cās. col. viij. Silt p nota. in. c. q̄ntauallis in glo. d iureiu. colligūt qdā casus in q̄b pentes solent exheredare filios. vt p̄z in his metris.

Bis septē causis natus puabit heres.

Parentes feriat vel verbū dicat amarū.

Crimen accusans veneno si potat illōs

Aut si tradat eos si cura furentibz absit

Se societ reprobis patriā dilexit amicā

Non fideiussit p p̄e vñ ab hoste redemit

Testariqz patrē retuit se imiscet arenā

Non orthodoxus vouerē si nota sequet

Casus in q̄b filij exheredant pentes

Sed p̄z octo filij cū sp̄ernit honorem

Accusat filiū veneno si potat illum.

Coniūctam filij diligit testariqz vetat

Furentē negligat captū nec ab hoste rede

Consortē. vit. crudeliter insidiet (mit.

Notandū ex autē. de nuptijs. s. ingrati

tudinē. col. iij. colligūt tres casus in q̄b

frater pōt exheredare frēm. Primus cum frater pcurauit mortē fr̄is. Scdō si crimi naliē actionē p̄ eū duxit. Tertius si sue s̄b stantie in frēm p̄iecturā pcurauit. vt velle sibi facere incendiū vñ sile q̄ casu ei? por tio ad alios fr̄es z attinētes p̄inebit. Vñ fra tre decedēte ab intestato succedit p̄ cū alijs fratribz demptis casibz exheredatio nis. vt dictum est.

Lōpendiose cū visum sit de p̄mis dua bus officiū notariatus p̄tibz. postremo vi dendū ē de ei? tertia pte p̄cipali q̄ p̄sistit circa instroz p̄fectionē eiusdē p̄missa p̄se quendo capitula. Laplm. I.

Instrumentum est

scriptura ad assertionē seu p̄batio nē alicui? rei facta. Vel est solēnis z rite ordinata sc̄ptura p̄ autentice p̄sone manū publicē cā memorie facta. Et d̄r in strumētū. qz instruit. vt. c. si. de do. z p̄tu. vel d̄r instrū q̄si documētū. qz docet argu mētū. vij. q. ij. Si q̄s de cleri. z. L. de edē do. aut. si q̄s in alieno. z. c. si q̄s p̄s̄bz. d̄ rebz ec. nō alie. Vel d̄r instrū q̄si munim tū. qz munit p̄ducentē p̄ aduersariū. vt in c. cordi. s. post h. de apel. li. vj. Et licz ap pellatōe instroz testes p̄tineant z omē id qd̄ indicē instruit. vt. c. p̄uenit. de testi. co gē. z. ff. de fi. instru. l. j. Tñ instrū in p̄o sito p̄p̄ie d̄r sc̄ptura ad mēoriā alicui? rei p̄fecta zc. Instrōz due sūt spēs. Nam aliud publicū seu autēticū. aliud p̄uatum Publicū seu autēticū qd̄ publicā hz au thoritatē. cui? p̄les sūt spēs. Nam publicū est qd̄ p̄ manū publicā est sc̄ptū. i. p̄ manū notarij q̄ est publica p̄sone. vt. l. orphano trophos. L. de epi. z cle. Itē publicā for mā redactā de p̄sumptōibz. Illud de fi. in stru. c. ij. z. c. in d̄lectos. Itē qz sigillo au tētico sigillatū. de fi. instru. sc̄pta. de p̄ba tōibz. tertio loco. Itē d̄r publicū. qz aucto ritate iudicis exēplificatū z autēticatū. vt l. p̄blicati. L. d̄ testa. z. l. fi. L. de re iudi. l. vlt. qz in iudicio scribit ap̄d acta publi ca. Et valet p̄ quēcūqz sc̄pta sit. vt. l. ij. L. de edendo. de p̄bationibus. qm̄ contra.

Itē q̄nto d̄r publicū eo qz hz subsc̄ptio nē triū vel pluriū fm canones viuētiū testiū. etiā si sit p̄ p̄uatā manū scriptum de fide instru. c. ij. de p̄bationibz. qm̄ p̄tra

Instrumentū quid sit

l. scripturas. l. q. potiores in pignore habeant. et in aut. de testi. si. q. si qd igitur vult caute. et. s. sequ. col. ij. Item dicitur publicū qd de archino publico siue armario publico est pductū. de p. sc. ad audientia. ff. de p. ba. celsus. Et generalr oēm scripturā dicit publicā. cui de iure vel spali consuetudine credif. d. fide instrum. cū dilectus. Et p. In. c. ti. c. j. Privatū pō instrū qd cūqz dicit nisi aliq pdictoz modoz sit corroboratū. Et illoz tres sūt spēs. Nam aliqñ facis scripturā tibi tm. aliqñ alteri tm. aliqñ tā tibi qz alteri. Et scripture quā tibi facis in pūdi. ciū alterius nulla fides hēt. l. de pba. l. exemplo. et. l. nō epistolis. Scripture pō quā facis aliq p te. puta creditori tuo d. eo qd ab eo recepisti credif p te. ff. d. possi. l. publica menta. s. si. xxvij. q. j. oēs semit. Tibi autē et alijs facis scripturā sicut est codex rōnū tuarū cui interdū credif. ff. de edēdo si qz ex argentarijs. l. quendā. s. nūmularios. Argentarius is est q qndā pponebat auctoritate publica. vt in pdicto. s. nūmularios. argēto dando et recipiēdo. ad cui fide sicut nūc ad fidem tabelliōis recurrebas. Item de nūmulario q alienā pecuniaz tenebat publica auctoritate. vt in dicto. s. nūmularios. Et habet in autentica de fideicommissionibz. s. si. col. j. Sili stat cyrog pbo q sup deposito solet fieri in eadē forma depositario et deponēti. Ita vitz q qdā lre p mediū incidant sicut in puincia et in dyoc. Harboneñ. solet fieri. etiam fm naturā alioz ptractū. cui scripture standū est. vt in dicta. l. publica. et. ff. de pba. si cyrographū. Regulariter aut puate scripture nō credif. l. de pba. l. instrumēta. et. l. rōnes. nisi p eū q scpsit. et h in psonalibz. l. q. potiores in pignore habeant. l. scripturas nisi forte sit a testibz nō paucioribz tribus subscpta. put latius p specula. in ti. de instrumē. editōe. s. nunc dicendū. p. v. Credif aut publico instrumento siue oī ad miniculo dūmodo illud instrumentū appareat siue cancellatura rasura vel innouatione pme figure q possent suspitionē inducere nec sit deletū vel abolitū. in aut. de fide instrum. s. si pō moriaf. col. ij. p. c. ex lris. et. c. inter dilectos. e. ti. de fal. c. licz. l. de edicto diui adriani tollēdo. l. si. s. j. Et generaliter credif instrumento dūmodo nō

sit suppositū alicui de vicijs vel defectibz. qz ponit speculator in ti. de instrumētoz editōe. in. s. postremo restat videre. in p. si aut. vsqz ad p. opponit aut. Si pō instrumētū nō apparet suspectū incumbit pbatio accusanti. vj. q. vlti. actor. Dubitat qz testes pūdicent instrumento. Speculator in titulo de instrumētoz editōe. in. s. restat videre. in. p. s. qz qro. allegat Odofredū et Bern. q dicūt q auctoritas tabel lionis equipollet duobz testibz. vt de pba. qm p. l. de fide instrum. l. in exercendis. Licet alijs videat q tribz. xvj. q. ij. s. pōt. et alijs q qnqz. l. q. testa. fa. pnt. l. hac pfulatissima. de testibz in oī. Igit videt q qz tuoz aut qnqz siue inscpsi siue aliq tm vincent instrumentū. Dicit tū Odofredus q p consideranda est natura ptractus in instrumēto cōtenti. vt si sit testamenti in q fm leges septē sunt testes necessarij vel codicilli. in q qnqz requirunt. Tunc em necesse ē q instrū p totidē et p duos et amplius reprobet. Et sic colligit q regulare est q p testes pbari ptractū eius qd instrumento publico ptinget argumen. l. Cum p cibus l. de pbari. et. l. de ptractenda et cōmitenda stipulatione. l. optimā. s. si. qd vez est pterqz in duobz casibz. vt. Quid velleia nū. l. antiquē. et. l. arbitriū tutele. finali. quā elegit glosa dicte legis. in exercendis et latius per doctores. in. l. generalr. l. de nō numerata pecunia. Item Azo dicit q vna vox duoz testium in nullo casu validior est publico instrumento. sed publicū instrumentū validius est duobz vel plibz testibz. In multis tñ casibz in qbz nō hnt parem vim testes et instrumenta. et in qbz requit scriptura et pbatio p scripturā. quos enūerat speculator in titulo de instrum. editōe. in. s. restat videre in p. qd si tantuz vaus ex testibz. et in qbz ptractibz scriptura sit de substantia. vide legē ptractus. l. d. fide instrum. l. celsus. ff. de pba. et magistralem glo. c. j. de censibz. li. vj.

Caplm. II.

Sciendū qz instru-

mentū publicū. vt dicit Spec. e. ti. duo pncipalr dz ptingere. s. publicatōes. de qbz in. c. primo sequenti. Secundū erit factū siue negociū qd dz ptra-

De publicationibus

ctus q̄ inter ptes strahitur. z in publica-
tiones redigit siue ordinat. s. q̄ ipsius ne-
gocij tenor enarret. Sunt em̄ q̄dam ptra-
ctus stricti iuris. q̄dam bonafidei. Et bo-
ne fidei sunt actio ex vedito. exemplo. lo-
cato. cōducto. negocior̄ gestor̄ mandati
depositi p socio tutele cōmodati pignora-
ticia. familie heredis. de cōmuni diui-
dūdo z actio p̄scriptis verbis. que. id est
de extimato pponit pmutatio. hereditatis
petitio zc. put p̄tinet in. c. Cum venerabi-
lis. de exceptionibz. z instit. de actionibz. i.
§. actionū. Alie vero actiones dicunt di-
stricti iuris. vt actio ex mutuo stipulatu.
arbitrio. nudo pacto. z transactionē. Nec
dicunt bonafidei q̄ in eis t̄m̄ fuari debe-
at bonafides. q̄ in actionibz stricti iuris
etiam seruari debet fides. z in q̄cūq; ptra-
ctu bonafides internenire debet. p. l. bo-
nam fidem. C. de actio. z obliga. Sed iō
dicunt bonafidei. quia maxime deberet
exuberare. z eis bona fides z inter cōtra-
hentes. quia vltra id veniūt etiam om̄ia
accessoria z ea de q̄bz in ptractu nō est co-
gitatum. videlicet in contractu emptiōis
z venditionis z similibz bonafidei. venit
etiam id q̄d expresse nō est actum. videli-
cet a tpe more q̄ alteri nō reddidit id ad
q̄d tenet. De natura em̄ ptractus veniūt
dāna z interesse. que etiam debēt refundi
Sed in actiōibz stricti iuris nō venit ac-
cessoriū. nec de ea quibz nō est cogitatum
Poterit notarius sup quocūq; negotio z
contractu a iure vel ab hoīe nō phibito.
put ex supioribz huius artis alumnis. z i
ea iniciantibz mediocribz claruit debite
req̄situs instrumentū facere z conficere.
Si p̄o notarius ignarus iuris. z sue salu-
tis imemor extiterit. Et de ptractibz phi-
bitis instrumenta conficere. seu illis inter-
esse ausu temerario attēptauerit. penas le-
gales incurrit. z gehennā edificabit. Res-
fert em̄ Hostiens̄ q̄ notarij qui sup vsur̄
z cōtractibus vsurarij siue alijs quis mō
in fraudē vsuraz̄ initis conficiūt instrumē-
ta periurij notā incurrit. quia cum crean-
tur iurant q̄ h̄mōi nō faciant. Periurus
aut̄ efficit infamis. z pconsequens testifi-
cari nō potest. nec instrumenta pficere. de
testibz. licet ex quadam. Et om̄is infamis
tam de iure q̄ de facto pelli debet a pmo

tionē siue sit dignitas siue ordo. Nam in-
famibz porte dignitatū patere nō debent.
In regula. infamibz. de regu. iuris li. vj.
Neq; possūt esse pcuratores neq; iudices
causaz. de iudicijs. cū deputati. Repellū-
tur etiaz ab accusando. l. q̄ accusare. ff. de
accusatoibz. Similr repellunt a postulā-
do. ff. de postulando. l. j. Predictā etiam
sententiā de notarijs p̄dictis approbat ar-
chidiaconus. xlvj. dis. c. fi. q̄d a l̄s incipit
sicut nō suo noīe. in glo. sup verbo alieno
noīe. ad q̄d allegat. ca. ex pte. de testi. Ad
q̄d facit q̄d notat in. c. sicut. nec cle. v. l. mo-
nachī. Sili mō de quocūq; p̄ctu a iure
phibito notarius abstinere debet. alioqn
penā seu penas a iure expressas se nouerit
acrius incursum.

Caplin. III.

Equif nunc vide

re de publicationibus requisitis
ad instrumentū publicū. Quaru
regulariter sex sunt. scz ānus dñi. inditio.
dies. mensis. locus ptractus. testes. z no-
men tabellionis. Licet septima publicatio
in quibusdam locis z terris addi p̄sueue-
rat. scz nomen pape vel impatoris pro tpe
regnantis quo sunt conditum instrumen-
tū. Sz hac septima om̄issa de p̄dictis sex
videndū est p ordinē. Notandū ante q̄s
ponat ānus dñi solet poni inuocatio noīe
eiusdem dñi nostri h̄ modo. In noīe dñi
Amen. Vel sic. In nomie dñi nostri iesu
christi. Vel sic. In noīe p̄is z filij z spūs
sancti Amen. Nec autē inuocatio ponē-
da est semp in magnis z perpetuis instru-
mentis. In alijs autē breui tempore valis-
turis. Similiter in noīe dñi amen incipi-
endo. Subsequēter ponunt anni dñi qui
tunc currunt incompleti hoc modo. In
noīe dñi Amē. Anno a natiuitate dñi zc.
lxvij. Et aliquando dicit Anno ab incar-
natione dñi. V. zc. lxvij. Inditione. x.
vel quota tūc fuerint anni. Dicit aut̄ indi-
tio ab indicendo. id est p̄cipiendo. Cesar
em̄ Augustus describens vniuersum orbē
sub tributo singulis annis. xv. sibi exhibē-
do. orbē in tres ptes diuisit. vni parti im-
posuit vt pmo q̄nquēnio dare certā q̄nti-
tatē argēti. secūde vt daret certā q̄ntitatē
ferri. tercie parti z vltimo q̄nquēnio vt da-

Inuocatio

Tha erit

Ann

Inditio

De p̄dictione
anno xij 15 de vniuersali

De publicationibus

ret ei certā auri q̄ntitatē. Et sic finit tribu
q̄nquēns. s. xv. ānis fiebat reiteratio ad
p̄mū. Et p̄pterea nulla inditio trāscendit
q̄ntādecimā. Nis em inditio aut est p̄ma
scōa aut tertia. z sic de alijs vsq; ad. xv. in
clusiue. Et post q̄ntādecimā fit reiteratio
ad p̄mā. Et d̄: vnusq; ānus q̄ndena in
ditiō. Fuit aut p̄mo inuenta ista inditio
cū fuit p̄ceptū istud a cesare augusto tribu
ānis aq̄s d̄ns n̄r iesus x̄ps de ȳgine na
sceret Maria. z p̄t h̄ diuisis annis d̄ni p
q̄ndenos his tribu adiunctis ānis q̄ sup̄ue
rint oñdūt inditōz iuxta suū nūep. Verū?
Si p̄ q̄ndenos d̄ni diuiseris ānos. His
tribu adiunctis inditio certa notat. Premis
sa aut p̄a sūt fm̄ eos q̄ inditiōne mutāt in
natiuitatē d̄ni sicut z ānū z bñ fm̄ moder
nos. Quidā tñ mutāt inditiōne. viij. kal.
octobris sicut añ x̄pi aduētū fiebat. quaz
mutationē iā nō curam. si tñ q̄s velit in
uenire iditōz q̄ ē ab. viij. kal. octobris fm̄
illos vsq; ad natiuitatē d̄ni siue ad kal. iā
nuarū seq̄ntis seu fm̄ alios vsq; ad festū
incarnatiōis iūgat ānos d̄ni. iij. diuiden
do eos vt dictū ē. z sic fm̄ eos inditio iue
nit. Circa tñ tps mutādo inditōz regiōis
ē p̄suetudo fuāda. q̄ p̄suetudie p̄siderata
sepe in strā p̄cordāt q̄ p̄ma facie fm̄ varia
tione inditiōis. falsa vident. Igit̄ notari
ea q̄ sūt moris z p̄suetudinis loci in bone
fidei inditōis fuari d̄z. p. l. q̄ si nolit. s. qz
assidua. ff. de edi. edic. Post inditōz subie
q̄ntē ponit dies p̄ctus vel negocij noian
do ip̄m mēsem sub q̄ p̄tinet z q̄tā diei an
sit p̄m. scōs. vl̄ tertius illi mēsis in q̄ fa
ctū est instrū. Pōnit at̄ dies mēsis diuer
simode. Vno mō fm̄ p̄suetudinē bonon.
vt in h̄ exemplo p̄mo die maij. scōa die in
trāte maij. tertia die intrāte maij. z sic vl̄
q; ad. xvj. Trāfactis aut. xvj. ponit dies
p̄ dictōz exeūte h̄ mō. q̄ntādecima die epe
sunte maij. q̄ntādecima die exeūte maij.
vsq; ad penultimā diē. In penultima die
maij d̄. penultima die maij. z tūc vltia die
maij. Et ita de singul̄ mēsi bñtib. xxxj.
dies. In illis aut bñtib. xxx. dies sūt vsq;
ad. xv. p̄ hāc dictōz intrante. z finit. xv.
dieb; p̄cedūt descēdendo p̄ illos dies cuz
hac dictōe exeūte. sp̄ tñ in p̄mo die nō po
nūt intrāte. z in penultima z vltia nō ponit
exeūte. z sic obfua in regno ceetie. Alio

mō fm̄ cōsuetudinē modernoz z q̄si oīm
alemanaz puincia; ponit dies mēsis sp̄
ascendēdo h̄ mō. p̄ma die. scōa die mēsis.
z sic de alijs dieb; mēsiū. sed necessariū est
notariū scire q̄t q̄libet mēsiū habeat dies
q̄ patebunt his versibus.

Junus aprilis septē nouēq; tricenos.
Plus vno reliq; februsq; vicens z octo.
Qui si bisextus fuerit sup̄addit vnus.

Tertio mō ponit dies in instris kalēda
rū nonaz z ydū vt colligit̄ his p̄sib; se
q̄ntib; S; qz expositio hor; p̄suū lōgā ex
igeret scripturā. iō p̄positis relinq̄ndū est.
Sex nonas maius actober iulius z mar.
Quatuor z reliq; tenet idus q̄libet octo.
Janus z augustus necnō mēsis duoden
Denas z nonas dicūt habere kalendas
Junius aplis septēber siq; nouember
Ter senas retinet februs bis octo kalēdas
Julius october mar maius septēq; decē
Sortiri nomen decet has a mense seq̄nte

Conseq̄nter in instrō d̄z poni locus in q̄
p̄ctus vl̄ negociū hitus vl̄ gestū est h̄ mō
Actū bononie in palacio cōi vel loco tali
In stuba vel camera inferiori vel superiori
loco. locū specificando. Itē post locū po
nūt testes aliq̄n p̄ ablatiū h̄ mō. P̄ntib;
ibidē A. z B. testib; ad h̄ vocatis z roga
tis. Aliq̄n p̄ genitiū p̄cedente isto abla
tūo p̄sentia. h̄ mō. Acta sūt hec in p̄ntia.
A. z B. testium ad h̄ vocatoz z rogatoz.
Aliq̄n p̄ nūm h̄ mō. His act. interfuerunt
A. z B. testes rogati. Vez licz de p̄suetu
dine tabelliōis in oīm instrō apponat q̄ te
stes vocati sint z rogati. Non tamē in oī
p̄ctu d̄ iure h̄ est necessariū. Solūmō em̄
in testamētis z diuorijis z in p̄felliōe cre
ditoris p̄sistentis creditū sibi solutū exigū
tur testes vocati z rogati z in alijs p̄ctib;
vbi ad p̄bandū exigunt̄ testes z scriptura i
superiorib; p̄sum est. Notandū vbi nō ē
certus nūerus testiū a iure vel p̄suetudie
diffinitus sufficiūt duo testes q̄n pluralis
locutio duoz nūero p̄tenta sit. Vbi autē
diffinitus est nūerus vt in testamētis z in
codicillis. sūt in inuentarijs z alijs. vt ha
bet in sūma de p̄ctu z iudicijs. sub rubrica
de testi. debēt tot testes inscribi put natu
ra p̄ctus exegerit Post testes ponit signū
z nomē tabelliōis cū ip̄i cognōie z ei au
ctoritate ip̄eriali vel aplica sit notarius.

Sabbat q̄ q̄libet
Dies hec

Junij 1.

Dies 5. lono p̄os

Locus

forma

Testes

forma

Numerus testium

Testamentum
Codicillus
Inuentarium

Notarius

Instrumenta pcurator

*Forma notarij
H. Struben 1493*

Testamentu

Et rogatus sc̄psit h̄ mō. Et ego Johes de U. clericus mogū. dyo. Sacra impia li auctoritate notarius. q̄ p̄missis oibz et singul̄ rogatus p̄ns interfui et rogat̄ sc̄psit zc. In testamētū aut̄ scribit sic. Ego A. zc. q̄ p̄dicta oia de mādato dñi testatoris publice scripsi. Et si fuerit in cōi officio alicui? p̄sistorij. vel curie ep̄alis seu alteri? cuiuscūqz sic scribat. Ego Johes zc. ipe riali auctoritate zc. z nūc cōis venerabil̄ p̄sistorij talis curie zc. h̄ publice sc̄psit rogatus z req̄situs. *Notādu* q̄ qdā ponūt in p̄ncipio instrumenti oēs publicatiōes excepto noīe tabellionis. sed melius videtur q̄ in p̄ncipio instrumenti ponant illa q̄ notāt t̄ps illius instrumenti vt anni dñi inditio z dies z alij tres. s. locus. testis z nomen tabellionis ponant in fine. In sentētijs h̄o ponūt oīs publicatiōes in fine. z ita fm modernū romane curie stilū hodie obfuit. Et hec de instrumentoz publicatiōe dicta sufficiant.

Sequit caplm vltimū de instrumentoz formis. Caplm. III.

Equit nunc tenor

instrumenti pcuratorz p̄stōnis ap̄o acta. In noīe dñi Amen. Anno a natiuitate dñi. D. cccclxxiij. Inditiōe p̄ma. die h̄o vltima mēsis Julij sero hora sexta vel q̄si pontificatus scrissimi in x̄po p̄is z dñi dñi Sixti dīna puidētia pape secūdi. anno eius q̄rto. In venerabil̄ viri A. iudic. vel offiē. tal̄ curie. In meiqz notarij publici testiūqz infrasc̄ptoz ad h̄ vocatorz z rogatorz p̄ntia p̄sonalr̄ constituti vel p̄stitutus discretus vir A. oibz melioribz mō via. iure cā stilo forma z ordine q̄bus melius potuit debuit. p̄t z d̄z. fecit z p̄stituit. creauit z solēnit ordinauit suos veros certos legitimos z indubitatos p̄curatores. actores. factores. negociorūqz suoz gestores ac nūcios sp̄ales z ḡnales Ita tñ q̄ sp̄alitas ḡnality non deroget nec ec̄tra. vtz p̄uidos z honestos viros A. z B. p̄ntes vel absentes z onus pcuratoris h̄mōi in se assumētes ad p̄sequēdā p̄ dñio p̄stutēte z ei? noīe cām z cās vertentē seu vertentes int̄ ip̄m dñm p̄stituentē ex vna. z q̄sdā A. z B. de sup̄ p̄ntia de sententiā. q̄rūdā bullaz z instrumenti dona

tiōe aliqz domoz seu rez in tali ciuitate seu opido sitaz seu ex̄itiū z eius occasiōe p̄tibz ex altera. necnō agendū noīe z p̄ p̄te ip̄i? p̄stutētis. ip̄mqz z ei? iura in oibz z p̄ oia defendendū. libellū seu libellos z q̄s cūqz petitiōes sūmarias dandū z recipiēdū d̄ariqz z recipi videndū. litem seu lites p̄testandū z p̄testari videndū. de calūnia vitāda z veritate dicēda. cū oibz z singul̄ clausulis z caplis in z sub calūnie iuramētō p̄tentis in aīam ip̄i? p̄stutētis iurandū. ponendū. z articulandū. poniqz z articuli videndū. positōibz z articulis p̄is aduerse r̄ndendū suisqz r̄nderi petendum z obtinendū. z cōtra positiones z articulos p̄is aduerse dicendū z excipiendū. replicandū. duplicandū. triplicandū z quadruplicandū. iudicē seu iudices. notarios z alios q̄scūqz suspectos recusandū. z de nullitate p̄cessus p̄testandū ip̄amqz nullitatis cām p̄sequēdū. Testes l̄ras z infra necnō acta iura z monimēta in modū p̄batiōis p̄ducendū z exhibendū. p̄ductis z exhibitis p̄is aduerse p̄tradicendū z i pugnandū. testes p̄ p̄te aduersa p̄ductos iurare recipi z admitti videndū z audieudū z p̄tra eoz depositōes crimina z defectus opponēdū p̄bandū. p̄cludendū. z renūciandū. p̄cludi. p̄bari. z renūciari petēdū z audiendū. Sententiā z snias tā int̄ locutorias q̄ diffinitiuas ferri p̄mulgari petentū ab eisdem z earūde qualibet. nec nō a quolibet alio grauamine illato vlt̄ in ferendo semel vel pluries puocandū z appellandū appellatōz seu app̄lones h̄mōi p̄sequendū. intimādū. insinuandū. z notificandū totiens q̄tiens opus fuerit z vlt̄ debet expedire. expensas taxari petendū. Et sup̄ eisdē si necesse fuerit iurandū. bñficiū absolutionis simplr̄ vel ad cautelaz necnō resti. in inte. sel pluries repetendū z obtinendū. vnū q̄z vlt̄ ples pcuratorē vlt̄ pcuratores loco suo substituendū. z cū vlt̄ eos reuocandū. z on? pcuratōis h̄mōi in se reassumēdū toties q̄ties z q̄n placuerit z visuz fuerit expedire. Et ḡnalr̄ oia z singula faciēdū. gerendū. exercēdū. dicēdū z pcurandū q̄ in p̄missis necessaria fuerint quolibz z oportūa z q̄ ip̄e p̄stutēs faceret seu facere posset. in p̄missis oibz z singlis p̄ns z p̄sonalr̄ int̄fesset etiā si illa forent q̄

*ij noīe dñi An̄e Anno
a nat̄k eius m̄l̄q̄mo
p̄ntia p̄ntia p̄ntia
h̄o die vlt̄ p̄ntia
m̄l̄q̄mo h̄o die p̄ntia
m̄l̄q̄mo h̄o die p̄ntia*

Instrumenta pcuratoꝝ

mādatū magis exigerēt spēale. q̄ p̄ntibz
 est exp̄ssus. Promittēs nihilomin⁹ dictus
 dñs p̄stituēs mibi notario īfrascripto tāq̄
 publice et autērice p̄sone solēit stipulāti
 et stip̄lone recipiēti vice et noīe oīm et sin
 glorū q̄z intēst seu intēsse poterit quōlibz
 in futurū seratū ḡtū atq̄ firmū p̄petuo ha
 biturū totū negociū et q̄cqd p̄ dictū suū p̄
 curatorē vel p̄curatores. aut ab eo vel eis
 substitit. vel substitit. actū. factū. dictū. gestū
 siue p̄curatū fuerit in p̄missis seu q̄libet p̄
 missorū. releuans nihilominus et releuare
 volens eundē suū p̄curatorē. aut loco sui
 substituendū ab omī onere satisfādā iudi
 cio sisti et iudicatū solui. cū oībz et singul
 clausulis req̄sitis in et sub iure. et facti re
 nūciationē. ad hec necessaria. Protestans
 nihilomin⁹ idē dñs p̄stituēs q̄ ip̄e p̄ quē
 cūq̄ actū siue quācūq̄ cōparitiōz quē vel
 quā ip̄m in postez ī hac cā p̄nti facere cō
 tingat vel oporteat p̄pria in p̄sone in iudi
 cio vel extra nō intēdit p̄ptea dictū suū p̄
 curatorē v̄l ab eo substitutū ī aliq̄ reuoca
 re nisi de hmōi reuocatōe spēalē ⁊ exp̄ssā
 fecerit mētionē. sup̄ q̄bz oībz et singul⁹ sepe
 dictus dñs p̄stituēs sibi a me notario pu
 blico subsc̄pto vnū v̄l plā publicū seu pu
 blica fieri et p̄fici petijt instr̄m seu instr̄a.
 Acta sunt hec in Sels. in mōasterio sc̄ti
 B̄ndicti dcō dño iudice ibidē p̄ audiētia
 cāz p̄ tribunali sedēte ad iura reddēdū et
 cās audiēdū in loco suo solito et cōsuetō.
 Sub anno dñi 2c. Inditiōe q̄bz s. p̄ntibz
 ibidē A. ⁊ B. testibz ad h̄ rogatis et vocatis
 2c. Ut cōpendiose singule p̄missē instru
 menti clausule ⁊ p̄ticule elucescāt mēorie
 infra dicenda vigilātī studio cōmendāda
 fore v̄tile p̄suasuz videat atq̄ p̄ficiū studē
 ti. Solet em̄ p̄mitti añ oīa nomē dñi n̄ri
 iesu xpi. vt in r. In noīe dñi de testibz. et
 Ld officio p̄fecti p̄toris affricē. In noīe
 dñi. Nā oīa in noīe dñi faciēda sūt. xxvj.
 q. vlt. nō obfuetis. in fi. Imp̄ator em̄ ī sui
 edicti initio inuocat nomen xpi dicens.
 Deo nobis auxiliū p̄bente 2c. L. de epi. et
 cle. deo nob. Subseq̄nter ponūt āni dñi
 cōmunes currētes tpe initī p̄ctus vel rei
 sup̄ q̄ cōficiat instr̄m. vt. xxiij. dis. In noīe
 dñi. Qñ p̄o dr. Anno ab incarnatiōe dñi
 2c. Et h̄ p̄t morē q̄rūdā locoꝝ vbi īcipiūt
 cōputare ānos dñi ab incarnatiōe. Verū

tñ q anni dñi apponāf. dicūt qdā h de cō
fuctudine solū inolitū nō iure inductū. Et
tñ si nō ponant nō valet instrū. vt dī spe
culator de instrumentoz editione. §. breu
uiter mēōremus & ante oīa. circa fi. Cō
seqñter ponit inditio. vt pbat in dicto. c.
in noie dñi. in pn. z. L. de Justiniano. L.
pfirmādo. in fi. z. c. in dilectos. §. s. z. de
fide instrōz. Et qd sit inditio z qñr inue
nat dictū est in. c. primo. Vñd ponit post
h dies mens zc. fm p̄suetudinē regionū.
vt s dictū est de publicatōibz instrōz. Itē
nomen pape vel impatoris ponit cū āno
tatiōe anni sui imperij vel pontificat⁹. vt
pbat in aut. vt nomen impatoris pponat
documēt. col. v. Itē si etia in pncipio in
strumētū ponat locus multū refert. Loc⁹
tñ duplex est. s. ciuitas. ville vel castrū. Et
etiā locus loci spēalis in q̄ pfectus ē scē
siue negociū rei de q̄ agit. vt notat in spe
culo in ti. de instrōz editōe. in. §. instrū g
& itē q nō est. z §. seqñti. Dī. in meiz no
tarij publici testiū infrascriptoz zc. Et ibi
p̄siderandū est q noia tabellionis etia z
testiū fm cōem stilū curie hodie in fine in
strumētū scribūt h mo. Et ego H. qz p̄mis
sis oibz z singulis zc. vt infra patebit in
instrōz subscriptiōibz. Licet aut in q̄libet in
strumēto tabelliois ex vsu apparet testes
fuisse vocatos z rogatos. Tñ de iure non
est necessariū nisi in q̄busdam casibz. vt in
spe. in ti. de teste. §. i. ppe finē. & itē q non
fuit rogatus. de q̄bz etiā sup in. ca. primo
dictū est ppe finē. Notandū tñ q tabellio
in subscriptione sua dz se dicere fuisse roga
tū facere instrū. Eo em mortuo vel nemi
ne recordante de rogatione instrumētū nō
valeret instrū. Si aut viueret z recorda
ret valeret ei⁹ testimoniū solū. In dubio tñ
p̄sumit semp q notari⁹ fuerit rogat⁹. Itē
debet etiā p̄tinere tps rogati instrumenti
vt in aut. de tabellionibz. §. si. col. v. qd dz
esse idem cū tpe celebrati p̄ctus siue patti
negocij. Si em aliud esset puta qz ferret
testimoniū de p̄teritis nō valeret fm In.
vt in. c. tua. de cohabi. cle. z muliez. Se
quit ex hoc q si p̄misit q̄s alicui. xx. q̄bus
dam p̄ntibz de tabellione z p̄ssu tps pe
rit a tabellioē p̄fici desup publicū instrū.
Licet mēoriā testiū z etiā p̄boz habeat cō
ficere nō pōt nisi p̄us in actu fuerit roga

Instrumenta pcurator

tus et vocatus. Nam si non rogatus scriberet suspectum se faceret. ff. de pcuratoribus quod omnia. Item si neget notarium fuisse rogatum debet illud producere probare per testes. L. de iure deliberandi. l. si. §. si aut dubius. De omnibus melioribus et. v. §. ibi. suum pro certum procuratorem et. Sciendum quod omnes iste dictiones necessitate quod daz cogente non ponunt. sed more romane curie et eius stilo. quod alia sufficeret dicere omnibus melioribus modis et foris quibus fieri potuit et. Tunc ibi. procurator. Unde videndum est de septem per ordinem. Primo quod sit procurator. Secundo quod constitutus. Tertio quod instituere potest procuratorem. Quarto quod institui possit. Quinto in quod re dari possit procurator. Sexto quod eius officium explicat. Septimo quod ei sit effectus et quod finiat. Ad primum respondet. quod procurator est qui aliena negocia vni vel plura mandato. s. a domino facto gerenda gerere suscepit. vt. ff. e. ti. l. j. Mandatum enim exigit in procuratore constituto. alio iudicium reddere nullum et controversia nulla. L. e. ti. l. j. p. c. in nostra praesentia. de pcuratore. Sunt tamen quidam persone qui sine mandato pro aliquo agere possunt praesentia cautione rata domino habitura. vt. sunt praesentia persone. s. sanguinei. affines et liberti. vt. ff. e. ti. l. j. de persone. et. c. nonnulli. de rescriptis. in fi. Aliquam etiam sine cautione. vt. tutores et curatores. sicut admittit persona eiusdem litis sine mandato. L. de sortibus eiusdem litis. l. j. p. c. cum B. ferrariensis. de constituto. Praedictae etiam persone ad defendendum aliquem. etiam admittunt sine mandato dummodo satisfaciunt de iudicio soluendo. non autem ad agendum sine mandato. vt. L. e. ti. l. c. exigendi. nisi agerent per libertatem vel defensione dantur ad mortem. vt. ff. e. ti. l. j. et de persone. et. l. j. §. j. et. iij. ff. de liberali causa. p. c. olim. de testibus. et. l. non tamen. ff. de appel. Sciendum secundo. quod constituit procurator tam praesentis quam etiam absens in lite praesentis vel futura pure et in perpetuum in diebus et ad diem sub conditione per nuntium et epistolam per verba rogo. mando. et silia. Dummodo tamen certus sit qui constituit et praesentiat suscipere mandatum. vt. ff. e. ti. l. j. §. iij. et. iij. et. ff. mandati. l. j. Item plures procuratores constitui possunt et in solidum. vt. ff. e. l. plures. tamen cum quod diuersi recipiunt plures constituit procuratores posteriori constituto videtur prohibuisse potest. vt. ff. e. l. si quod cum. §. vlt. Ad tertium respondet. quod per familias

liber homo. xxv. annorum. compos mentis. dominus rei vel cause. et generaliter homo cuius persona quod non prohibet dare seu constituere procuratorem. vt. ff. e. ti. l. mutus. §. j. Interdum tamen minor. xxv. annis potest procuratorem dare si est talis causa in qua ipse propria in persona litigare possit. vt. causa matrimonialis. vt. in. c. et pte. de resti. spo. Tutor pro procuratore non dat nisi per se litem prius contestetur. Non enim antequam tunc factus est dominus litis. L. e. ti. l. neque tutores. Item intelligendum est de plato ecclesie quoniam dominus non est verus ecclesie sed dispensator seu procurator. vt. xij. q. j. si priuatum. facit. caplo. fraternitatem. de donationibus. Ad quartam respondet. quod dari et constitui potest procurator filiis familias. vt. ff. e. ti. l. filiis familias. §. ipse quoque. Item omnis qui habet personam per se in iudicio standi. ar. c. j. de probationibus. Et ideo qui constituit procuratorem debet esse maior. xxv. annorum. vt. ff. e. l. minor. Et generaliter quilibet constitui potest praesente vel absente aduersario. nisi lege vel canone prohibeat. vt. instituto per quas personas nobis acquirunt. §. si. Item prohibentur milites mulieres et ille persone qui reipublice deputate sunt. Item accusatus de crimine capitali. Interdum tamen femina per parentem admittit agere. vt. ff. e. ti. l. femina. Ad quantum respondet. quod in omnibus causis spiritualibus dari potest procurator. vt. c. j. de pcura. Item in matrimonialibus. e. ti. c. accedens. Item quilibet causa pecuniaria potest per procuratorem tractari. vt. l. vlti. L. eo. ti. nisi sit popularis. quia talis per procuratores non potest tractari. vt. ff. e. ti. l. in popularibus. et. l. qui populari. ff. de populari actione. nisi cum ille constituit procuratorem qui puato damno ex prohibitione afficit. vt. ff. de publi. iudi. l. penult. §. j. Item si fuerit causa criminalis frustra interuenit procurator. vt. v. q. iij. in criminalibus. facit. c. tue fraternitatis. de pcura. et. ff. de publi. iudi. l. penult. Excipit tamen causa ingratitudinis qui per procuratorem tractari potest. vt. ff. e. ti. l. sed he. §. j. Item causa criminis iniuriarum in qua illustri persona afficit per procuratorem agi potest. l. si. L. de iniur. Item causa suspecti tutoris in qua praesentis absens defendi per alium. vt. l. cum solu. ff. e. ti. Et de Azco. legum doctor egregius quod licet causa sit criminalis publica vel

Instrumenta pcurator

puata ex q̄ nō imponit pena capitalis s; relegatiōis v̄l minor. puta remotionis ab ordine vel dignitate p̄stitui pōt in ea p̄curator cū z pena relegatiōis infligat ab senti. Si s̄r si de crimine agat sed nō cri-
minat. Sed alio mō pōt pcurator inter uenire. vt. c. xl. de p̄cu. z. c. ad hec deus. et lite nō p̄te. facit. c. sup̄ his de accusatiōib;

Ad sextū r̄ndet. q̄ officiū pcuratoris ē exequi mādātū vsq; ad finem. vt expedit dño. nisi tēpestiue renunciauerit. vt insti. mādātū. §. mandatū. Ad septimū r̄ndet q̄ finit mandatū pcuratoris p̄ reuocatio nē ei⁹ q̄ mādauit. p. c. in p̄ntia. de procur. Item finit p̄ renūciationē pcuratoris re integra. vt. ff. e. l. mutari. z insti. mādātū. §. mandatū. Itē morte dñi v̄l pcuratoris re integra finit. Dī p̄sequit̄ actorē. Vñ actor est q̄ p̄stituit a nō dño a tutore vel curatore. vel etiā actor ad agendas vel defendēdas cās vniuersitatis p̄stituit. vt. ff. q̄ cuiusq; vniuersitatis noie. l. itē eoz. in. §. a/ctor vniuersitatis. Dī negocior̄ gestor. Vñ negocior̄ gestor est q̄ sine mādato ne gogia gerit. Insti. de obligatiōib; q̄ ex q̄si p̄ctu nascunt. §. j. Idem dicendū de facto re. Dicit atq; nūciū sp̄ale. Vñ p̄prie nūcius est q̄ mittit ad vnā rē petendā. vñ talis nō pōt petere aliā rē. p. ca. innotuit. de elec. Argumēto q̄ simplici nūcio credēdū est in alterius p̄iudiciū. per. ca. cū parati. de appel. z argu. c. prudentiā. de offi. dele. vbi dī q̄ credit iurato nūcio fideliter suū negociū adimplenti p̄ citatos. Item cuz res dat certo nūcio tunc eius est piculū cuius est nūcius si nūcio rē dari voluit. Secus si misit nūciū solū vt eū moneret vt rē sibi in postez remitteret. vt. ff. cōmodati. eū q̄ rē. §. si rē. z duab; legib; seq̄ntibus Item de illis vocabulis. pcurator. actor. nūcius. gestor. vicedñs. iconomus. sin-
dicus zc. latissime habet p̄ Panormitanū z p̄ Johem Imolā. in. c. impator. de iuramento calūnie. De iure tñ canonico sepe vnū ponit p̄ reliq̄. vt. j. q. iij. saluator. Si igit mltā ista noia accumulēt. nō viciat p̄pterea pcuratoriū. facit. c. accedens. de p̄scriptionib;. Notandū cū plures con-
stituunt pcuratores. tunc aliqui p̄stituunt simul z insolidum. z tunc occupantis me-
lior est p̄ditio vbi posterior iam nō fuit p

curator in eo q̄ p̄or petere cepit. vt. ff. e. l. p̄libo. Interdū p̄les p̄stituunt. z quis eoz insolidū. z sic tunc freq̄nt illis subiungit clausula vicz q̄ nō sit melior p̄ditio occu-
pantis neq; deterior subsequētis. s; q̄ vn⁹ eoz incepit alter eoz p̄seq̄ valeat rē. Que clausula diligenter a notario z pcuratore p̄siderāda ē. Dī z ad p̄seq̄ndū zc. sub tali clausula semp dī specificari negociū gerēdū. z cā q̄ vertit inter p̄stituentē z suū ad uersariū. Verūtū q̄ interdū pcuratores generalr̄ p̄stituūt vicz ad agendū z defen-
dendū dictū p̄stituentē in oīib; z p̄ oīia in oībz singulis causis p̄ eū seu p̄tra eū p̄ q̄scūq; p̄sonas. aut a q̄buscūq; p̄sonis mo-
tis seu mouēdis. z cū tali pcuratorio con-
stitui solent actores vniuersitatu z syndici ecclīaz siue caploz collegiatay ecclīaz siue cathedraliū. Dī necnō ad agendū sub iūgens ip̄mq; z eius iura defendendū zc. Nam si solus p̄stitutus esset pcurator ad agendū nō esset mandatū sufficiens. p. c. p̄stit. de p̄cu. igit dī p̄tinere actionē z de-
fensionē. Dī libellū seu libellos. Unde li-
bellus ē scriptura qua p̄tinet res que peti-
tur causa petendi nomen actoris z rei s̄l z iudicis coram q̄ litigat. Versū : . Quis quid. coram quo. quo iure petat. z a quo. Rite compositus quisq; libellus habet. Et quorūplex sit libellus z quare debeat offerri. z cuius expensis in iudiciarijs so-
let plene p̄tractari. Dī litē seu lites p̄testā-
dū. Vñ p̄ affirmationē actoris z negatio-
nē rei ad petitionē in iure p̄positam. z re-
sponzionē rei factam sic litis p̄testatio. p. c. vnicū. de lit. p̄test. Requirit etiā q̄ ver-
ba affirmatiōis z negatiōis p̄exp̄ressa p̄ q̄ fieri dī litis p̄testatio. siāt z p̄ferant orga-
nis actoris z rei. quia libellus nō loquit̄ neq; exceptiōes rei r̄ndet. vt. l. vnica. l. §. lit. p̄te. Dī de calūnia vitanda zc. Unde calūnia est qñ q̄s scienter agit vel desistit iniuste. vt. l. j. ff. ad turpilianū. §. calūnia-
ri. Unde ex quo pcurator p̄ se z p̄ncipali-
ter potest calumniari debet z tenetur non solum in dñi p̄ncipalis animā. sed etiam p̄p̄riam iurare. vt de iuramēto calumnie. c. ij. li. vj. Et q̄re h̄mōi in calūnie iuramē-
tū p̄stat. z q̄t sint ei⁹ capitula plene habet in. c. ceter. in glo. ij. de iuramēto calūnie. Et solēt dari hec metra. Istud iure q̄ lis
p 4

Instrumenta pcurator

sibi iusta videat. Et si queres vtz nō inficietur. Nil pmutet. nec falsa pbatio detur. Ut lis tardet. dilatio nulla petet. Dī po-
nendū z articulādū. Un positio dī. qz su-
p positioibz lis ponit sicut sup fundamen-
to. qz eis pfectatis vl' negat' lis pcedit. vl'
nō. de q in. c. j. de pfect. li. vj. Articulus p-
dī. qz arte ponit z artat reū ad rūdendū.
vt no. in. c. pntiū. d. testibz li. vj. Dī z p po-
sitiōes z articulos excipiendū zc. Un ex-
ceptio est dicta qdaz exclusio q interponi
cuiusq rei actiōi solet. ad excludendū id
qd intentiōe vel pceptiōe deductū est. Re-
plicatio aut nihil aliud est qz exceptio. z ve-
nit ex pte actoris. z iō replicatio obijcit vt
exceptiōez expugnet. Triplicatio pō solet
dari p replicationē. z p replicationē solet
dari qdruplicatio sine mltiplicatio. vt no-
tat in. l. ij. ff. de pscp. z excep. Materā ex-
ceptionū cū spēbz earū dē pte ipsaz nūmā
plexitate duxi omittēdā. Sed recurre ad
spe. e. ti. q latissime z exuberant eā expla-
nat z p doc. insti. z. ff. e. ti. Dī testes. lras
z instra zc. vsqz ibi. vñ qz vel plures zc.
Quedā em ibi ptiuet q sūt facti vt pcede-
re testes instra z monimēta ad opponēdū
defectus z crimina zc. Quedā iuris sunt.
vt bñficiū pbsolutiōis z restōis in inte-
grū petere. q directe ad officiū notariatus
spectare nō dinoscūt. s3 iudiciū. aduocat' z
pcuratoribz relinqndū est. Sufficit em
notariū in pposito scire z fuare formāz sti-
lū ptiuādō instrū h mō vt pmissum est.
Dī vñ qz vel ples. Pro q sciēdū q pcurator
ad iudicia p lit' ptest. dñs efficit lit'
vt. l. an litē. z. l. post litē. ff. e. ti. Et iō post
litē ptestatā pō dare aliū pcuratorē seu s3
stituiere z nō an. nisi fuerit dat' pcur. in rē
suā. vel habuerit mādātū de substituēdo
certā psonā. Procurator tñ ad negocia a-
liū pcuratorē pō dare libere qñcūqz. facit
c. j. de pcur. li. vj. Et sic hñs mādātū sub-
stituēdi substitutū post susceptū mādātū.
etiā si eo nō sit vsus reuocare nō pōt nisi
prātem habeat eū reuocādi. Igit subitū-
git illa clausula. Ac eū vl' eos reuocandū
zc. Subiūgit psequē gñalis clausula vitz
z gñalr oī alia z singula. Et pcurator vi-
gore talis mādati agere pōt z defendere
dñm. nō tñ ea facere q de sua natura exi-
gūt spēale mādātū. vt pacisci. iurare de

calūnia. trāsigere. exigere mutuū zc. Nec
iuramenta deferre. nisi ei de libera bonoz
oīm dñi sit pcessa admistratio. De ill' casu
bus spēalibz mādāt' affixis ē bona glo. in
c. q ad agendū sup pbo pacisci. de pcur. li.
vj. ad quā recurre. Dī pmutēs nihilomi-
nus zc. z nō dī sibi legitime actū factū zc.
Dī si diceret legitie nō valeret mādātum
qz qd etiā dolose facit pcurator valz z no-
cet dñō. vt. l. si pcurator. ff. d. dolo. Et no.
in glo. in. c. j. sup pbo potat. vt lit. nō pte.
Sitr factū pcuratoris dñō pindicat. vt i
c. cū olim. de cau. pos. z pp. Dī releuās z
releuare volēs zc. Aduertēdū pilla clau-
sula q ē de suba mādati. Nā cū aliqz vult
agere in iudicio libellū seu petitiōes porri-
gere d3 iudici. z p iudicē vl' ei' apparitorē
offerend' ē reo. s3 actor anqz iudici porri-
gat satisfabit cū idoneo fideiussore. q vl'
qz in finē lit' pseruabit in cā eāqz p se vl' p-
curatorē suū idoneū pficiet. z cū apparue-
rit eū iniuste litē mouisse dabit reo deciaz
pte in libello pphensaz. Si pō pstituerit p
ipī' sacm. i. iuramētū. q fideiussorē dare
nō possit remitti ei datio fideiussoris sed
iuratoriā exponat cautionē. z h cautio vt
dictū est fieri nō d3 nisi cā moueat ex psen-
su vtriusqz. puta apud arbitros. vl' de con-
sensu ptiū cautio remittat. Et h clausula
colligit ex aut. gñalr. l. de epi. z cle. z. l. j
l. de assert. toll. Nō est tñ absonū dicere
q actor z reus sil' pstant cautionē si iudici
videbit expedire ne iudiciū suū reddat il-
lusoriū. Reus etiā anqz libellū recepit sa-
tis dare d3 q vsqz ad lit' finē pmāebit. Re-
fert tñ dñs pille' se dñm Azonē audiuisse
dicētē q supdicte cautiones locū nō hñent
psuetudie pualēte. qm hodie iudices sta-
tim recipiūt libellū ab actore nulla dicta-
rū satisfationū ab eo exacta. s3 ab vtroqz
f. actore z reo recipiūt pigra. vl' fideiussio-
res si pigra dare nō possint. z h pte expen-
sas q fiūt in cāis z in act. cāp. Et pte deci-
mas lit' qz iudices seclares pserti fm cō-
suetudinē diuersaz terraz accipe psueue-
rūt. S3 si iurabit re' se fideiussores vl' pig-
ra dare nō posse suffic q fiat sicut in satis-
datione dictū est actoris. De satisfatōibz
pcuratoris autē dī q pcurator actoris si
de mādato eius nō pstituerit lras testibz vl'
alijs documentis cogitur cauere de rato.

Instrumenta pcuratoꝝ

vt insti. de satisfact. §. si aut. alia nō audi
ret nisi esset pūcta psona. vt s̄ dictū ē. Si
aut dubitat de ei⁹ mādato. Dicūt qdā esse
in p̄tate rei q̄cqd velit recipe a pcuratore
actoris. s. vt p̄bet mādātū vel vt caueat d̄
rato. Dñs Azo. d̄t h̄ esse in arbitrio pcura
toris an velit p̄bare mādātū v̄l cauere de
rato. qm̄ alternatiue tenet. h̄z ḡ facere vnū
qđ voluerit. ff. de iure dot. plerūq. facit. l.
si q̄s fuū. l. de p̄di. inde. Itē d̄z cauere d̄
recōueniēdo si pueniat dñs coram iudice
eodē etiā si pstat eū h̄ē mādātū. l. de sa
tisdat. l. vnica. ff. de pec. oib. z. l. nō solū.
Et si hāc cautionē p̄stare noluerit nō pa
tiť āmodo aliā penā nisi q̄ d̄negat ei actō
vt. ff. de pec. pomponius. §. rati. Si autē
litis p̄testatio facta ē cū dño z postea def
pcurator sili mō cauebit. vt. l. de p̄sortis
bus eiusdē litis. l. ij. Procurator p̄o rei sa
tisfare d̄z indicatū solui sine habeat man
datū indicatū solui vel nō. vt. l. de satis
dat. l. vnica. in fi. Imo z si certū sit eū nō
h̄ē mādātū d̄z admitti p̄stata satisfactiōe
p̄dicta. vt. l. de pec. l. exigendi. Insti. de
satisfact. §. si p̄o. Et hec cautio de indica
to soluendo tria d̄z p̄tinere. vīz defensio
nē cause vel rē indicatā soluendo z doluz
nō adhibendo. de renūciatōib. iuris z fa
cti. vt s̄ dictū ē in sc̄da p̄e hui⁹ p̄tract. c.
viij. D̄z p̄sequit p̄stās nihilominus idēz
p̄stituens q̄ ip̄e p̄ quēcūq. actū zc. qz hec
clausula nō sp̄ est ponēda in pcuratorijs.
nisi de volūtate p̄stituētis. qz qñ q̄s simplr
p̄stituūt pcuratorē sine p̄ditōe. si postea p̄
se p̄peret in iudicio aliquē actū faciendo
videreť suū pcuratorē reuocasse. igiť vt il
lo actu nō obstāte si vult vt maneat pcur
ator d̄z clausula illa vt dictū ē inseri. sec⁹
est si q̄s p̄stitueret pcuratorē tali p̄ditōe
sc̄z q̄tiēs p̄tingeret ip̄m abesse nō d̄z pcur
atorē reuocasse. si postea p̄ se tractet cām
sed etiā postea itēz pcurator p̄stitutus eo
absente officiū pcuratiōis assumet. vt ho
die habet in. c. si q̄s. de pec. lib. vj. nisi de
hmōi reuocatiōe exp̄ssam fecit mentionē
vt d̄z ibidē. D̄z sup̄ q̄b et singulr zc. Quia
vt sup̄ in declaratiōe eiusdē forme post p̄n
cipiū q̄si dictū est. de nullo actu notarius
facere pōt instrū nisi p̄us fuerit rogatus
et requisitus. Debet sup̄ oib. p̄tētis i instrō
esse requisitus et rogatus ne in subscriptiōe

sua in fine instrūti solita fieri ip̄m de fal
so p̄uinci p̄tingat. D̄z Acta sūt hec zc. de
q̄b s̄ dictū est de publicatiōib. instrōz.

Sequit̄ subscriptio p̄dicti instrūti.

Ego Iohes de A. clericus moguntin. dyocef. sacra imperiali auctoritate nota
rius publicus quia doctor pcuratoꝝ p̄sti
tutioni. creationi. et ordinatiōi. p̄tātis da
tioni. p̄missioni. releuatiōi. ratihabitiōi
Om̄ib. alijs et singulis dñ sic vt p̄mit
tiť agerent z fierent vna cū p̄notatis testi
bus p̄sens interfui ea q̄z sic fieri vidi et au
diui. Ideoq. hoc p̄sens publicum instrū
mētū manu mea p̄pria sc̄ptū sc̄psi subsc̄psi
z publicauī. et in hāc publicā formā rede
gi. siḡz noīe z cognie meis solitis z p̄sue
tis p̄signauī in fidē z testimoniū oim̄ z sin
guloꝝ p̄missoz rogat⁹ p̄iterz requisitus.

Sequit̄ forma substitutionis a pcura
tore p̄ncipali constituto.

In noīe dñi amen

i zc. In meiq. notarij publici testiū
q̄z infra scriptoz zc. p̄sonaliter con
stitutus discretus vir. A. ab honorabili
viro A. zc. talis dyoecesis ad cōsequendū
noīe pcuratorio dicti dñi A. causaz z cau
sas vertent. zc. inter ipsum dñm̄ constitu
entem ex vna. z quosdam A. B. z C. de z
sup̄ p̄tensa detentione quarūdam littera
rū zc. partibus ex altera. p̄ncipalis pcur
ator constitutus put in instrūto pub
lico missi exhibito ex altera parte huius
membrane scripto p̄ honorabilem virum
A. clericum talis dyoecesis. vt p̄ma facie
apparebat publicus imperiali auctoritate
notarium desup̄ confecto continet. Cum
autē vltius p̄secutioni dictaz litterarū
z cause siue causaz minime intendere vt
asseruit posset honorabilem virū A. in de
cretis licenciātū clericum talis dyoecesis
ad p̄missa in meliori forma cū p̄testatiōe
illius clausule de substituendo alium seu
alios si opus fuerit om̄ib. melioribus mo
do via iure. zc. substituit transferēs z trās
fundens in eū plenā z om̄imodā potesta
tem z facultatē sibi a dicto dño A. consti
tuente quolibet traditā datam concessam
siue attributam p̄stans eū q̄tiens opus
fuerit z sibi videbit expedire reuocaturuz
sup̄ q̄bus om̄ib. z singulis zc.

Instrumenta pcurator

Sequitur instrumentum constitutionis pcuratoris ad petendum nomine constituentis vigore litterarum apostolicarum vel aliarum quarumcumque beneficium ecclesiasticum cum cura vel sine cura etc. et possessionem eius etc. put in litteris continetur.

In nomine domini Amen.

i etc. Personaliter constitutus venerabilis vir dominus A. canonicus creatus magister ecclesie principalis principaliter et per seipsum omnibus melioribus etc. Ita tamen quod specialitas generalitati non deroget. nec econtra etc. Circa tamen reuocatio nem quicumque aliorum pcuratorum suorum per eum actenus quolibet constitutorum. vicz puidum virum dominum H. capellanum perpetuum in dicta ecclesia magister. presentem vel absentem et onus pcuratoris huiusmodi in se suscipiente ad ipsius constituentis nomen et per eum quoddam litterarum apostolicarum ipsius constituentis per scriptissimum dominum nostrum papam Paulum. huius etc. de canonicatu et prebenda ecclesie magister. Et si dignitas personarum vel officium fuerit per eundem constituentem aut per eius pcuratorem legitime acceptum. Datum rome sub anno domini vel incarnationis dominice etc. vij. kal. glose pcessas. seu etiam pcessus super eisdem litteris decretis et fulminatos preposito decano et caplo dicte ecclesie magister. presentandam insinuandum. ipsosque cum eisdem litteris siue pcessibus iuxta eorum pertinentiam requirendum. ac prebendam cum canonicatu. siue etiam dignitatem personarum vel huiusmodi prefata ecclesia magister. quatenus placuerit acceptandam sibi per eosdem puidum petendum et obtinendum possessionem quod eorundem in choro et caplo et locis alijs cum plenitudine etiam iuris canonici intradum. capiendum et nascendum tam vigore litterarum apostolicarum huiusmodi quam etiam si prebenda cum canonicatu siue etiam dignitates. personatus. seu officium huiusmodi constituenti ordinaria seu quavis auctoritate prefertur sibi de eisdem puidum pringeret necnon iuramentum de obsequiandis statutis et consuetudinibus dicte ecclesie magister. per canonicos inibi recipiendos de nouo prestare solitum et quodcumque aliud licitum iuramentum in aiam dicti constituentis presentandum et subeundum vnum quod vel plures pcuratores vel pcuratores etc. ut scilicet in primo instrumento.

Sequitur forma instrumenti ad acceptandum et petendum canonicatum et prebendam Erford. ecclesie.

In nomine domini Amen

i etc. Constitutus venerabilis vir dominus B.

B. prepositus ecclesie sancte Marie talis dyo. omnibus melioribus modo etc. vicz honorabilibus ac puidos viros. A. B. et C. presentes et onus pcuratoris in se sponte suscipientes necnon de D. et E. aule episcopalis magister. notarios absentes tamque presentes et quolibet eorum in solidum ita quod alter alterum in his exequendis non expectet. neque alius per alium se excuset. scilicet quod vnum eorum incepit alter eorum persequi valeat imediate piter et finire das et procedens eis de suis pcuratoribus et eorum cuilibet plenam liberam et omnimodam potestatem ac mandatum speciale ad petendum sibi per venerabiles patres et dominos prepositum decanum scolasticum totumque capitulum Spiritualem ecclesie de canonicatu et prebenda eiusdem ecclesie vacantibus ad presentes vel in posterum vacantes vigore quicumque litterarum siue alia simpliciter et pure puidum ac eisdem cum omnibus singulis suis iuribus. fructibus. redditibus. pueribus. et obuentibus. ac consuetudinibus. put in talibus fieri solitum est sibi prefertur dicti constituentis nomine Stallum quod in choro et locum in caplo. necnon corporalem reale et actuali eorundem canonicatus et prebende. possessionem cum plenitudine iuris tradi et assignari. necnon de statutis et consuetudinibus dicte ecclesie et capituli quodcumque licitum iuramentum in aiam ipsius constituentis domini obsequiandum. presentandum. et faciendum vnum quod vel plures pcuratores etc. ut prius.

Sequitur instrumentum resignationis canonicatus et prebende. seu alterius beneficii cuiuscumque pure et simpliciter.

In nomine domini Amen

i etc. Personaliter constitutus venerabilis et circumspectus vir dominus B. venerabilis ecclesie Basilien. canonicus sancte mente et corpe non viciatus nec metu indutus. neque etiam dolo. fraude. seu alia si nistra machinatione ut asseruit circumuentus libere sponte. et ex certa sua scientia prehabita etiam matura deliberatione omnibus melioribus etc. fecit. constituit etc. vicz. A. et B. decretorum doctores et ecclesie Basil. canonicos. necnon reuerendissimi in christo patris et domini H. archiepiscopi oratores abentes tamque presentes et quolibet eorum in solidum. ita quod non sit melior conditio occupantis neque deterior subsequens. scilicet quod vnum eorum incepit alter eorum illud persequi valeat mediare et finire. ad designandum et dimittendum pure libere et simpliciter dicti constituentis nomine et per

Instrumenta pcuratorū

eo sup̄dictos canonicatum et p̄ben. ecclie
Basiliens. p̄dicte q̄s ip̄e dñs p̄stinens obtri-
nuit et pacifice obsedit. oēq; ius sibi in eis
dē quolibet p̄petēs in m̄ibz sc̄tissimi dñi
n̄ri pape et. seu ip̄i vicecācellarij v̄l illoz
q̄ ordiaria auctoritate de eis dē ius h̄nt p̄-
uidendi. aut alteri? cuiuscūq; ad id p̄tēz
h̄nt. necnō ad resignatōz h̄mōi noīe ip̄i?
dñi p̄stituētis admittere petēdū et obtinēdū.
et q̄ in ip̄a resignatōe fienda nō int̄ueniet
fraus. dolus. symoniaca p̄uitas. illicita pa-
ctio. seu alia corruptela iurādū. et q̄dcūq;
aliud licitū et honestū iuramētū ip̄ensis. v̄l
ip̄endēdū et circa ea necessariū in aīaz ip̄i
us p̄stituētis p̄stādū vnūq; d̄q; v̄l p̄les et.
Et ḡnāl̄ oīa et singla et. p̄mittēs isup et.
Releuās et. De et sup̄ q̄b; oībz et singul et
Acta sunt hec et. P̄ntib; ibidē et.

Sequit̄ instr̄m ad resignandū b̄nficiū
ex causa p̄mutatiōis.

¶ In noīe dñi amen

i et. ad resignandū libere et pure in
manus reuerēdi p̄ris et dñi A. ep̄i
tal̄ ecclie seu alteri? cuiuscūq; ab ip̄o dño.
A. ep̄o sup̄ h̄ p̄tēz h̄nt suā vicariā v̄l p̄-
rochiā in A. cū suis iurib; et p̄tētijs vni-
uersis cā p̄mutatiōis fiende de ip̄a vicaria
v̄l prochia ad q̄dcūq; b̄nficiū eccl̄asticū
cū cura v̄l sine cura et resignatōe h̄mōi fa-
cta ad petēdū et intrādū. nascēdū et recipi-
endū possessionē corpālē et realē ip̄i? b̄nfi-
ciū cū suis iurib; et p̄tētijs vniuersis. ad p̄-
stādū et q̄dcūq; iuramētū necessariū et so-
litū p̄stari in p̄missis et ad fructū redditū et
p̄uētus h̄mōi b̄nficiū recipiēdū et ad firmā
dādū seu annuā pensionē et de receptis q̄t-
tandū et pactū faciēdū de v̄lteri? nō petē-
do. Ip̄m; b̄nficiū p̄ se vel aliū seu alios
regendū et gubernandū put meli? vidēbit̄
expedire. Et ḡnāl̄ oīa alia et singla faciē-
da q̄ in p̄missis necessaria fuerint. et opor-
tuna. v̄l vnūq; d̄q; v̄l et. Et p̄ p̄missis si ne-
cesse fuerit agendū et defendēdū noīe ip̄i?
p̄stituētis. Et p̄ ip̄o in oībz et singul caus
et negocijs mor̄ et mouēdis tā p̄ se q̄ p̄ se
p̄ q̄scūq; p̄sonas eccl̄asticas vel et secula-
res corā q̄buscūq; iudicib; eccl̄asticis vel
secl̄arib; p̄petētib; ordiarijs. extraordina-
rijs delegat̄. subdelegat̄. arbitris. arbi-
tratorib; seu amicabilib; p̄positorib; et

alijs iudicib; q̄cūq; auctoritate fulgētib;
ac libellū seu libellos. et q̄scūq; petitiōes sū-
marias et. Et ḡnāl̄ oīa alia et singla et.
p̄mittēs et. Releuās et. Sup̄ q̄b; oībz et
singul et. Acta sūt h̄ et. P̄ntib; ibidē et.

Instr̄m insinuationis p̄cessus cuiusdā
seu quarūcūq; aliaz l̄raz.

¶ In noīe dñi amen

i et. Personal̄ p̄stituit et. discret?
vir et. pcurator A. et pcuratorio
noīe discreti viri A. talis dyo. insinuauit.
notificauit. legere p̄misit. et publicauit q̄s
dā p̄cessus venerabilū pat̄ et dñoz vicz
B. et L. corūq; sigillis app̄sis roboratos
l̄ris sanc̄issimi dñi n̄ri A. insert. ḡre a di-
cto A. dño n̄ro papa in cōmuni pauperū
forma facte pape. q̄. vel. iij. et. sanos. inte-
gros. illesos. nō viciatos. nec aliqua sui
parte suspectos put p̄ma facie apparebāt
de et sup̄ quadā gratia dicto A. a sede apo-
stolica in forma cōmuni facta de b̄nficio
ecclesiastico curato vel nō curato ad col-
lationē. p̄uisionē. seu q̄uis aliam disposi-
tionē. Reuerendī in x̄po p̄ris et dñi A. ep̄i
tal̄is dyo. spectantes. p̄stans nihilomi-
nus corā me notario publico et testib; in-
frascriptis v̄lra voce. q̄ h̄mōi l̄raz insinua-
tiōem publicationē. notificationē. in p̄n-
tia dñi A. ep̄i libentius fecisset legisset ac
publicasset ac insinuasset si eius p̄sentiaz
habuisset. aut cōmode vel quouis mō ha-
bere potuisset q̄s eo absente. Copiam vero
dictoz. p̄cessuū ad ampliorē intimationē
faciendā valuis ecclie talis in. A. et. vbi
itur ad sanctū Petrū et. realiter affixit et
ibi affixam stare p̄misit infra diuinorū solē
nia mane hora p̄maz et. P̄ncipiū autē
p̄cessus de quo superius fuit mentio erat
tale. Reuerendissimo in x̄po patri ac dño
sancte Basiliens. ecclie ep̄oz oībz alijs
et singulis quoz interest seu interesse pote-
rit quolibet in futurū. A. abbas sancti Pe-
tri Saltzburgen. monaste. ac prepositus
et decanus Saltzburgen. ecclie p̄dicte
executores ad infrascripta a sede apostoli-
ca specialiter deputati. Salutes in dño
Et mādatis ap̄licis firmiter obedire. Et
finiebat sic. Datū Basil. et. die tali. mēse
tali et. pontificatus et. Anno dñi. D. et
Acta sunt hec et. Presentibus ibidē et.

Instrumenta pcurator

Et ego. A. zc. qz p̄dictor̄ p̄cessuū z l̄ra rū aplicaz insinuatiōi. publicatiōi. z affi-
gioni. omnibusq; alijs z singul̄ in p̄missis
factis vna cū p̄noīatis testib; p̄is inter-
fui. eaq; sic vidi z audiui zc. vt s̄.

Instm̄ acceptationis eiusdē gr̄e.

In noīe dñi Amē.

i zc. Personaliter p̄stitut⁹ zc. discre-
tus zc. asserens ad sui noticiā no-
uiter puenisse q̄ ecclia in A. spectans ad
collationē p̄uisionē seu q̄uis aliā disposi-
tionē. Reuerēdo in x̄po p̄is z dñi. A. ep̄i
vacaret ad p̄is p̄ mortē sine obitū dñi. A.
vltimi z immediati rectoris eiusdē. quā q̄
dem eccliam sic vt p̄mittit v̄l āls q̄licūq;
mō vacentē dñm sibi z nulli alij debeat
vigore gr̄e sue aplicē in cōi pauperum for-
ma sibi facte acceptauit viue vocis oracu-
lo p̄bis mō z forma q̄b; potuit p̄estatiōe
infra scripta. q̄z p̄boz z p̄estatiōis tenor
sequit̄ z est talis. Ego A. talis dyoc. ec-
clesiā istā sancti Petri in. A. vacantē per
mortē dñi. A. aut āls q̄cūq; mō cū om̄ib;
iurib; z p̄inētij; suis z meliorib; mō iure
z forma q̄b; s̄ meli⁹ fieri dz z p̄t vigore z
auctoritate gr̄e aplicē p̄ sanctissimū i x̄po
p̄cem z dñm A. diuina p̄uidētia papā se-
cūdū. mibi facta de b̄nficio eccl̄astico cū
cura vel sine cura vacāte v̄l vacaturo. spe-
ctante ad collationē reuerēdi in x̄po p̄is
z dñi A. ep̄i talis dyoc. zc. In noīe p̄is z
filij z sp̄s sancti amen. accepto sub hac p̄-
testatiōe q̄ si dicta ecclia de iure mibi nō
debeat saluū integrū z illesum sit z rema-
neat mibi ius ad aliud b̄nficiū vigore di-
cte gr̄e aplicē mibi debite z canonice ac-
ceptandū. Et inuoco sup̄ his om̄ib; z sin-
gulis testionū oīm hic astantiū z p̄cipue
tui tabellionis. z peto vt sup̄ p̄missis mi-
bi vnū vel plā p̄ficias publicū instm̄ vel
instrumēta. Acta sunt hec zc. P̄ntib; zc.
Et ego A. zc. qz p̄dictis acceptiōi p̄esta-
tioni testimonioz inuocatōi om̄ibusq; a-
lijs z singulis vt sup̄.

Instrumentū inductionis z inuestitue
re ad eccliam sic acceptam.

In noīe dñi amen

i zc. Personalr p̄stitutus discret⁹
vir zc. talis dyoc. tenēs z h̄ns suis

in manib; q̄sdam p̄ntationis l̄ras p̄tinen-
tes de z sup̄ ecclia prochiāli sancti Petri
in B. p̄noīate dyoc. vacante p̄ mortem A.
pie mēorie vltimi z immediati rectoris ec-
clesie eiusdē vigore gr̄e aplicē a sanctissi-
mo in x̄po p̄ie ac dñō n̄ro. A. papa in cōi
paup̄ez forma facte p̄ venerabile p̄cem et
dñm. A. abbatē mōasterij sancti Petri or-
dinis sancti Benedicti executorē p̄ncipa-
lem a sede aplicā p̄noīato. A. specialiter
deputatū cōfectas z sigillo appenso dicti
dñi executoris roboratas nō oblitus. nō
cancellatas aut abrasas. nec in aliqua sui
pte suspectas p̄ut p̄ma facie apparebant
debita cū instantia requisitū religiosum
virum dñm. A. plebanū in. A. vt vigore
z virtute huius clausule ceterū in ip̄is lit-
teris executorialib; p̄ncipalr p̄tē. necnō
ex mandato venerandi dñi. A. inferioris
stirie archidiaconi moguntinē. dyocēf
subexecutoris scz vn̄uersis z singulis ar-
chidyacōis. archip̄sbis. z plebanis. p̄sbi-
teris. vicarijs tanq̄ subexecutorib; gene-
raliter p̄ dictum executorē substitut. quā-
tenus ip̄m de prochiāli ecclia sancti Pet-
ri in. A. dicte dyoc. quā vigore dicte gr̄e
infra tēpus debitum realr acceptauerat.
ac executor p̄ncipalis p̄ libz vt moris est
inuestiuit ad eandē zc. voluit dictus. A.
plebanus in. A. mandatis aplicis firmis-
ter obedire. ad dictam eccliam p̄sonalit̄
accessit z pulsatis campanis eiusdē ec-
clesie nōnullis ibidez parrochianis pene
vsq; ad numerū centum p̄sonarū ibidem
cōgregari fecit. Et eisdem om̄ib; z alijs
quoz intererat om̄ia z singula in dictis
l̄ris dñi executoris p̄ncipalis p̄tenta ibi-
dem in vulgari publicauit z insinuauit al-
ta z intelligibili voce. z nihilominus in p̄-
sentia eoz om̄iū p̄dictum dñm. A. p̄sby-
terum per traditionē libroz z vestimētoz
sacerdotaliū calicum z clauū dicte eccle-
sie z oblationē. que in missa ibidez celebra-
ta facta fuerūt inuestiuit. z in corporalem
possessionem z realem dicte ecclesie intro-
duxit cū suis iurib; z p̄tinentijs vn̄uersis
que om̄ia p̄dictus. A. tanq̄ verus rector
custodiēda z reseruāda recepit z retinuit
Et etiam clauēs domus dicte parrochia-
lis ecclesie sibi traditas p̄ dictum subex-
cutorē diligenter fuanit Et nihilominus

Instrumenta pcurator

idē subexecutor eis dē proclianis iniūxit sub penis in dictis lris executorialibz pte tis habitis et pmulgat qdū eidē A. tāqz pō rectori eiusdē ecclie pareāt efficacit et intendāt et oīa iura tā spūalia qz tpalia di cte ecclie eidē A. vlt pcuratori suo exhibe ant et pfoluāt. Adictores qdlibz et rebelles si q eēt vel in futurū forēt qd absit snias in dictis lris pmulgatas incidere posse ful minādo et fulminatas declarādo et in vul gari publicādo insinuauit. Ad q oīa et sin gula publice facta nō se opposuit seu ap paruit Adictēs. Sup qd oībz et singulz rē. Et ego A. rē. qz p dctorz possesiōis corpa lis inductōe clauū libroz et calicū et offer torij pntatiōi receptiōi publicationi. oīi busqz alijs et singulis rē.

Instrm sup lris transumptis.

In noīe dñi amen

i In meiqz notarij rē. psonalr psti tutus cōmendabil et glīosus dñs A. rē. frat et pceptor domus scī augusti ni siue anthony rē. tal dño. qdā lras apli cas felicitis recordatiōis Pauli pape scōi rē ei pō bulla plūbea in filis seriei rubei et flauci coloris more romane curie pendē tes bullatas sanas et itegras nō viciatas nō cācellatas. nec i aliq sui pte suspectas sz oī pzius vicio et suspitiōe carentes. vt pma facie apparebāt in mediū exhibuit et pduxit asserēs ipm ceterosqz frēs et nūcios scī augustini vlt anthony hmoi lris qzpli mis locis oīdendis et publicādis indige re. ne igit hmoi lre aplice pte pfallitatez et locoz distātiā atqz via discrimina p ipm vlt suos periculose qz trāsformari seu deferri ptingeret pfatas lras aplicas mihi nota rio publico infrascripto tradidit reqrens me sub officij mei debito qdū eas dē lras de pbo ad pbiū nil addēdo nil imutando vel dimittēdo copiare trāsumerē et in pu blicā formā redigerē. vicz vt hmoi copie siue trāsumptio sicut originalibz lris vbi cūqz locoz stare et fides adhibeāt plena ria. Quaz lraz aplicaz tenor de pbo ad pbiū sequit. et est tal. Pius eps suus suo rūqz dei rē. in scribendo vlt ad finez. Et ipis finit scribat sic ptinuādo. Post qru qdē lraz traditionē et requisitiōē. Ego A. notarius publicus infrascriptus hmoi lras

aplicas cū ea q decuit reuerētia acceptās ipas de pbo ad pbiū vt pmittit copiare et trāsumpsi diligenti collatiōe tū cū origi nalibz lris p me facta et phabita. Acta sūt hec rē. Et ego A. rē. qz dictaz lraz apli caz originaliū exhibitiōi vna cū pnoiatīs testibz pñs interfui. ipas lras vt pmittit copiare et trāscripsi. et qz collatiōe phabi ta pntē copā siue pñs trāsumptū in oībz et p oīa cū originalibz pcordare. nihilqz i eo additū vlt omittū fuisse aut esse qd sensus mutare aut viciare posset. intellexi. reperi et iueni. Iō pñs trāsumptū manu mea ppa scptū in hāc publicā formā redegi. signo qz et noīe meo solitis et p suctis signauit rē.

Sequit instrm insinuationū psecutum sup executione lraz executorialium.

In noīe dñi amen

i rē. Ego A. publica imperiali au ctoritate notari aīo et intētiōe nō nullas lras executoriales h a tergo pscp tas vel als rē. a venerabili et egregio A. vicario in spūalibz talis curie rē. gñalr et aduersus A. B. et C. talis dño. de et sup occupatiōe et detētiōe cuiusdā decie de q dā curia A. Sita in B. infra lmites tal dño. emanatas eiusdē rē. laico A. B. et C. insinuandi et notificandi eis in ecclia pro chiali tali rē. dū ibi missaz pagerēt solen nia psonalr accersitū atqz in armariū eius dē ecclie eos pduxit. ipisqz dictaz lraz effe ctū mīna lingua corā testibz infrascriptis de clarauit et exposuit. Et vt ab occupatiōe et detētiōe dicte decime cessarēt ipamqz li berā et inoccupatā dimitterēt. ac de fructi bus pceptis expens factis alijsqz pdenatis satisfacerēt sub penis et censuris dictis lris pte tis oībz melioribz mō et forma qbz po tui admonui et requisui. Et ne post lapsum terminū in dictis lris pfixū seu quis mō o decia p se vlt p alios qscūqz eoz noīe dire cte vlt indirecte quis qsito colore vlt inge nio in futurū intromittāt. aut etiā sic pferē occupēt siue detineāt sub dictis penis et cē suris inhibui et interdixi. Iuxta eandem lraz executorialium pntētiā vim et tenorē. Acta sūt hec rē. Anno rē. Et ego A. rē. qz executoriales pdictas execu tū. ac oīa alia et filia sicut pferē pegi et feci. Ideo h pñs publicū instrm rē.

Instrumenta pcuratorū

Instm sup apploe corā iudice inposita

In noie dñi amen

i zc. corā venerabili p̄e z dño A. abbate scotoz zc. ac in mei notarij publici zc. psonalr p̄stitut⁹ venerabil vir dñs Joh. pcurator z pcuratorio noie dñi B. put mihi notario infrascripto de ipi⁹ pcuratois mādato p̄stōne ipi⁹ corā me tā q̄ notario publico factā plena fides p̄stabat hñs z tenēs suis in m̄ibz q̄ndā applonis cedilā aio appellādi z puocādi quā ē de p̄bo ad p̄bū legit. in q̄ appellauit puocauit. aplosq̄ petijt. ac alia fecit q̄ etiā ex ipi⁹ cedule tenore plen⁹ p̄tinet. Cuius tenore seq̄ p̄ oia in hec p̄ba. Et q̄ indebite gūati z oppressi vt ab eorūde gūaminibz z oppressiōibz releuētilatis iuxta scōz patrū instituta legitimas z canonicas sanctiones ad applonis remediū recurrere p̄sueuerūt. Idcirco ego pcurator p̄tinuando appel. vsq̄ in finē. q̄ q̄dē applone sic inposita z lecta p̄fatus dñs abbas volens de liberare sup aplis dādis statuit t̄minū de cē diez a tpe inpositōis applois. P̄ntibz ibidē A. B. z L. testibz zc. Demū p̄o tali die in loco p̄ dicto dño abbate p̄ tribunali sedēte p̄fat⁹ Johannes pcuratorio noie q̄ sup aplos sibi debita cū instantia petiuit. Et dñs abbas ob reuerētiā se. ap. dixit se vel le deferre sue apploni z r̄terius p̄ dictum appellante p̄cedere nō velle i hac cā z statuit t̄minū ad p̄sequēdū eandē applonē q̄ tuor mensiū. Sup q̄b oibz z singul zc.

Instm sup applone interposita coram notario z testibus.

In noie dñi amen

i zc. psonalr p̄stitut⁹ honorabil vir zc. p seipso z p̄ncipalr hñs z tenēs suis in m̄ibz q̄ndā applonis papiri cedulā totā seu formā puocatiōis applonis et aploz petitionis z alia in se p̄tinentē quā ibidē aio z intēione puocādi z appellādi exhibuit z oñdit. puocauitq̄z appellauit aplosq̄ petijt z p̄status fuit. z t̄lia fecit put in dicta applonis cedula cōtinebat z p̄tinet. Cuius tenore de p̄bo ad p̄bū seq̄ z est. R. corā vobis zc. inserēdo totū eius tenore vsq̄ in finē zc. Sup quibus oibz z singulis zc.

Instm insinuationis appellationis in p̄sentia aduersarij.

A noie dñi Amen zc. Constitut⁹

i honorabilis vir A. canonicus talis ecclie hñs z tenēs suis in manibz q̄ddā appolonis publicū instm p̄ discretū viz A. impiali auctoritate notariū scriptū z signatū p̄ter z subscptū tenoris infrascripti. als p̄ eundē dñm A. interpositū. Qd q̄dem instm honorabili viro dño B. decano zc. insinuauit z notificauit in mei notarij publici testibz zc. p̄ntia alta z intelligibili voce legere incepit mox idē B. decanus dixit zc. z sic ip̄e dñs B. demū instm applonis p̄ lectio habuit z tenuit p̄fatusq̄ A. copiam dicti instrumēti appellatōis ad manus dicti dñi B. decani tradidit z porrexit quā ip̄e reuerenter accepit. Tenor p̄o dicti instrumēti exhibiti de verbo ad verbū sequit z est talis. In noie dñi amen zc. Et totū scribat cū eius subsc̄ptione. Sup quibus omnibz z singulis zc. Presentibus ibidem zc.

Instrumentum super insinuatione appellationis p̄pter non tutum accessum ad appellatos.

A noie dñi Amen zc. psonalr cō

i stitutus honorabil vir A. ecclesie sancti Seneri Erford. vicarius hñs z tenēs suis in manibz q̄ddā applois publicū instm cū ipi⁹ copia auscultata p̄ discretū A. publicū notariū p̄fectum subscptū z signatū req̄rens me sub debito officij z cū instātia debita q̄tis hmōi appellatōis instm in valuis ecclie b̄re Marie zc. cū eius copia p̄ insinuatōe applonis ac deuolutione cause eiusdē ad sanctā sedē aplicam z dñm n̄m papā p̄dictū faciendū affigerē cū ad appellatos retroscriptos sibi nō pateret tutus accessus ex caus legitimis in eodē rescripto instro p̄tēntis p̄ psonali insinuatione faciēda de q̄ solē niter p̄stebatur. quare ego A. notarius publicus subscriptus ad requisitionem z instantiā p̄fati dñi A. hmōi appellatiōis instrumentū cū sua copia eiusde tenoris valuis ecclie beate Marie Erfordē. sub decantatione p̄maz tertiāz. z sic de alijs p̄ insinuatione z deuolutione p̄dictis debite faciendum publice affixi z stare p̄misi. finitis aut vesp̄is instrumentū hmōi

Instrumenta curatorum

amou. copia ꝑo eiusdem stare ꝑmisi z re
cessi. sup quibz omibz. Acta sunt hec zc.
Presentibz ibidem zc.

Sequit instrumentū curatorū.

A noie dñi amēz. In domo seu hi
i tatōe venerabil' viri dñi A. in mei
notarij zc. pñtia ꝑsonalr ꝑstituit' ho
nest' A. iuuenis minorēis maior tñ septē
ānoz siue etatis oibz melioribz mō zc. potuit
debut oia z singula acta dicta gesta seu
quolibet ꝑcurata ꝑ discretū Johem frēm
ei' carnalē ipi' noie ac ꝑ ipso in romana
curia vel extra corā qbuscūq; auditoribz
cōmissarijs. iudicibz delegatis siue subde
legatis ordinarijs siue extraordinarijs in
iudicio z extra in qbuscūq; cāis qvis mō
ex certa sua scia ratificauit approbauit et
collaudauit. ac ea gta rata atq; firma ha
buit z hīc voluit ꝑ pñti instrō. Et nihilo
minus cū minorēis esset z ꝑ se standi in
iudicio ꝑsonā legitimā nō hīet ac ipsi nō
nulli forte vtriusq; sexus hoīes lites z cās
mouissent z ꝑ eum intentassent ac de pñti
mouerēt ac intētarēt ipse A. minorēis etiā
eisdē z qbuscūq; alijs lites z cās mouere
intenderet z ꝑseq ꝑposuit z publice dixit.
Qx ꝑ ei' etate sumarie simplr z o plano
ipse dñs A. officialis vel ei' iudex zc. se i
formare z ipi ꝑnoiatū Johem suū fratrem
pñtem in curatore ad exercendū ac lites z
cās hmōi ꝑseqndū suo ex officio z aucto
ritate ordinaria deputare. ordinare z assi
gnare dignaret debita cū instantia postu
lauit. Uñ ꝑlibatus dñs official' vel iudex
hmōi facit petitioni tāq; iuste z rōni ꝑso
ne fauorabilr ānuens. receptaq; ꝑ eū sum
maria informatiōe de dicti A. minorēis
etate iuenit eundē minorēē. xij. annoz.
z maiorē septē annoz etatis sue existere.
Ip̄mꝑ ad lites z cās ꝑseqndū curatores
vtilē z necessario hīe dictū Johem ei' fra
trē ibidē pñtē. z onus curatiōis hmōi in
se sponte suscipientē sua auctoritate ordi
naria z decreto interueniēte ipi A. minorē
rennē in curatore ordinauit z deputauit.
Recepto tñ ꝑmitus z añ oia ab ip̄o Johē
curatore ad ipi' dñi official' vl' iudicē mā
datū z in suis manibz tactis ꝑ eū scriptur
sacrosanctis ad sancta dei euāgelia solito
ꝑstito iuramēto q; vtilia agere z inutilia ꝑ
tmittere ac ip̄m minorēē ei' res z bōa ad
cōmodū z vtilitatē eiusdē custodire ac in

uentariū de bonis z rebz ei' facere cosq; z
ea cū bona diligētia saluare administrare z
reddere siue facere reddi ꝑpotū siue rōnē
cū integra restōne loco z tpe oportunis z
debitis z dicto inuentario rebusq; ac bonis
dicti minorēnū. gubernat' gestis z admī
stratis in oibz z ꝑ se bñ ad hmōi curatiōis
officiū fidelr hituz. fuiturū exercituz dā
tes eidē dñs official' siue iudex z A. minor
ꝑdicto curatori plenā z liberā ꝑtātē nego
cia. res z bona dicti minorēis pñtia z fu
tura ad mīstrādī z noie ei' corā qbuscūq;
iudicibz ecclīasticis z seclāribz ꝑ recupa
tiōe z refuatōe rez bonoz z iuriū ipi' mi
norēis ꝑ ꝑsonā quācūq; ecclīasticā siue
secularē in qbuscūq; cāis mort' z monēdis
ꝑparēdi agēdi eūq; ac ei' iura defendēdi
om̄a z singlos tminos ac act' iudiciales
de iure vl' stilo iudicioꝝ substantiales ob
fuādī qscūq; apꝑlones necessarias intꝑo
nēdi z eas ꝑseqndi oiaq; z singla ꝑseqn
di faciēdi z ꝑcurādi gerēdi z exercendi q
in ꝑmissis z circa ea fuerint quolibz neces
saria z oportuna. Sup qbz oibz z singul
A. minor sibi a me notario ꝑblico zc. Acta
sūt h zc. pñtibz ibidē zc. Et ego A. zc. q ꝑ
dictoz ratificatiōi. ꝑpōm curatori ꝑetitōi
z deputatiōi. iuramēti ꝑstatiōi. decreti in
teruentiōi. z ꝑtātis dationi. oibzq; alijs
z singulis dū vt sicut ꝑmittit ꝑ ꝑlibatum
dñm officialē z corā eo agerent' z fierent
vñacū ꝑnoiat' testibz zc.

Sequit forma creatiōis notarij aucto
ritate vicecomitis.

A noie dñi Amen. Uniuers' z sin
i gul' pñtes lras siue pñs publicum
instrm aut ꝑuilegiū inspectur' Jo.
B. artū mgr zc. Impialis maiestatis sa
cri latrān. palacij ac regalis aule romane
vicecomes palatinus per venerabilem z
circūspectum virum A. dei z imperialis
maiestatis grā regal' aule romane curie sa
cri latrān. palatij. Comitē palatinuz atq;
mīstrū officij tabellionat' ꝑ talē zc. artū
liberaliū mgrm ꝑ illustrissimū z inuictissī
mū ꝑncipē dñm Fredericū dīna fauēte cle
mētia romanoꝝ vngarie. bohēmie. dalma
cie. croacie. stirie. zc. regē ꝑncipalr creatū.
Creatus z ad infrascripta spēalr deputat'
Pacē gaudiū z salutē bonāq; in ꝑmissis
cū debita ꝑspectiōe voluntatē sagax hūa
ne nature discretio mēorie hoīm labilitas

Forma creationis notarij

te pensata ne diuturnitate tēporū hoīm p̄ctus ceteriq; publici actus obliuionis de-
fecti subiacerēt salubriter puidere volens
tabellionatus officiū adinuenit p qd̄ p̄bē
tiū vota z volūtates scribūt. z sc̄pture mī
sterio lōgene fuanf postmodū in euū. Cū
itaq; discretus z sciētificus vir artū libe-
raliū mgr̄ magū. dyo. clericus. in nra p̄n-
tia psonalr̄ p̄stitutus nobis flexis genib; hūiliter supplicauerit vt sibi tabellionat⁹
ac iudicatus ordinarij officiū auctoritate
p̄dicta nobis vt p̄mittit̄ plene p̄cessa vbi
q; locoz z terraz exercendū gratiose p̄ce-
dere dignaremur. ipm; tabellionē z no-
tariū publicū cū iustitue solēnitatib; ad
s̄ debitis crearemur z inuestiremus. Cui
ius qdē auctoritatē nobis tribute z plena-
rie elargite l̄salis tenor de p̄bo ad p̄bū se-
quit̄. z ē talis. In noie dñi amen. Uni-
uersis z singul̄ sacri romani iperij zc. vsq;
i sing. Totū p̄uilegiū cū notarij subscriptio-
ne inserēdo. Nos igit̄ Jōhēs vicecomes
p̄fatus dicti A. supplicatiōib; fauorabilr̄
inclinati ipm; adhuc in nra p̄ntia p̄stitu-
tū z flexis genib; id hūilr̄ petentē vt p̄ferē
quē p diligētē examinationē sufficientis
l̄sature ad tabellionatus seu notariat⁹ z iu-
dicatus ordinarij officiū exercendū. bene-
meritū habile ydoneū in debita etate p̄sti-
tutū diligētē examine p̄habito fuisse z esse
regimus. in notariū seu tabellionē publi-
cū iudicē ordinariū aīo deliberato p̄fa-
ta regia z impiali necnon vicecomitatus
nri auctoritate q̄ fungimur i hac pte nob
p̄cessa z elargita p̄stituimus. fecim⁹ crea-
uimus z ordinauimus. necnō notariat⁹ tabellionatus ac iudicat⁹ hmoi officiū si-
bi p̄cessimus put tenore p̄ntiū p̄stituim⁹
facimus creamus ordiam⁹ z p̄cedim⁹ i or-
die nri creatōis q̄rtū vel sextū. Ip̄m; A.
cū pēna calamari carta z birreto q̄ tūc in
nris tenebam⁹ manib;. Et p̄ anuli aurei i
digiti sui ipositionē necnō pacis osculū
vt mors est legitie inuestiuimus. recepto
tū pus ab eodē A. vice z noie serenissimi
z inuictissimi p̄ncipis z dñi. dñi Friderici
romāoz regi sp̄ augusto suozq; successor
legitie inuatiū ac p̄ sacro romano impio
fidelitate solita. necnō d̄ ip̄o notariat⁹ seu
tabellionatus ac iudicat⁹ officio fideliter
exercēdo corpali z pprio iuramēto ad san-
cta dei enāgelia tactis sc̄pturis sacrosctis

in manib; nris p cū p̄stito sub hac p̄borū
forma. Ego a p̄mitto z iuro q̄ fidel̄ ero se-
renissimo p̄ncipi z dño. dño Frederico di-
grā romanoz regi gratiosissimo dño meo
z oib; successorib; ei⁹ legitie intrātib; z p̄-
cipue vobis vicecomiti meo creanti. Neq;
vnq; ero in p̄silio vbi piculū seu scandalū
eoz tractabif. s; bonū z salutē eozidē p̄-
mouebo z dāna eoz p mea possibilitate a-
uertā. Instrā seu p̄ctus q̄scūq; nō scribā i
carta papirea seu veteri. s; in mēbrana no-
ua pura z mūda. Testamēta codicillos et
q̄scūq; decedētū vltias volūtates necnō
dicta testiū p̄scribā fidelr̄ z ea occulte fua-
bo. nec vlli pandā donec debeā. aut d̄ mā-
dato iudicis seu als erigēte iusticia p mea
possibilitate pmouebo z officiū fidelr̄ ex-
ercebo. z legalr̄ sine falsitate nō attēdēdo
mūera. odiū. fauorē. vel amorē. sic me de⁹
adiuuēt z sc̄tā dei enāgelia. Dātes z p̄ces
dētes eidē A. auctoritate nob vt sup̄ exp̄-
mif in hac pte p̄cessa plenā licētiā atz libe-
rā p̄ratē p totū romanū iperij z alibi vbi-
cūq; locoz ad instrā. acta. p̄thocolia. tes-
tamēta. codicillos z l̄sas p̄ficiēdū. exēplā
dū. copiandū auscultādū. testes recipien-
dū z examinādū. applones. p̄testatiōes z
exceptiōes q̄scūq; tā i iudicijs q̄ extra au-
diendū scribēdū z insinuādū. Et q̄libet
alia instrā sc̄pturas siue p̄ctā vltiaz vo-
lūtatū decedētū q̄ alioz negotioz q̄rū
cūq; int̄ viuos p̄ficiendū z ordinādū. z de
eisdē fidē faciēdū pupillis z orphanis ali-
mēta decernēdū eosq; z alias miserabiles
psonas defendendū. ac in iure ipsoz p̄so-
uendū. necnō emācipare manumittere et
adoptare volentiū decreta z auctoritates
p̄stādū z int̄ponēdū. dictūq; tabellionat⁹
officiū vbiq; locoz libere publice z pa-
cifice exercendū. z gñalr̄ oīa alia z singla
dū r̄q̄situs more solito fuerit faciēdū z ex-
ercendū q̄ ad dictū tabellionatus officiū
quolib; p̄tinere z spectare dinoscūt. z ad
nre p̄ratē p̄uilegiū se in hac pte extēdit au-
toritas. Et q̄ ad ip̄m A. tāq; ad notariū
z tabellionē publicū iudicē ordinariū z au-
tēticā psonā i oib; z singul̄ ad ip̄m officiū
spectātib; q̄n vbi z q̄nēscūq; necesse fuerit
publice recurrat. z instris publicis p̄ euz
p̄fectis z p tpe p̄ficiēdis publicisq; signo
suo signatis firmif stādū z credēdū de ces-
tero. vt vbiq; terraz p sacrū romanū im⁹

Forma testamenti

peritū ac alibi plena et indubitata fides p
ut et quēadmodū alijs notarijs et tabellio
nibz publicis in talibz fides, credulitas et
auctoritas p̄suevit adhiberi in oibz adhi
beat. In q̄z oim et singloz testioniū et cer
titudinē pleniorē. p̄ns p̄uilegiū siue istm
publicū p̄ puidū viz. A. dicta auctorita
te imperiali notariū publicū infrascriptū p̄fi
ci subscribi et publicari mādaui. n̄riqz
sigilli iussimus et fecimus appensioe p̄mu
niri. Datū et actū i opidoz. in domo hita
tois et c. sub āno et c. iditioe et c. vt s̄. p̄ntibz
ibidē et c. Et ego A. qz p̄dicte creatōi ordi
natōi et investiture. oibzqz alijs et singulis
dū sic vt p̄mittit p̄libatū dñm Jo. decre
toz doctorē et vicecomitē corā me i h̄mōi
actu scriba fierēt et agerēt et c. Jo h̄ p̄ns pu
blicū instrū siue p̄uilegiū auctoritate ip̄i
dñi vicecomitis in se p̄nēs d̄ illi mādato
exinde p̄feci et in hāc p̄blicā formā redege
māuz p̄pa mea sc̄psi. sigz et noibz meis
solit et p̄sueti vna cū p̄dicte dñi vicecomitis
sigilli appensioe sigui i fidē et testioniū oim
et p̄missoz singloz rogat p̄ter et requisitus

Sequit forma testamenti.

In noīe dñi amen

i et c. In domo hitatois venerabil vi
ri dñi A. p̄petui vicarij in D. In
meisqz notarij publici et c. p̄sonalr p̄stitur
idē dñs A. san̄ mēte et cōpos rōnis. l̄z cor
pore vt asseruit in calculo patiens et c. ai ad
uertēs qz vita hoīs sup trā more floz mar
cessit. et qz hō q̄tidie ad finē vite sue p̄perat
et qz mors hoīem q̄tidie inseq̄. ac al̄s p̄in
de p̄siderās qz nihil certi morte et nihil in
certius hora mortis. euentū h̄mōi hore et
mēs. volēdo eūdē p̄cauere. nolēsqz intesta
tus ab hac vita decedere. s̄z sue aīe saluti
p̄uidere ne post obitū suū sup bonis p̄ eū
relictis aliq̄ valeat discordia exoriri oibz
melioribz et c. qz vtiusqz iuris sanctōe fieri
potuit et debuit. ac iuxta sue p̄ditōis possi
bilitatē suū nūcupatiū testamētū siue vl
timā volūtātē inouauit. edidit et cōdidit.
In p̄mis oīpotenti deo et gl̄iose sue geni
trici totiqz celesti curie aīam suāz legauit
ac carnis materiā terre. Necnō reuerēdis
simo dño D. archiepo et c. p. floren. vl vna
marcā auri vl argēti puri. vel ei⁹ vez va
lorē reliq̄t atqz legauit. vt ip̄e suū testm di

gnei si necesse fuerit gratiosius defensare
necnō al̄s suū testm fec̄ p̄stituit atqz p̄ suos
testamētarios subscriptos exeq̄ disponi et
ordinari voluit. put in certis ordinatiōis et
dispōis l̄ris siue cartis aut registris ma
nu sua p̄pria p̄sc̄ptis plen⁹ videbit p̄tine
ri. Si aut h̄mōi carte l̄re et registra ordi
atiōis seu dispōis nō replant. qz tūc dicti
sui infrascripti testamētarij ac vltime volū
tatis executores h̄mōi suū testm nūcupa
tiū siue vltimā volūtātē exeq̄nt. put eius
dē subscriptis testamētarijs melius aptius
et aīe sue saluti p̄ueniētius videbit expedi
re. et sicut ip̄i deo in nouissimis de his vo
luerint reddere rōnē. et p̄ h̄mōi sui testam
ti siue vltime volūtatis executōe faciēda
Sicr oibz melioribz et c. elegit. noīauit.
eligit noīat ac fecit p̄stituit et solennit o
dinauit. ac p̄ntis publici instrumēti serie
duos veros certos legitimos et indubita
tos testamētarios et manifideles et vltie
volūtatis sue executores. viz honorabiles
viros B. L. et D. dans ip̄is p̄iunctim vel
diuisim et maiori eoz parti auctoritatem
disponendi ordinandi et exeq̄ndi h̄mōi suū
testm. put p̄mittit p̄m ordinationē de ma
nu sua factā. nolens h̄mōi testamētarios
vltra recipiēda et p̄ eū relinq̄nda cuiqz ob
ligari de q̄ publice prestabat. Voluit et p̄
testabat dictus testator publice qz si h̄mōi
testm nō valeat iure testamēti p̄t aliquaz
foran solēnitatē iuris omissam. aut alia
cā q̄cūqz salte iure codicilloz eplaz vl le
gatoz. vel alterius cuiuslibet vltie volun
tatis. put iure melius subsistere poterit et
valere valeat. ac vigore habeat. Sup qz
bus omnibz et singulis et c. Acta sunt h̄ et c.
Presentibz ibidem et c.

Itēqz dicā de pro

a cessu iudicij Notandū est qd sit iu
diciū. q̄t sūt spēs iudicij. et q̄ sint p
sone q̄ debēt p̄sistere in iudicio. Un iudi
ciū est actus triū p̄sonaz. s. iudicis. actoris
et rei in iudicio p̄sistentiū. Alię p̄sone etiā
q̄qz sunt necessarie in iudicio. vt sunt tes
tes. aduocati. assessores. et p̄curatores. et
auditores. Iudex est q̄ iudicat de cā. Et
d̄r q̄ si ius dans vel dictans vel dicēs. Et
d̄r a iusticia. qz debet esse iustus. al̄s nō ē
iudex.

De iudicibus et testibus

Tres sunt species iudicis.

Ordinarii sunt qui habent propriam iurisdictionem. ut Decani, Prepositi, et Episcopi.

Delegati sunt qui habent iurisdictionem alienam et qui iudices sunt dati a papa vel legato ipsius.

Delegatus autem a principe subdelegare potest. Arbitri sunt in quibus presides de consensu communi committuntur.

Tria sunt que impediunt aliquem esse iudicem. **1.** Naturae prohibet surdum, mutum, et furiosum esse iudicem.

2. Lex prohibet irregularem, excommunicatum, hereticum, paganus esse iudicem.

3. Sexus et mores prohibent mulieres esse iudices propter earum inconstantiam.

Conditiones iudicis.

Iustus, veridicus, discretus, eloquiosus. Cautus causabilis debet index fore talis.

Actor est qui agit causam in iudicio. Reus est qui querit in iudicio. Et de reus non a reatu, sed a re super qua agit.

Item excommunicatus non potest esse actor vel procurator, quia non habet personam standi in iudicio per se, sed per alium in reddendo sed non in agendo.

Testis est qui testimonium prebet in iudicio. Unum non, quod si septem qui prebent aliquem esse testem.

Condicio, ut si aliquis est filius predicti talis non potest esse testis in causa criminali, ut ubi de furto vel homicidio agitur.

Sexus, si mulier non potest esse testis in causa criminali. Etas, si puer non potest esse testis.

Discretio, si fatuus non potest esse testis in causa criminali, nec furiosus.

Fama, sic infamis non potest esse testis nec vi.

Fortuna, si infortunatus vel pauper non potest, quia presumitur quod propter ipsius paupertatem per munera sit corruptus. Et hoc intelligendum est de vilibus hominibus pauperibus, quia pauper honestus potest esse testis.

Fides, si infidelis non potest esse testis, ut hereticus vel paganus. Versus.

Condicio, sexus, etas, discretio, fama. Et fortuna, fides, in testibus illa requiruntur.

Adhuc sunt alii modi propter iam dictos quibus aliquis repellitur a testimonio, qui patet in his metris.

Et clericus laicum fugiat et viceuerso.

Et consanguinei patris domesticam turba.

Et locus et tempus annuerant eis.

Unus consanguineus inter se non potest testificari. Serui et acille siue familiares testimonium

per domino dare non possunt. Laicus et clericus non potest.

Item testes debent deponere, id est testificari de aliquo loco vel re.

Aduocatus siue procurator est qui defendit causam per precium.

Plura impediunt aliquem esse procuratorem.

Infamia fuit, cecitas, puericia, monachatus, irregularitas.

Donatus in potest aduocare si abbas suus sibi imperat, vel si est causa sue ecclesie.

Idem est iudicium de canonico regulari. Unus Surdus, cecus, mutus, vel perpetuus furiosus.

Femina vel faus, infans, vel minoris.

Publicus atque pugil, male creditus religiosus.

Pactus et abnegans non abneganda sacerdos.

Item sacerdos non potest aduocari nisi in causa propria vel in causa sue ecclesie, vel in causa iuncte persone, id est fratris, sororis vel nepotis etc. In causa miserabilis persone vel vidue orphani vel ceteri.

Item qui procurare non possunt.

Testis, assessor, paciscens, reus et index.

Actor et auditor, commedator, si ista requiruntur.

Procuratores, doctores, si ista sociabitis.

Rusticus nec miles, mulier, nec non minoris.

Pauper, bannitus, non procurare debent.

Assessor qui assidet in iudicio iudicis, et instruit eum si forte index est imperitus.

Procurator est ille qui de mandato domini sui negotium unum vel plura suscipit pagenda.

Item aliquis prohibetur esse procurator multis modis vel multis de causis, ut si est mulier miles, excommunicatus, vel irregularis, puer vel rusticus, ut dicitur in scriptis. Rusticus nec miles.

Auditor est cui aliquis certus articulus audiendus vel examinandus a iudice committitur ut in receptis testium. Et hoc de personis qui debent sistere in iudicio, qui dicta sufficiant.

Sequitur de ordine et processu iudicij.

Cus citari dicitur a iudice.

et eo venire ad iudicium libellus offeratur ab actore, qui oblato inducie deliberandi dantur ipsi reo, in quibus de liberare dicitur an velit pretere de vel liti cedere.

Finis inducitur reus venire dicitur ad iudicium. Et si ei non preterat exceptioes per quas possit declinare, id est effugere iudicium. Rindere tenet actori super petitione sua affirmando vel negando illud quod actor cum posuit siue proponit.

Et ista affirmatio vel negatio dicitur liti pretestatio, liti pretestata, prestandum est iuramentum calumnie a prius. Quo pretestito presens, id est actor et reus

Processus iudicii

interrogant a iudice sup cā pncipali. Dein de ptes debent pducere testes z instra ad pbandū intentionē suā. post h publicāda sūt dicta testiū in iudicio pntibz ptribz sup qbz dicti disputat. qbz publicat z instris addibit ab vtraqz ptiū z allegatōibz facti ab aduocatis ptiū seu etiā ab ipsis ptribz. iudex dz motū animi sui informare fm dicta testiū z instrōz fm rōnes aduocatoz z allegatōes. Deinde iudex cū inspexerit aut discusserit merita cause plenissime dz ipm negociū terminare p sniam diffinitiuā.

His oibz pmissis cū iudex fuerit sufficenter instructus de meritis cāe descendere dz cām p sniam diffinitiuā. vt s̄ A. q si iniq aut iniusta fuerit potit iudicat appellare. Predictus pcessus in his habet versibz.

Primo reū citat post h fert illi liber.

Inducie dant post h de reqz petita.

Lis ptestat sequit calūnia partis.

Querunt testes ac instrumēta sequūt.

Producti manifestant sup his placitef.

Diffinitiuā post hec sententia def.

Que mala si fuerit dat appellatio parti.

De citatione.

Primo videndū ē

p de citatōe. Nā citatio est vocatio rei ad iudiciū. Et est pncipiū cāe. ita q post ipam cā dz incepta fm ius canonici. Vñ si iudex citet aliquē z ille citatus pēdēte citatōe trāffert se ad aliā iurisdictōz. i. ad iudiciū alteri iudicis. Iste nō pōt decliare iudiciū pmi iudicis. qz puenť ē citatōe. Notandū q citatio dz fieri tribz edictis qz qlibet re vocat vt rñdeat. vl qd meli ex cā pōt fieri vna pēptoria. ita q reus pmo pemptorie ppareat vel rñdeat. Notandū est q iudex delegat a papa vl a legato citat aliquē pemptorie citatōe citatōi dz inferere autēticū dñi pape vel legati in ppria forma ipi. s̄ mō. H. dei grā decanus maioris ecclie Leodiē. iudex a dño pp delegat tali sacerdoti Salutē in dño lras dñi pape recepim in hac forma Alexander eps fu fuoz dei dilecto filio decano talis ecclie Salutē z aplicā bñd. Sua nob H. de tali loco qrela monstra uit q H. de tali loco z qdā alij canonici z laici tal ciuitat in qdā sūma pecunie vel possessione z alijs rebz iniuriat eidē. i. sup

certis debitis. Jōz discretiōi tue p septu rā aplicā mādā q tūis ptribz puocat au dias cām z applone remota suo debito fine descendas. eāqz decisiōe facias z discer nes p censurā ecclasticā firmit obfuare. Testes pō si q interminati. i. citati se grā odio vel amore. vl timore subtraxerint cē sura sili cogas veritati testimoniū pbibere. Datū zc. Huius g mādati aplici auctoritate in hac pte nob delegata in pte scetē obediētie districte picipiendo mādāmus q tūis dictū A. z pocios ad nřaz pemptorie citatis pntiaz. vt prima feria q rta post festū B. corā nobis in tali loco cōpareat A. z B. ciuibz legitime rñsurus.

De ferijs in qbz nō habent iudicia.

Est hoc videndū

p ē q iudex nō dz aliquē citare tpe feriato. Sūt aut triplices ferie. s. solēnes. rustice. z repētime. Solēnes sunt q introducte sūt ob reuerentiā dei z scōz. vt sūt dies festi qz ppls solet celebraf. In his ferijs nō valet citatio facta a iudice. nec pcessus iudiciū factus vel hitus. nec snia lata. vt si iudex citaret vel sniam ferret in his ferijs saltē nisi fuerit de p sensu ptiū. Rustice ferie sūt q introducte sūt p necessitatē hoim. vt tps messiu vel vindemiaz. z tūc qescere dz strepitus iudiciū. iudex tñ pōt citare si de p sensu ptiū fuerit. z etiā pcedere in cā in ferijs rusticis. Repētime ferie vocant qz aliqz pnceps intro duxit ppter diē natiuitatis filie vel sui. vt qz tūc triūphauit cū inimicis suis z obtinuit victoriā. Et hee ferie nō sunt in vsu.

Eus citat aut cō

r paret. aut nō. Si nō cōparet z cōtumaciter se absentat excōicand est ppter ptumaciā. Iudex aut q eū excōicat sic scribit B. dei grā decanus talis loci iudex vnicus a papa pstitutus pbytero tñs loci Salutē in dño. Qm B. miles vester prochiānus citatus est corā nobis ad instantiā. H. ciuis monasteriē. auctoritate p signata quē cū nec p se nec p aliū die pfixo sibi cōparere curauit ptumacez reputamus z ppter ptuaciā excōicauim. Quapropt mādāmus vob q tūis ipm singulis diebz dñicis z festiuitatibz in ecclia

Exceptio pemptoria

vīa publice nūcietis. Datū zc. Si pō ci-
tatus cōparet si ppetūt sibi exceptiōes p̄t
excipe. Vñ vidēdū qd sit exceptio. Exce-
ptio ē actoris exclusio. z ē qdā defensio p
quā reus intēdit se defendere. Et qdā ē
dilatoria. qdā pemptoria. Dilatoria dī. qz
p eā differt z ipedit cā. z qñqz ponit p̄ iu-
dicē. qñqz p̄ suā iurisdictionē. qñqz p̄ acto-
rē z pcuratorē actoris. qñqz p̄ tps q̄ aliq̄s
citatus ē. Cōtra iudicē sic excipit re^o di-
cens. Non potestis esse iudex meus. estis
fuitis p̄ditōis. vñ infamis vñ excōicatus
vel suspectus mihi ex certa rōne eo q̄ est
inimicus me^o. vñ p̄ sanguineus aduersarij
mei sic sup^o dictū ē. Cōtra actorē sic exci-
piat re^o dicēs. Vos nō potestis esse actor
z me. qz estis excōicatus. q̄ nō hz psonam
standi in iudicio. Eo mō excipiat re^o p̄ p-
curatorē actoris q̄ sit excōicatus. Cōtra iu-
risdictionē iudicis sic excipiat re^o. Nō po-
testis me citare. qz nō sū de foro vñ. Ego
enī sū de dyo. magū. vos de dyo. colonie.
Hec exceptio p̄ iudicē ordinariū. s3 nō p̄
iudicē delegatū q̄ est delegatus pape. qz ille
pōt citare ex aliena dyo. Cōtra p̄s sic ex-
cipit q̄ tpe citatus sum nō potui iure cita-
ri. qz feriatū fuit. vñ peto q̄ p̄dēnetis p̄tē
aduersam in expensis.

Exceptio pemptoria.

Exemptoria exce-

p p̄tio est q̄ p̄bata pimit cām z intē-
tionē actoris. Verbi grā. vt si re^o
dicat p̄ actorē. Tu petis a me marcas q̄s
tenebar. s3 iniuste iure meū pactū de non
petēdo. i. q̄ nō peteres a me debitū. Hoc
facto re^o soluit ab instātia iudicij z actori
iponat silētiū ppetuū illius cāe. Sed reo
citato veniēte ad iudiciū si nō p̄perant ei
exceptiōes p̄dicte r̄ndere tenet actori. sed
p̄us certificādū est sup^o q̄ impetit ab acto-
re. vñ offerri d3 ei libellus in q̄ certificād^o
est. vt dī canon z decretū offerat ei libell^o
q̄ ad iudiciū ē vocatus. xxi. diez gaudeat
inducijs in q̄b3 deliberat vñ velit p̄tēde-
re an liti cedere. Videndū ē igit qd sit li-
bellus z quō sit formādus. vñ alius est li-
bellus ecclesiasticus q̄ daf i criminalib3 cāis
alius p̄uētuālis. z est sc̄ptura p̄tines p̄so-
nā iudicis rei z actoris. z rē q̄ petit z cām
petendi. Formant enī sic. Dñe zc. Ego ci-

uis tal^o ppono in genere q̄ tradidi dño B
militi de tali loco. xx. marcas puri argēti
q̄s mihi soluere p̄misit primo festo pasce
trāfacto. qd adhuc nō fecit. vñ peto q̄tis
ipm ad solūdū dictā pecuniā p̄pellat p
vñam diffinitiuā. s3 tñ saluo iuris bñficio
addēdi. minuēdi. mutādi. declarādi. p̄tē-
stor etiā expēsas meas mihi esse solūdas
factas in lite z extra litē z adhuc faciēdas
Et nō. q̄ libellus p̄uētuā^o dī. qz p̄ ipm re^o
p̄uenit ab actorē. z d3 hūc libellū actor of-
ferre iudici. z iudex offerat ipm reo. q̄ ob-
lato iudex dabit reo inducias deliberādi
In q̄b3 se deberet an velit p̄tēdere. an liti
cedere. Et nō. q̄ libellus nō d3 esse obscu-
rus. Si enī obscur^o fuerit re^o petet sibi de-
clarari. p̄bi grā. Si petat actor a reo. xx.
marcas. petat sibi declarari. cui^o monete
fuerint. Itē si petat actor agrū vel vineas
re^o faciat sibi declarari q̄s sit tal^o ager. vel
vbi situs ē zc. Notādū est q̄ cā petendi
q̄re talē re^o petat actor exp̄mēda est vt p̄ di-
ctū est. Itē q̄ntācūqz re^o actor petat a reo.
ip̄e d3 exp̄mere cām q̄re cā petat. p̄bi grā.
Dñe iudex ego B. tal^o cuius añ signus p̄po-
no corā vobis q̄ A. miles talis q̄ndā agz
in tali loco sitū violent^o occupat z detinet
q̄ iure hereditario vel titulo emptōis ad me
spectat. q̄re peto q̄tis p̄dictū A. ad resti-
tutionē p̄dicti agri cū fructib3 inde p̄cep̄s
cōpellatis. In h̄ libello exp̄mit cā petēdi
cū dī. q̄ iure hereditario vel emptōis titu-
lo ad me spectat. Et hec de libello p̄uēti-
nali in iudicijs dicta sufficiant.

Litis contestatio.

In ius induiys de

f liberādi p̄tes. s. actor z reus ad iu-
diciū redeūt. z reus responder libel-
lo dicēs sic. Dñe iudex fm q̄ actor petit a
me vñ pponit p̄ me. nego ita esse vel p̄fite-
or ita eē. h̄mōi negatio vel affirmatio ip̄i^o
rei vocat lit. p̄te. Vñ lit. p̄te. sic describit^o
Est principiū p̄ncipalis negocij. i. cāe ad
suū iudicē hincinde facta narratio. Fit ei
litis p̄testatio p̄ narrationē actoris p̄posi-
tam vel obiectam. Vñ si actor dicat z p̄
p̄dictionē rei oppositā ad reū. Tu teneris
mihi decē marcas. z re^o dicit. nō teneor. p̄
hec p̄ba lis p̄testat. Et nota q̄ om̄s dila-
torie exceptiōes z p̄cipue iudicis recusatio

De iuramento calumnie

debet pponi a reo añ lit. pte. p^o lit. pte. nō audif. Nec pñt pponi. qz lit. pte. videt i eū pſenſiſſe. Un ſi re^o vult excipe p actorē vl pcuratorē actoris z p reſcptū ei^o. i. p lras papales vl alias lras qſcūq. h d3 facere añ lit. pte. Et maxie in pncipio lit^{is} ſtatim d3 excipe p pſonā iudic^{is} ſi ſibi ſuſpect^{us} eſt z d3 recuſare ipm talr tāq ſibi ſuſpectum ante lit. pte. poſtea nō pōt niſi cā actoris ipi^o pñs ſit finita. Un qñ actor reo offert libellū ad pueniendū eū. reus ſi vult ipm actorē recōuenire pōt. z d3 etiā libellū of-
ferre actori ad recōueniendū eū.

De iuramento calūnie.

Ite pteſtata actor

I z reus ſtatim iurare debent de calūnia. z h vocat iuramentū calūnie cū qſ iurat q bōa fide z ſine dolo agat z rñdeat. z ſi eſt actor agat. z ſi ē re^o rñdeat. Et eſt calūnia falſa petitio vl actio. Et in de d3 iuramentū calūnie z ſubaudiſ vitādū Sensus em eſt iuramentū calūnie vitan de. f. qz ptes debēt vitare calūniā. i. iniuſtam accuſationē vel actionē. vt dictū eſt h iuramentū imediate pſtari d3 poſt lit. pte. Et forma hui^o iuramenti ſi eſt actor iura bit vt credat ſe hīe iuſtā actionē. ſilr reus Item iurabit vterq vt interrogatus a iudice nō negabit dicere rez. nec vt deſ ſciē ter falſa pbatio. nec petat falſam dilatio nē nec frinolā. i. inducias p eo vt cā dila-
teſ. Itē iurabit vterq. i. actor z re^o q nec dedit nec dabit nec pmiſit nec pmittet ali quid vt ferat ſnīa p eo. z ſic iurādo ponat manū ſuā ſup libz. Nec forma iurandi d calūnia in his verſibus continetur. Illud iureſ q lis ſibi iuſta videtur. Et ſi queratur verum nō inſicietur. Nil pmittetur nec falſa pbatio detur. Ut lis tardeſ dilatio nulla petatur.

Si pō actor iurare noluerit h iuramē to pena erit q cadit a cā. i. nō poſſit agere Pena pō rei nolētis iurare eſt vt p pſello habeat. i. reputet ita reus ac ſi pſellus eſſz Hoc iuramentū ideo eſt inuentū vt hoieſ hui^o iuramēti metu nō faciſt iurēt niſi cre dant ſe iuſtā hīe cām. Poſtq pſtitū eſt iu ramentū calūnie a pibz vt dictū eſt. inter rogande ſūt ptes. z debēt aduocati priuz ferre illas interrogatiōes. pbi gā. Aduo

catus actoris rogabit iudicē q iſterroget q iure re^o poſſideat agz talē vel vineā. ſi reus rñderet q iure heditario. interroget vltari^o. qſ ille fuit cui ſucceſſit in tali re tā qſ heres. Itē ſi re^o rñdeat q titulo emptio nis res poſſideat. interroget a q emit z p qnto pcio z vbi z corāz qbz z p q moneta Et oēs rñſiōes ſcribēde ſūt ab aduocato actoris. ſilr aduocat^{us} rei dicat iudici q in terroget actorē q iure petat rē a reo. ſi tūc actor rñdeat q titlo emptōis vl donatōis talē petat. ſilr iſterroget a q. z breuit qcqd rñdeat actor ad iſterrogata rei ſcribendū ē ab aduocato rei. vñ ſi qd tūc reus pſellus fuerit in iudicio qd eſt p ſeipm p cōuictio hēat. ſi pō re^o negauerit qd actor affirmat actori pñit pbatō. i. pbare d3 q ita ſit vt dixit. Ut alicui noceat ſua pſellio mul ta ſunt neceſſaria vt piz in his metri.

Maioz. ſponte. ſciēs p ſe ius ſit z hoſtis. Lertū nec naſa fauor lis ius ne repugnet Dī maioz. qz ſi aliqſ infra. xv. ānos pſel sus fuerit p ſeipm nō ſibi piudicat. Dicif ſponte. qz pſellio p metu extorta nō nocet nihil em ratū eſſe p qd metu extorqſ. Dē ſciēs. qz ſi aliqſ fuerit cōfeſſus p errore p ſe. z pbet ſe erraſſe nō nocet ei. Lōtra ſe d3 qz credif tm alicui pſitēti p ſeipm ſz nō p ſeipō. Ius ſit iō. qz pſellio facta in iure. i. in iudicio z corā ſuo iudice nocet nō ex tra iudiciū. Hoſſi iō d3. qz abñte hoſte. i. aduerſario vl pcuratore ſuo ſi fiat pſellio nō nocet pſitēti. Lertū iō d3. qz ſi ille q pſi teſ nō dat certā rñſionē ſz incertā z obſcu rā de aliqua re. non valet pſellio. Flatura ideo d3. qz ſi petat aliquis aliquid qd eſt ptra naturā nō nocet. Verbi gratia. Si aliquis dicat eſſe illū filium illius qui eſt ſenior eo. vel dicat iſtū eſſe filiū ſuū q p bi enniū fuit mortuus. Fauor d3 iō. qz ſi ali qſ nobil eſt liber p errore ſuū z ſimplicita tē ſuā pſiteat ſe eſſe filiū. non nocet ei ſi p bat pñū. z h in fauorē libertatis. qz liber tas eſt res valde fauorabil. Lis iō d3. qz ſi aliqſ pſiteſ ſup aliqua re de qua nō eſt lis. nō nocet ei pſellio. verbi gā. Tu petſ a me agrū. ego dico domus mea nō ē. hec mea pſellio nō nocet. Ius ne repugnet di ciſ. quia ius nō patitur q iudeus habeat ſeruū chriſtianū vel chriſtianā ancillam vel ſup eis alqd pſiteat. Flota q iſte inē

Species p̄sumtionis

rogationes nō semp solent fieri nec vbiq;
locoꝝ. s; sepius p̄termittūt ab aduocatis.

Redictū est quid

sit iuris qñ reus in iudicio p̄fitef
Lōseqñt vidēdū est qd sit qñ re?
negat qd actor p̄ponit p̄ eum. Verbi gr̄a.
Si actor petit agrū quē scit eē suū z reus
negat ipm esse actoris. actori incūbit pba
tio. An p̄batio ē rō rei dubie faciēs fidez
p̄ argumentū cū iuramento.

Sex sunt species p̄bationis

Et euidentia facti

vt si clericus h; pueros in domo
pbat p̄ euidentia facti de incōtinē
tia. Per aspectū corpis pbat aliqd. vt si
aliq̄ dicat se corruptū a viro p̄ vim. z mu
lieres p̄ aspectū illi? instri p̄bant eā eē vir
ginē. Per famā pbat aliqd. cū fama oim
vicinoꝝ de aliq̄ re p̄cordat. p̄ p̄sumptioez
pbat aliqd qñ vehemēter aliqd p̄sumit
vtputa. si videt solus cū sola. nudus cum
nuda. p̄sumit q̄ eā cognouit carnalr. Et
illa spēs subdividit postea. Per iuramen
ti dilationē. qñ vna ps alij defert vt iuret
aliqd q̄ ita sit vel q̄ nō ita sit. Per testes
aliqd pbat. Et hec p̄batio maxime valet

Et nota q̄ oēs p̄nt esse testes. exceptis q̄
busdā q̄ p̄hibent. vt fuus. mulier. iunior.
p̄iū. ānis. indiscretus. fatuus. paup̄ inbo
nestus. infamis. hereticus. sarracenus. iu
deus. p̄sanguineus. Isti int̄ se z p̄ se testi
ficare nō p̄nt. Itē sui z ancille z familia
res nō p̄nt testificare p̄ dñis suis. z laicus
p̄ clericū. Nec om̄ia habita sunt sup̄.

multe sunt species p̄sumptionis.

Presumptio teme

raria insufficiēs est z repellit a iu
dice. nec d; mouere animū iudicis

Verbi gr̄a. Si viz videro cū muliere lo
qñtē. z si p̄sumo q̄ de coitu. scz si sic p̄su
mo. p̄sumptio talis temeraria est. Proba
bilis p̄sumptiois ē vnus modus q̄ surgit
ex suspitōe vel fama. s; iudex nō d; eā seq̄
uta q̄ p̄babilr ipam ferret p̄ aliquē. Vio
lenta p̄sumptio q̄ surgit ex reb; verisilib;.
p̄bi gr̄a. Si creditor reddit alicui p̄igno
ra sua credit q̄ ip̄e creditor fuit solutus d̄
pecunia sibi debita. Et illa p̄sumptio in

ducit iudicē ad sniandū nisi p̄bet p̄rū illi
us p̄sumptionis. Necessaria p̄sumptio. vt
si mulier aliq̄ sponte cohabitāt alicui vi
ro. z post d̄t q̄ iuxta nupserit ei. p̄sumit q̄
in eū p̄senserit. De p̄silib; idē est iudiciū.

Is visis Notandū q̄ in qualibet
b causa duo testes idonei sufficiūt.

qz in euāgelio d; . In ore duoz vl
triū stabit omne testimoniū. Unde testio
niū vnus nō valet in cā. Et nota q̄ testes
nō sunt introducendi in iudiciū nisi post
lit. p̄te. Itē testes debēt iurare als nō cre
dit eis. Et tal̄ erit forma iurandi. s. q̄ isti
testes dicāt veritatē. z nullam interponāt
falsitatē de om̄i q̄stione sup̄ q̄ interrogent
q̄tiens interrogati fuerint a iudice. z q̄ iu
rent vt ferant testimoniū nō p̄ aliq̄ p̄cio.
amicicia. odio. vl̄ aliq̄ lucro qd habuerūt
vel habituri sunt. Postq̄ iurauerūt sic te
stes iudex ducat eos in locū secretū. z exa
minabit eos singulos simul. vel quēlibet
p̄ se. ita q̄ vnus nō audiat aliū. z q̄ singu
loꝝ r̄siones scribāt. Iudex aut̄ interroga
bit singulos testes interfuisse tali loco fa
cti. z si ille d̄t q̄ sic. interrogādus est alter
sitr. z vlt̄erius interrogādus est in q̄ loco
z in q̄ die. z in q̄ p̄te anni. z q̄t anni tr̄āsa
cti. Itē corā q̄b; h̄ factū sit. De his z alijs
circūstātijs interrogabit eos iudex. Item
sic scribunt dicta testiū. H. sic interroga
tus sup̄ cā q̄ inter tales fert iuratus sic r̄s
dit. q̄ B. emit talē rē ab H. p̄ decē marc
talis monete. z tres anni sūt elapsi q̄ emit
z q̄ eoz duo. s. B. z A. interfuerint. inter
rogatus in q̄ loco. in tali loco dicit. interro
gatus. q̄ hora diei. dicit. circa meridiē.
Interrogatus si ip̄e interfuerit. d̄t q̄ sic.
z de alijs circūstātijs pōt q̄rere iudex si
voluerit. Et sitr interrogādus est scd̄s te
stis z aliq̄ si sint p̄les. Et quicqd̄ vnusq̄sq;
dixit scribendū est. vt de p̄mo diximus
Dictis testium sic scriptis iudex d; p̄figere
terminū ad publicandū vel manifestādū
dicta testiū q̄ die adueniēte publicent̄ di
cta testiū in iudicio vtrāq; p̄te p̄ntē. qz re
gula est q̄ publicationes testiū debent fie
ri vtrāq; parte p̄sente. Factis illis publi
cationibus testium siue eoz dictis recita
tis in iudicio petat actor aut aduocatus
eius iudicē vt sibi copia d̄t attestatiōnū
id est testimonioꝝ. petat etiā aduocatus

De instrumento

rei vel ipse reus q̄ iudex p̄figat ei terminū
ad excipiendū 3 p̄sonas 7 dicta testium 3
ip̄m p̄ductoꝝ. Quo die siue termino p̄fixo
sibi ad excipiendū. re^o accedat ad iudiciū
7 excipiat 3 p̄sonas 7 dicta testium dicens.
Dñe iudex dico q̄ tal' nō p̄t esse testis. qz
p̄r v̄l frater ei⁹ ē fili⁹ fratris actoris. vel ē
m̄lier vel viciōsus siue infamis. symonia
cus. latro vel fur. homicida v̄l p̄iurus. Et
h̄mōi exceptiōes dicūt exceptiōes p̄sona
les. q̄ abijciūt p̄sonas testium. Itē m̄ior. xij
ānis. nō admittit in caus̄ civilibz. Et m̄i
nor. xx. annis in criminalibz nō admittit.
Itē p̄sanguinei 7 domestici nō admittūt.
S; in nō criminalibz nō m̄rimonialibus
bñ admittūt p̄entes. filij. sorores. Itē nō
admittūt testes in lupanari. vel in alio lo
co suspecto. Nec etiā in tpe feriato. 3 isto
etiā in p̄ncipio h̄ p̄mi lateri. Excipiat sic
reus v̄l aduocat⁹ rei 3 dicta testium dicēdo
Dñe iudex dico testionū testis illi⁹ nō va
lere p̄pter diuersitatē loci 7 t̄pis. qz vn⁹ dicit
quō in ecclia actū sit alter i foro. Itē vn⁹
d̄t q̄ in die dñico. alter q̄ i die feriato. q̄re
dico testionū nō valere p̄pter diuersitatē
t̄pis 7 loci. Lū ḡ actor nō p̄bat intētiōez
suā p̄ testes q̄s iduxit p̄ se. Peto ḡ q̄ ab i
petitiōe ip̄i absolues me. eidē p̄petuū silē
tiū iponēdo eūdē mihi i expēs p̄denādo.

De instrumento.

Equit de specie p

1 bationis q̄ sit p̄ instra. 7 de exce
ptiōibz 3 instra. Instrū est sc̄ptū
ad alic⁹ rei p̄batōz factū. 7 dictū ē instrū
qz instruit. Instrōz due sunt sp̄es. Aliud
publicū. aliud p̄uatū. Publicū qd̄ publi
cā hz auctoritatē. Et sc̄ples ei⁹ sp̄es. Uno
mō d̄r publicū. qz p̄ manū publicā ē sc̄ptū
i. p̄ manū tabellid̄is. id est publici notarij
Sc̄do d̄r publicū qd̄ est sigillatuz sigillo
autētico. s. sigillo capli vel epi. vel alicui⁹
p̄sone magne. Tertio d̄r publicū qd̄ auto
ritate iudicis autēticatū ē. vel qd̄ in iudi
cio scribit v̄l sc̄ptū est. Quarto d̄r publicū
qd̄ hz subscriptionē duoz v̄l triū testium ido
neoz viuentiū. Quinto d̄r publicū qd̄ de
publico armario vniuersitatis p̄ducit. sic
liber censualis in q̄ census 7 redditus scri
bunt 7c. P̄uatū instrū est qd̄ aliq̄s fac
sibi scribi vel alij. v̄l sibi 7 alij sil. Et nota

q̄ si vtraq; ps hz aliq̄d instrū p̄ quod p̄
bare aliq̄d intendit d̄z illud exhibere. an
te publicatōz testium. Et si vna ps voluerit
transscribere instrumentū vel inspicere p̄
uilegiū alterius ptis. dat ei copia trāscri
bendi vel rescribendi. p̄usq; reddatur ab
aduersaria parte parti cuius est.

De exceptione p̄tra instrū.

Standū q̄ m̄lis

n modis p̄tra instrumentū excipit.
scilicet contra filium filium 7 bul
lam. Et hoc maxime habet fieri in litteris
papalibus. Unde. Littera. bulla. stilus.
manus altera. rasio filium. Nec faciūt scri
ptū dñi pape irritū. Itē si rasura est in lo
co vel in aliqua parte. non valet. Rasura
em̄ nocitura est suspecta.

Itē publicata

p sūt dicta testium in iudicio 7 instru
menta exhibita vtriq; parti ad in
spiciendum seu transscribendū concessa
Et postq; obligationes facte sunt ab ad
uocatis partium seu ab ip̄is partibus. iu
dex debet morum vel motuum animi in
ferre fm̄ dicta testium 7 instrumentoz. Et
maxime fm̄ allegationes 7 rōnes aduoca
toꝝ. Deinde iudex cū inspexerit 7 discusse
rit merita cause plenissime debz ip̄sum ne
gociū terminare per sententiā diffini
tiuā. Sententia ergo diffinitiuā est iu
dicialis diffinitio siue disputatio que cō
trouersijs licitū finem imponit pronun
ciatione iudicis condemnationem vel ab
solutionem rei continens.

Sententie iudicialis due sunt species
Interlocutorie 7 est semiplena. sententia
que profertur inter p̄ncipium 7 finēz cau
se. non super principali negotio sed super
emergentibus vel emergenti vel interci
dentibus quibusdam questionibus. vt su
per libello offerendo vel dando vel corri
gendo vel negando.

Diffinitiuā sententia est que p̄mum ne
gociū terminat p̄tinēs absolutionē vel dā
nationē. Itē nota q̄ sentētia ferenda est
a suo iudice. qz si nō a suo iudice nō tenet
Nota q̄ iudex sedendo 7 nō stando v̄l in
loco p̄ueto vbi sedere debz tēpore iudicij
debet ferre sniam iudicialē vel in aliq̄ bo

De appellatione

nesto. et nō in lupanari v^l coqna. Et d³ eā
ferre v^l rāq³ p^{te} p^{nt}e vel vna p^{te} altera p^{te}
p^{sum}aciā absente. Nota q³ snia iusticial
in sc^{pt}is redigēda est et referenda. als nō
pōt h³e nomē snie nec ē snia. et sic format
in sc^{pt}is. Ego B. decanus mogū. ecclie ta
lis iudex in cā q³ p^{nt}is in³ B. ex vna p^{te}. et
R. ex altera. sup tali vinea obligatōib³ au
ditis hincinde p^{pos}itis et examinatis ad
plenū p^{di}cē cāc meritis de p^{ru}dentū viroz
p^{ss}ilio B. absoluo ad instantiā E. eidē. E
p^{pet}uū silentiū ipōnēdo sup vinea tali cō
dēnando. et ipm p^{di}cū L. auctoritate iu
diciali in expēsis q³s fecerit B. v^l intra li
tē v^l extra litē snia lata est in tali anno et.

De appellatione.

Appellatio est puo

catio facta a minore iudice ad maio
rē iudicē de iniqua snia vel iniquo
grauamē. Si em iudex inique sentētiat
vel grauat q³ aliquā p^{re} tūc illa p^o graua
ta d³ appellare iudicē sup tali snia in gra
uamine. et semp a minore ad maiorē et nō
ecōuerso. Et nota q³ gradatim appellādū
est. vt de epō ad archiep^m metropolitanū
de q³ ad legatū pape. de legato ad papam
sed omī medio omisso imēdiatē a quolib³
iudice ad papam appellari pōt. Itē no
ta q³ a die late sententiē. i. in qua lata est
sententia a iudice infra decem dies est ap
pellandum. et post decem dies nemo au
ditur appellans. Item q³ appellat debet
appellationē suam p^{se}qui infra annū. nisi
iusta causa v^l impedimentū impediāt eū
scz infirmitas vel captiuitas. Inducie em
sunt tunc appellanti p^o biennū et. Itē in
sc^{pt}is est appellādū sub hac forma. Ego
B. sentiens me grauātū a v^{ia} sentētia dñe
decane sancti Stephani mogūtiū. dyoc.
quā p^{ra} me tulistis p^{pe}. sup tali vinea ad
sedem aplicam appello. et in his scriptis
apostolos peto. Nota apostoli dicunt l^{re}
dimissorie. et que formant sub tali tenore
Sanctissimo patri ac dño. dño suo sacro
sancte romane sedis sumo pōtifci B. hu
milis decanus sancti Stephani mogun
tiū. licz indignus. cū debita reuerētia filia
lem in omībz subiectionē. sanctitati vestre
notū facio q³ clericus p^{nt}ium exhibitor a
snia mea quā p^o meipm tuli p^o p. ciue mo

gūtiū. sup vinea p^o q³ lis in³ ipsos vertaba
tur corā me appellauit. et iō dictū p. a iu
dicio meo dimissus et absolutū ad v^{ie} di
gnitatis examen l^{ris} p^{nt}ib³ trāsmitto. Et
nota q³ ad iudicē spectat q³ appellatū ē vt
p^{ss}imet sniam vel corriget et.

Finis huius tractatuli.

Una introductio pcuracionis.

Im citatio fūda

mentū sit ordinis iudiciarij. Sci
as q³ alia est citatio iudicis ordi
narij. et alia iudicis delegati. Vñ adueniēte
termino citationis iudicis delegati. p^{cu}
rator rei corā eo cōpareat sic dicens. Ego
pcurator et pcuratorio noīe A. ante omīa
p^{re}stoz q³ in vos venerabilem v^{iz} et. tāq³
in p^{re}sentē iudicē. aut etiā in v^{ia}m p^{re}sen
sam iurisdictionē nō p^{re}sentio neq³ p^{re}sentī
re intendo quis modo nisi inq³ntū ad hoc
de iure astringor. Et si vos dñe venerabi
lis et. vtiq³ h³e p^{re}tenditis aliquā iurisdic
tionē et cōmissionē. tunc ego peto noīe p
curatorio q³ sup h³oi cōmissiōis et iurisdic
tionis copiam mihi fieri et terminū cōpe
tentē ad dicēdū q³ statui atq³ dari. als ego
p^{re}stoz de g^uamine et appellando et. Sz
adueniente termino citationis iudicis or
dinarij pcurator actoris dicat sic Ego p
curator et eo noīe B. actoris accuso p^{tu}
maciam partis aduerse nō comparentis
petēs eā p^{tu}macē reputari et mihi vltērio
res p^{re}cessus decerni. Ex aduerso procura
tor rei dicat sic. Ego procurator et eo noīe
B. peto mihi dari cām in sc^{pt}is siue sum
mariā in hac eā impetitionē. vnde tūc iu
dex statuāt A. actori terminū ad bellan
dum. Adueniēte h³oi termino pcurator
actoris dicat sic. Ego pcurator A. noīe a
ctoris ad satisfaciendū h³oi diei terminū
hūc exhibeo et p^{du}co libellū petens p^{re}tem
adue^{ss}am cogi ad rēndendū eodez libello
oblato. Ex aduerso pcurator rei eius B.
dicat. Ego pcurator ipsius B. peto mihi
decerni copiam libelli oblato et etiā terminū
p^{re}sentē statui ad excipiendū p^{ro}bo vel in
sc^{pt}is fm q³ mihi p^{re}terit. Vñ dñs offi
cialis decernat copiam et terminū statuāt
ad excipiendum v^{iz} terminum iuris. vel
als ad voluntatem p^{re}ium. Isto termino